orașe de suflet

Michael Cunningham

Câștigător al premiului Pulitzer pentru romanul "Orele"

LA CAPĂTUL PĂMÂNTULUI

O călătorie prin Provincetown

EDITURA VIVALDI

MICHAEL CUNNINGHAM

LA CAPĂTUL PĂMÂNTULUI

O CĂLĂTORIE PRIN PROVINCETOWN

În româneşte de
Ana ANDREESCU
Editura VIVALDI
Bucureşti, 2006

MICHAEL CUNNINGHAM

LAND'S END

Copyright© 2002

Crown Journeys, New York

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin
Editurii VIVALDI

Coperta: DUMITRU POPESCU

Descrierea CIP a bibliotecii Naționale a României

CUNNINGHAM, MICHAEL

La capătul pământului / Michael Cunningham ;

trad.: Ana Andreescu. – Bucureşti: Vivaldi, 2006

ISBN (10) 973-473-80-6;

ISBN (13) 978-973-9473-80-4

I. Andreescu, Ana (trad.;

821.111(73)-31=135.1

Cartea aceasta este pentru Billy Forlenza

Prolog

În serile senine de vară, în Provincetown, există un scurt interval de timp, după ce soarele a apus, în care cerul devine albastru profund şi când contururile ambarcaţiunilor din port reţin o ultimă adiere de lumină, fenomen care nu se întâmplă în nici un alt loc de pe pământ. Ele devin, pentru un scurt timp, fosforescente, într-o lume de un albastru estompat. Vara trecută, în timp ce stăteam pe plaja golfului privind vapoarele, am găsit o ceaşcă de cafea în apele puţin adânci de la mal. Nu este ceva neobişnuit să găseşti fragmente de vase pe această plajă (golful Provincetown, având forma unui enorm polonic, adună multe obiecte dintre cele pe care mareele le poartă spre uscat dinspre apele ce înconjoară Cape Cod), dar să găseşti o ceaşcă întreagă este un lucru rar. Nu era, îmi pare rău să o spun, o ceşcuţă de porţelan alb, fin, ce ar putea fi cântată într-un poem. în realitate, era un obiect ieftin, făcut prin anii şaptezeci, presupun, cu un oval lipsit de graţie, din plastic (de aici şansa ei de ordin practic, dar nemăgulitoare, de a supravieţui intactă) decorată cu margarete galbene şi de un portocaliu ţipător; florile oficiale ale optimismului stăruitor şi cu lustru, pe care mi-l amintesc din adolescenţa mea, pe măsură ce subiectele despre revoluţie din discuţiile noastre au început să pălească şi noi toţi am început, pur şi simplu, să dansăm. Nu era chiar o ceaşcă desăvârşită, deşi ea ar putea supravieţui multor încercări mai vulnerabile ale umanităţii de a întruchipa noţiunea de speranţă în obiectele ce ne înconjoară în viaţa noastră cotidiană. Ea fusese găsită pe plajă, întreagă, în timp ce surorile ei mai frumoase, făcute din lut şi pulbere de os, albe ca neaua, zac în bucăţi

pe fundul oceanului. Ceaşca aceasta conţinea o micuţă dar bine conturată cochilie de moluscă de culoarea cositorului, cu o discretă înfloriturăviolet la încheietura ciobită şi, din loc în loc, pe fundul puţin adânc, irizări fine de nisip de mică, asemănătoare unor frunze de ceai.

Am luat-o, ţinând-o ca şi cum intenţionam să beau din ea, în timp ce vapoarele îşi stingeau luminile.

Capătul pământului

Provincetown stă pe o limbă de pământ la extremitatea lui Cape Cod, cârligul de la capătul undiţei, o fragilă şi joasă sedimentare geologică ce a fost cândva fixată de rădăcinile copacilor. Cei mai mulţi dintre copaci au fost, totuşi, doborâţi de primii oameni care s-au aşezat aici şi acum, cu pădurile dispărute, pământul pe care este construit Provincetown a devenit un banc de nisip, legat în mod fragil de uscat, legătură care se modifică în mod continuu sub acţiunea mareelor. Când Thoreau a ajuns acolo pe la mijlocul anilor 1800, a numit acest pământ „o aşchie înceţoşată de pământ, întinsă plat pe ocean, doar o reflecţie a unui banc de nisip în aburul de deasupra”. Nu s-a schimbat mult de atunci, cel puţin nu când îl priveşti de la distanţă. Construit, cum este, la capătul extrem al lui Cape Cod, care se desprinde ca papucul unui duh din linia ţărmului Massachusetts-ului, el urmează curba unei lungi spirale leneşe şi nu se îndreaptă spre mare, ci dimpotrivă, spre braţul mai gros al lui Cape Cod. Luminile îndepărtate care se văd dincolo de golf sunt ale oraşelor învecinate Truro, Wellfleet şi Eastham.

Dacă stai pe plaja dinspre port, oceanul propriu-zis se află în spatele tău. Dacă te roteşti, mergi în diagonală prin oraş şi peste dune până în cealaltă parte a uscatului şi navighezi spre răsărit, vei ajunge probabil la Lisabona. Pe

uscat, singurul drum de întoarcere din Provincetown este cel pe care ai venit.

Nu se poate spune că ar fi inaccesibil, dar nici nu este prea uşor să ajungi la el. În anii 1700, furtunile şi schimbarea curenţilor măturau uneori singurul drum care lega Provincetown de restul lui Cape Cod şi, în acele timpuri, se putea ajunge în oraş numai cu corabia. Chiar şi când oceanul şi vremea permiteau, trăsurile care se aventurau pe drumul nisipos, adesea se împotmoleau şi uneori se răsturnau în spuma valurilor. Acum, Provincetown este ancorat mai ferm şi mai sigur. Poţi ajunge acolo cu maşina. Faci aproape două ore de la Boston la Provincetown, dacă nu prinzi trafic intens, deşi în timpul verii aceasta nu se prea întâmplă. Poţi zbura de la Boston, douăzeci şi cinci de minute pe deasupra golfului şi, dacă eşti norocos, poţi vedea din avion balenele străpungând valurile. Vara, de la mijlocul lui mai până la Ziua lui Columb, un feribot face două curse pe zi de la Boston. Provincetown este prin felul său o destinaţie. Este capătul pământului; nu este un punct în drum spre altundeva. Unul din farmecele sale constă în faptul că cei care vor să meargă acolo trebuie să depună ceva efort pentru aceasta.

Provincetown are trei mile în lungime şi este cu puţin mai lat decât două cvartale de blocuri. Două străzi îl traversează de-a lungul, de la est la vest: Commercial Street, o stradă îngustă, cu sens unic, unde se află aproape toate prăvăliile, şi strada Bradford, o stradă mai utilitară cu două sensuri, la o distanţă de un cvartal de blocuri mai la nord de Commercial Street. Străzile rezidenţiale, unele late doar cât să treacă o maşină, se încrucişează în unghiuri drepte într-o reţea aflată între Commercial Street şi Bradford Street şi apoi, la nord de Bradford, se pierd printre dune sau printre golurile modeste rămase din pădure, în funcţie de teren. Deşi oraşul a existat încă înainte de anul 1720 (anul în care

a fost încorporat) şi a supravieţuit unui mare număr de furtuni dezastruoase, este încă posibil ca un uragan major, dacă loveşte frontal, să măture totul în cale, întrucât Provincetown nu are o fundaţie din rocă, nici vreo posibilitate de ancorare sigură. Este un oraş din nisip, asemănător, mai mult sau mai puţin, cu aşezările arctice care sunt oraşe din gheaţă. în 1808, un vizitator le-a scris prietenilor din Anglia că nisipul era „aşa de uşor încât se aduna în jurul caselor... asemenea zăpezii într-o furtună. Nu există suprafeţe tari; cum păşeşti afară din casă, picioarele ţi se scufundă în nisip." Thoreau a notat, cu aproximativ patruzeci de ani mai târziu:

„Nisipul este marele duşman aici... O şcoală a fost umplută cu nisip până deasupra pupitrelor."

Acum, nisipul a fost domesticit şi Provincetown pluteşte pe covoare de asfalt, pavaj şi cărămidă. Mai mult, orice casă care are o grădină şi-a adus pământ din alte locuri. Unele dintre cele mai vechi case cultivă, pentru a oferi celorlalţi, iarbă şi flori, în pământul adus ca balast în calele navelor pe la 1800 – este pământ adus din Europa, Asia sau America de Sud. în zilele vântoase, rafale de nisip încă se mai abat asupra străzilor din oraş.

Un oraş ca acesta nu mai există. Dacă eşti sensibil la mulţimi, ai putea expira vara din cauza aglomerării umane. Pe de altă parte, dacă ai fi incapabil să suporţi singurătatea, cochilia trupului tău s-ar putea umple cu spaime în timpul iernii lungi. Martha's Vineyard, la mai puţin de cincizeci de mile spre sud-vest, trăise formarea munţilor şi eroziunea lor, formarea şi retragerea oceanelor, viaţa şi moartea marilor păduri şi mlaştini. Prin Martha's Vineyard trecuseră dinozaurii şi oasele lor se compactaseră în substratul de rocă. Gheţarii veniseră şi plecaseră, aspirând insula spre nord, împingând-o din nou ca pe un feribot, spre sud. Martha's Vineyard avea depozite de fosile vechi de un milion

de secole. Totuşi, partea de nord a lui Cape Cod, cea pe care este aşezată casa mea, pământul pe care locuiesc – acea lungă şi încovoiată încurcătură de tufe şi dune care se încolăceşte în jurul ei însăşi, formând o spirală la extremitatea lui Cape Cod – a fost formată doar de vânt şi de mare în decursul ultimilor zece mii de ani. Aceasta nu înseamnă mai mult de o noapte la scara timpului geologic.

Poate din această cauză Provincetown este aşa de frumos. Concepute noaptea (pentru că poți jura că a fost creat în timpul unei furtuni întunecate), nisipurile sale încă scânteiază în zori cu umeda inocență primitivă a pământului care se expune la soare pentru prima dată. Deceniu după deceniu, artiştii vin să picteze lumina din Provincetown şi se fac comparații cu lagunele Veneției şi cu pământurile mlăştinoase ale Olandei; dar, apoi, vara se sfârşeşte şi cei mai mulți pictori pleacă, iar veşmântul lung şi murdar al iernii cenuşii din New England, precum starea mea sufletească, vine în vizită. Cineva îşi aminteşte atunci că pământul avea numai zece mii de ani şi că stafiile lui nu aveau rădăcini. Noi nu avem rămăşițele de fosile din Martha's Vineyard, ca să supunem fiecare spirit, nu, nu există nimic care să adăpostească fantomele noastre ce se împleticesc purtate de vânt pe cele două străzi lungi ale oraşului nostru, străzi ce se încolăcesc împreună în jurul golfului ca două fete bătrâne în plimbarea lor spre biserică.

NORMAN MAILER din *Băieții duri nu dansează*

Anotimpurile

La mijlocul verii, populația turistică a Provincetown-ului este incalculabilă. Iarna ea se reduce la cu puțin peste 3800 de suflete. Eu îl consider spectaculos în toate anotimpurile, dar pentru oamenii care caută una sau două săptămâni obişnuite la mare, se poate conta pe vreme însorită numai în iulie, august şi începutul lui septembrie şi chiar şi atunci

pot fi zile sau săptămâni cu ploaie adusă de vânt dinspre Oceanul Atlantic. Vara, zilele sunt calde şi uneori fierbinți, nopțile mai întotdeauna sunt răcoroase. Iarna ninge, de obicei. Pentru că oraşul este înconjurat de ocean, niciodată nu se face foarte frig, cum se întâmplă în Boston, la douăzeci şi şapte de mile dincolo de golf.

Eu am crescut în sudul Californiei, unde ianuarie seamănă mult cu iunie, fapt recunoscut în general ca un lucru bun, şi o parte a adolescenței, până la majorat, pare să fi fost marcată de dezvoltarea unei repulsii moderate pentru vremea blândă care se menține în mod agreabil zi după zi. Provincetown îmi satisface apetitul pentru instabilitate. O perdea de ploaie rece poate mătura oraşul în mijlocul unei după-amieze însorite de vară, lăsând în urmă o versiune mai răcoroasă, mai clară, a aceleiaşi zile în zorii ei. În februarie, câteva zile de claritate strălucitoare şi căldură relativă nu sunt ceva neobişnuit. Există, conform propriei mele experiențe trăite, două perioade anuale de echilibru. Este iarna profundă, în timpul căreia se instalează o mare curbă arctică de linişte glacială. Cerul este la fel de strălucitor şi de fără nori ca şi ecranul cinematografului în aer liber din Wellfleet. Oraşul este cufundat într-o incandescență slabă, ca şi cum lumina ar coborî nu numai din cer, dar s-ar ridica şi din pământul brun şi cenuşiu, din pajiştile iernii şi din fațadele tăcute ale caselor, din ramurile dezgolite ale copacilor, din golful albăstrui-cenuşiu şi din asfaltul plumburiu al străzilor. Aerul este complet nemişcat, culorile sunt aproape violent de strălucitoare. Noi, cei care ne aflăm acolo avem tendința să ne plimbăm pe străzi cu grijă, cu respect, ca şi cum ne-am teme să nu trezim pe cineva. Indiferent de proporții, frumusețea este prezentă în permanență, acesta este Provincetown în ceea ce are el mai frumos – în somnul lui de iarnă revelat în starea lui actuală – lipsit de bijuteriile sau penele sale ca o regină de marmură

albă; o femeie care, de-a lungul vieții, poate să fi fost iritabilă şi dezordonată, înclinată să stea îmbufnată, prea uşor înveselită de catifele şi brocarturi; adormită acum pentru vecie în liniştea unei catedrale, cu ochii ei închişi în pace, cu fața încremenită într-o expresie de uimire tristă, pe când cei vii continuă să se agite împrejur cu lumânările şi aparatele lor de fotografiat, spunându-şi micile lor rugăciuni.

Există, apoi, miezul verii care se manifestă uneori la mijlocul lui august sau puțin mai devreme. Provincetown este în nordul extrem, mai aproape de Nova Scotia decât de Florida – aici toamna vine devreme. De Ziua Muncii, unele frunze au deja pe margini urme de roşu şi galben. Dar în timpul celei de-a doua săptămâni a lui august (uneori mai devreme, alteori mai târziu) este un interval de zile perfecte, mai gălăgioase decât iarna, dar stăpânite de o linişte remanentă, asemănătoare; un sentiment similar că lumea este şi întotdeauna va fi astfel – calmă şi caldă, plină de strălucire, cu contrastele ei atenuate de o sclipire care face dificilă determinarea precisă a locului unde se termină oceanul şi unde începe cerul. Cu mulți ani în urmă, într-o după-amiază de august, citeam pe chei şi deodată am simțit că mă aflam în centrul unui ceas enorm şi că, în acel moment precis, este amiază; că mă aflam în chiar momentul echinocțiului de primăvară. Cu un minut înainte de acesta mai era încă primăvară; cu un minut mai târziu declinul urma să înceapă, deşi nimic nu părea să se fi schimbat.

Iubesc aceste perioade de nemişcare, le aştept, deşi cele mai frumoase sunt, pentru mine, primăvara târzie şi toamna timpurie. Mai şi iunie în Provincetown sunt întovărăşite de ceață şi negură şi oraşul este înflorit ca o pajişte de pe înălțimile Scoției. Cornul de ceață sună toată ziua şi toată noaptea. Oraşul se trezeşte pentru sezonul de vară – magazinele şi restaurantele îşi aprind luminile, singurul

cinematograf care a supraviețuit își reia activitatea – dar încă nu au sosit decât câțiva turiști. în aceste săptămâni, orașul este populat în întregime, pe lângă locuitorii permanenți, de cei care lucrează cu normă întreagă în magazine și restaurante și care acum se plimbă pe Commercial Street înfruntând ceața, adresându-se unul altuia, întrebându-se cum a fost iarna, plini de bună dispoziție care se va eroda treptat până ce va atinge starea de oboseală și exasperare care se instalează o dată cu week-end-ul ce coincide cu Ziua Muncii. Dar, pentru moment, în timpul acestor săptămâni, totul nu este decât sex și dans; nu se gândesc decât la banii de câștigat. Sute de mii de străini sunt în drum spre oraș – oricine s-ar putea îndrăgosti. Există o sclipire ușoară, o emanație verzui-cețoasă, cu atât mai puternică în burnița care pătrunde peste tot. în această perioadă a anului, ai putea să te plimbi în tihnă pe Commercial Street, după miezul nopții, când felinarele luminează puțin mai mult decât halourile de ceață și te-ai găsi complet singur dacă nu iei în seamă sconcșii care umblă după hrană; un bărbat pe nume Butchy, care poartă o cască albastră de motociclist și o barbă lungă până pe piept și care rătăcește pe străzi noaptea, cu un sac negru de plastic pentru resturile din gunoaie, plin de tot felul de lucruri; și un alt bărbat cu o perucă blondă și o rochie argintie de lamé, plimbându-se fără companie la douăzeci de pași mai în față, cântând „Loving You" ca o Lorelei trăznită, care încearcă să-i ademenească pe marinari, ducându-i spre propria lor moarte, deși ea nu mai este ce a fost.

Toamna, de la mijlocul lui septembrie până spre sfârșitul lui octombrie, se petrece procesul invers. Probabil, toamna nu este nicăieri de o frumusețe atât de copleșitoare, picantă și efemeră, cum este într-un oraș care se pregătește pentru hibernare. Luminile clipesc și se sting una câte una; întâi se închide cinematograful în aer liber, apoi câteva dintre

magazinele sezoniere. Fiecare nouă săptămână înregistrează noi absențe. Totuşi, cele mai multe dintre afaceri trag de timp până la week-end-ul de Ziua lui Columb, dar după aceasta oraşul este în straie de iarnă. Acum sunt mult mai multe tentații ca să rămâi aici tot anul, decât erau pe vremea când am sosit eu, acum douăzeci de ani – un număr bunicel de locuri deschise în week-end-uri până în ziua de Anul Nou şi câteva deschise din nou cât se poate de devreme în aprilie; acum există două librării bune şi un magazin de discuri, deschise tot anul, dar spre mijlocul lui ianuarie nu vor mai fi deschise decât o mână de baruri şi un restaurant sau două, precum şi câteva magazine răspândite din loc în loc. în februarie, te puteai plimba pe Commercial Street târziu într-o noapte din timpul săptămânii, fără să întâlneşti vreun suflet. Zăpada zboară de pe vârful acoperişurilor, se învolburează şi se adună scânteind în lămpile goale de pe stradă.

Dar începând cu Ziua Muncii şi până la Halloween, locul este aproape insuportabil de frumos. în intervalul acestor săptămâni, aerul pare mai puțin eteric şi mai mult semisolid, clar şi, totuşi, cumva, dens, ca şi cum ar fi plin de cel mai fin polen auriu care se poate imagina. Cerul tinde spre un albastru de gheață, strălucitor, şi fiecare lucru şi ființă sunt dăruite cu o uşoară strălucire aurie. Cutiile de conserve arată bine în această lumină, pungile goale de cumpărături, la fel. Nu sunt destul de poet ca să vă spun cum arată mlaştina sărată în timpul fluxului. Vă mărturisesc că pe când locuiam tot anul în Provincetown, tindeam să devin iritabil spre sfârşitul lui octombrie, când zilele cereşti, una după alta, păreau să-ți impună faptul că singurul act uman rațional este să renunți la călătoriile şi planurile nebuneşti, să ieşi afară şi să cazi în genunchi. M-am surprins aşteptând cu nerăbdare mohoreala relativă a lui noiembrie, când lumina devine albă şi străzile sunt

pavate cu frunze moarte; când cutiile de conserve şi pungile pentru cumpărături arată din nou ca simple gunoaie. Cel puțin în noiembrie aş putea să lucrez ceva până la capăt.

Prima mea întâlnire cu Provincetown

Am venit în Provincetown, pentru prima dată, acum douăzeci de ani, într-o stare de dezorientare atât de profundă, încât nu-mi imaginam să scap vreodată de ea. Aveam douăzeci şi opt de ani. Tocmai încheiasem o perioadă de doi ani la un Atelier de lucru al scriitorilor de la Universitatea din Iowa şi mi se oferise o perioadă de rezidență la Centrul de Arte Frumoase din Provincetown, care acorda – drept premii – burse de şapte luni, din octombrie până în mai, unui număr restrâns de scriitori şi pictori, cărora li se ofereau studiouri individuale, unde puteau şi locui, un salariu lunar şi o perioadă neîntreruptă de timp în care să lucreze. Era un remarcabil act de binefacere. Pentru mine a fost o adevărată salvare, întrucât îmi încheiasem cei doi ani în Iowa fără să-mi fi rămas vreun ban şi fără nici un proiect pentru viitor.

Cu toate acestea, mă simțeam bătrân, într-un fel în care numai tinerii o pot face. împlineam în curând treizeci de ani şi nu atinsesem nici o performanță pe care măcar mama să se lase convinsă să o numească un succes. înainte de terminarea şcolii, hoinărisem în lung şi-n lat prin Vest, luându-mi tot felul de slujbe şi încercând să scriu. Publicasem o serie de proze scurte şi începusem mai multe romane, genul de roman pe care tind să-l scrie tinerii, adică acela în care se i oferă publicului cititor o lecție sau două despre cum să-ți trăieşti viața. De fiecare dată îmi dădeam seama că habar nu aveam despre cum ar fi trebuit să-şi trăiască oamenii viața, abandonam cartea în chestiune şi începeam alta. Eram furios şi copleşit de ruşine. Pentru prima dată, mă puteam imagina un ratat.

Înainte de a solicita bursa, nu auzisem niciodată de Provincetown. Nu fusesem niciodată la est de Chicago. Am condus până acolo luând cu mine cărțile şi hainele în cutii de carton, întovărăşit de doi prieteni din şcoală, care locuiau în Providence, Rhode Island. Mergând cu camioneta lor pe Commercial Street, prietena mea Sarah şi-a acoperit ochii cu mâinile şi a spus: „Doamne, este ca în *Cabinetul doctorului Caligari.“* Sarah era înclinată spre exagerare (noi toți eram), dar nu puteam să nu fiu de acord cu ea. îmi construisem în minte imaginea unui orăşel din New England după modelul celor pe care le văzusem în filme. Mă aşteptasem la căsuțele albe, de secol 17 sau 18, din New England, primitoare, cu grădini bine întreținute, la o biserică albă modestă, înconjurată de pietre vechi de mormânt modeste şi ele şi la o piață centrală oarecare, cu un chioşc de muzică decolorat, în mijlocul unui rond cu gazon de un verde strălucitor.

În loc de toate acestea, am găsit Commercial Street cu meandrele ei care se ondulează strâns de la est la vest, aşa încât nu există o linie de orizont – strada se închide imediat în spatele tău şi de asemenea în fața ta, în timp ce conduci maşina de-a lungul ei. Cele mai multe case şi magazine se înşiră într-un front unic, lipite unele de altele, de-a lungul trotuarelor strâmte. Magazinele funcționale sunt, în general, clădiri din lemn, lipsite de ornamente, fără cupole şi fără vitrinele la care mă aşteptam înainte de a ajunge aici. în acea zi de septembrie târziu, existau multe anunțuri de încheiere a vânzărilor cu prețuri reduse şi, ici şi colo, sfori cu fanioane colorate ca cele care înconjoară parcurile de maşini vechi. Magazinele aveau dimensiunile mai mici decât cele obişnuite, aşa cum sunt construite clădirile de pe Main Street, SUA, din Disneyland, aşa încât să pară mai puțin apăsătoare decât clădirile adevărate dintr-un oraş de astăzi, deşi, cel puțin pentru mine, efectul nu era deloc unul de

încurajare. Oceanul nu se vedea nicăieri. Oamenii pe lângă care treceam nu erau cetățenii prosperi, uşor extravaganți, la care mă aşteptam. Ei erau mai mult turişti, împingând cărucioare cu copii prin fața magazinelor de suveniruri. în general, arătau la fel de dezorientați şi de dezamăgiți ca şi noi.

M-am instalat în studioul meu şi mi-am luat rămas bun de la Sarah şi Jamie, aşa cum îşi ia rămas bun un copil de la părinții lui care îl lasă într-o tabără de vară arătând cam îndoielnic. Era o după-amiază târzie, abia începând să se întunece. Am ieşit să explorez oraşul.

Văzute de jos, semnele inițiale erau mai încurajatoare decât păruseră din camioneta lui Sarah şi a lui Jamie. Am aflat că, dacă găseşti drumul printre clădiri, ajungi repede la golf, o suprafață uriaşă de apă de culoare albastru închis, unde cornul de ceață sufla ca un fagot şi unde, pe măsură ce se. însera, un singur far verde, ca cel la care se închina Gatsby, lumina peste o peninsulă aflată la mai multe sute de yarzi. Am descoperit un cinematograf în centrul oraşului, o construcție solidă din cărămidă roşie, în tradiția cinematografelor din micile oraşe americane (această construcție a ars între timp), în care rula *Pe aripile vântului.* Spectacolul urma să înceapă în douăzeci de minute. Am urmărit *Pe aripile vântului* împreună cu alți cinci sau şase spectatori şi a fost în totalitate satisfăcător, chiar dacă pelicula era destul de veche şi peticită, aşa încât atunci când Scarlett O'Hara s-a împiedicat pe palierul din casa ei din Atlanta, a fost teleportată instantaneu în capătul scărilor.

Când am părăsit cinematograful, am aflat totuşi că *Pe aripile vântului* va mai rula încă o dată, în următoarea seară şi apoi cinematograful va fi închis până în luna mai. Celelalte două săli de teatru fuseseră deja închise. Asta este, mi-am spus. Cine are nevoie de filme? în fiecare noapte voi

citi. Am continuat plimbarea şi am întâlnit un mic bar unde nişte femei slabe, în jachete de

piele, jucau biliard şi un grup de bărbaţi stătea în jurul şemineului, râzând la glumele aşa de cunoscute deja, încât abia dacă mai era nevoie să fie spuse. Mi-am comandat o bere şi am aflat de la barman că barul va fi deschis până la sfârşitul săptămânii şi apoi se va închide până în luna mai.

În următoarele câteva zile a devenit evident că totul în oraş urma să fie închis între începutul lui octombrie şi mijlocul lui mai, cu excepţia câtorva locuri esenţiale precum băcănia, farmacia şi, mulţumescu-ţi Doamne, o mică librărie curajoasă. Vor fi din ce în ce mai puţini turişti. Curând nu vor mai fi, am aflat aceasta repede, decât o mână de localnici, grupaţi împotriva vremii din ce în ce mai friguroase, cei mai mulţi evaporându-se la căderea nopţii, cu excepţia celei mai vizibil „tulburate” persoane din oraş, un bărbat frumos dar neîngrijit, care arăta uşor pârlit, ca şi cum tocmai ar fi scăpat dintr-un incendiu, şi care se plimba în sus şi-n jos pe Commercial Street toată ziua şi noaptea, în aceiaşi jeanşi închişi la culoare şi aceeaşi cămaşă de flanelă, bolborosind sălbatic prin aerul îngheţat. Vor fi deschise două baruri, ambele destinate pescarilor, şi o cafenea vegetariană. Foarte bine, mi-am spus. Nu va fi nci o distracţie. Voi scrie şi voi citi încontinuu timp de şapte luni.

Într-adevăr, am citit, neatent, la întâmplare – jumătate din *Mănăstirea din Parma,* ceva din Philip Roth, ceva din Dorothy Sayers. Aveam probleme cu concentrarea, nu am scris, deşi m-am străduit din greu să o fac. Înşelătoria se terminase. Cu toate circumstanţele ideale, o cameră în care locuiam singur, lipsa unor distracţii, mi-am dat seama că nu puteam să scriu deloc. Stăteam treaz până noaptea târziu, dormeam cât de târziu puteam dimineaţa, dar tot trebuia să mă trezesc şi să iau în piept o altă zi goală, în care mă uitam fix la maşina de scris, aşterneam şi apoi

ştergeam o propoziţie sau două pe foaie, apoi mă plimbam de-a lungul ţărmului golfului şi pe străzile pustii, depăşeam magazinele de suveniruri închise, îl depăşeam pe bărbatul care vorbea singur, până se făcea noapte şi-mi puteam pregăti cina, puteam să-ncep să beau şi să citesc sau să încerc să citesc. Mi-am cumpărat o vechitură de televizor alb-negru şi mă uitam la el ore în şir cu o plăcere vicioasă, lipsită de speranţă, provenind, în parte, din propria mea voinţă de a lăsa lucrurile să lunece cum vor ele. În acea iarnă, mi-am pierdut nu numai ce credeam a fi ultima mea rămăşiţă de optimism, dar şi încrederea în ideea de optimism. Spre vârsta de treizeci de ani, credeam că mi-a fost dat să fac o incursiune în ceea ce înseamnă bătrâneţea mea, o zi fără sfârşit urmată de o alta, somnul fiind singura recompensă de conceput. Într-o anume noapte special de întunecată, prin luna februarie, stăteam pe canapeaua-pat din stofă aspră ecosez, cu un pahar de votcă în mână, legănându-mă uşor în bâzâitul televizorului, şi mi-am promis că, dacă supravieţuiesc în următoarele câteva luni, voi părăsi Provincetown şi nu numai că nu mă voi mai întoarce aici

niciodată, dar niciodată nu voi mai merge într-o aşezare omenească cu o populaţie sub un milion de locuitori.

Şi, cumva, într-un sfârşit, m-am îndrăgostit de Provincetown, aşa cum se întâmplă când întâlneşti o persoană pe care o consideri ciudată, enervantă, potenţial periculoasă, dar cu care, în cele din urmă, te trezeşti că te însori. Am rămas şi peste vară, după ce bursa mea s-a încheiat, am lucrat într-un bar – şi iarăşi m-am trezit într-un loc îndepărtat, fără bani şi fără perspectiva unei mişcări noi. Toamna, m-am dus la New York, mi-a plăcut New York-ul, dar, spre surpriza mea, am simţit lipsa Provincetown-ului, împotriva voinţei mele, aşa cum începi să recunoşti primele semne ale iubirii sau ale unei gripe. Anumite

imagini se instalaseră cu încăpățânare specială în mintea mea. Era un moment la mijlocul lui decembrie, în amurg, la capătul dinspre vest al oraşului, unde strada se înfundă într-o mlaştină sărată şi o ia înapoi, asistată doar de cabina telefonică luminată, o cutie perfectă de lumină galben pal, profilată pe mlaştina de un negru verzui şi pe cerul purpuriu. Am stat şi am privit îndelung acel dreptunghi de lumină şi mlaştina din spatele lui, ca şi cum acestea ar fi conținut o frumusețe prea finală şi prea tristă pentru a o articula. Cam peste o lună, am urmărit o barjă mare, argintie, a unui nor nocturn, mişcându-se cu seninătate printre stelele înghețate, în timp ce stăteam tremurând la capătul unui dig, încercând şi nereuşind să plâng, la lumina verde de la Long Point, şi ascultând cornul de ceață suflându-şi nota de fagot, iarăşi şi iarăşi – hai acasă, copile, mama de gheață te aşteaptă şi nu are nevoie ca tu să te zbați sau să realizezi ceva, ci vrea numai ca tu să dormi. Provincetown îşi făcuse demonstrația lui de grandoare frigidă din afara sezonului şi apoi oferise dezghețul din primăvară, când oamenii încep să apară din nou pe străzi, din ce în ce mai mulți în fiecare week-end. Tăcerea sărată s-a risipit, mirosurile de pop-corn şi mâncăruri prăjite şi-au făcut apariția. Muzica răzbătea din baruri şi oraşul a început să se umple cu ocaziile de a face sex. Toate acestea le luasem cu mine la New York. în timp ce mă plimbam pe străzile New York-ului, am început să mă întreb dacă, pentru prima dată în viața mea, nu redusesem acea iarnă la aşa de puțin, încât am putut vedea blestemata, puternica bogăție a lumii cu care rămâi atunci când idealismul şi sentimentalismul au dispărut. Provincetown, cu dezolarea lui hibernală şi consecințele ei şi cu reînvierea lui temporară ajunsese să pară mai real, sau cel puțin mai credibil, decât oricare alt loc în care fusesem vreodată, începeam să-l simt

(deşi niciodată nu voi mai folosi acest cuvânt după aceasta) ca fiind «acasă».

În următoarea vară m-am întors în Provincetown, spunându-mi că mă duceam doar pentru a face bani şi sex. M-am îndrăgostit de un bărbat superb, profund dramatic, care ţinea o cafenea la marginea de răsărit a oraşului. Am declarat cu insistenţă că n-aş mai putea trăi vreodată în Provincetown, dar, într-un final, m-am mutat acolo pentru a trăi împreună cu el. După câţiva ani l-am părăsit, dar am continuat să revin în oraş.

Acum mă duc acolo de câte ori am ocazia. Kenny, bărbatul cu care trăiesc acum, şi cu mine am cumpărat o casă în zona de est. Dacă mor mâine, vreau ca cenuşa să-mi fie răspândită în Provincetown. Cine ştie de ce ne îndrăgostim de locuri sau de oameni, de obiecte sau de idei? Treizeci de secole de literatură nu au ajuns să rezolve misterul; nici nu au scăzut în nici un fel interesul nostru faţă de el.

Provincetown-ul este un loc misterios şi aceia dintre noi care îl iubesc au tendinţa să o facă cu o intensitate specială, impenetrabilă. Cu această carte, am intenţia să ofer nici mai mult nici mai puţin decât povestea propriei mele devoţiuni, cu specificarea că Provincetown-ul meu diferă profund de Provincetown-ul altora. Nu este un loc care te inspiră în mod obiectiv, chiar şi povestea lui este tot atât de spectaculoasă şi de agitată pe cât este faptul de cunoscut – şi Provincetown-ul pe care vi-l ofer eu, în afara unor anumite particularităţi privind geografia şi clima, nu va semăna cu Provincetown-ul pe care vi l-ar oferi un librar, un pescar născut în zonă, care se luptă să-şi câştige existenţa pescuind în apele depopulate ale Atlanticului de Nord, sau o femeie care s-a mutat acolo acum douăzeci de ani pentru a trăi cât mai departe posibil de bărbaţi. Cartea aceasta este o ceaşcă de plastic cu o scoică în ea, găsită în apele puţin

adânci lăsate de maree, înălțată ca un omagiu, uşor, tulburător, în timp ce vapoarele din port strălucesc ca nişte stafii.

Lumina din Long Point

Silueta lui Long Point
În această dimineață caldă de primăvară fâşie murdară de lumină nisipie,
şi pătratul alb
al farului – despărțit de noi
de ultramarinul golfului
ca şi cum n-ar exista un loc
către care să ne îndreptăm vreodată – străluceşte
ca stafie a unui turn, cețoasă
În albastrul limpede al lui martie, ultimul nostru avanpost în uriaşa
nemărginire a mării.
Pare destul de vesel
În lumina soarelui
punct fix care întovărăşeşte plimbările noastre
de-a lungul țărmului. Uneori cred
că este locul-în-care-vom-fi,
numai că nu încă, precum o vizibilă fantomă
a vieții de după viață. în întuneric
răsar invitații mai profunde:
martor verde la capătul nopții,
margine nesigură a orizontului
dătător de siguranță şi mărginire.
Dar fără limită în felul în care ne cheamă,
şi unde pare că vrea să
ne ducem. Şi astfel eu îl invit
În poem să vorbească,
şi farul spune:
Aceasta e lumea pe care o căutați,

minunată şi oportună,
aici este ora nouă în largul portului
şi un cod sclipitor: promisiune şi prevenire.
Dimineaţa este dimensiunea Raiului.
Ce vei face cu ea?

MARK Doty

Sălbăticie

Deşi băncile din şcoală nu mai sunt pe jumătate îngropate în nisip şi valurile de nisip nu se mai adună pe lângă zidurile caselor, Provincetown este încă pătruns de sălbăticia lui cochetă, nisipoasă. Magazinele de caroserii auto stau la umbra dunelor; casele de pe ţărm sunt construite direct pe nisip şi au scoici şi iarbă de mare unde surorile lor din interior ar avea gazon. Nu există nici un colţişor de unde să nu auzi sunetul cornului de ceaţă. Sălbăticia îţi oferă o scăpare din faţa zgomotului şi comerţului; oraşul oferă, cel puţin parţial, refugiu în faţa răbdării stăruitoare de acolo, care se strecoară noaptea prin ferestre şi care rămâne mult timp după ce tu ai plecat.

Într-un sens, Provincetown *este* o plajă. Dacă stai pe ţărm privind refluxul, eşti mult mai aproape de apă şi mai expus la capriciile vremii decât dacă ai fi în mijlocul oraşului. De-a lungul golfului, pe întreaga lungime a oraşului, plaja coboară uşor, împodobită cu varec şi iarbă de mare uscată. Pentru că este aşezat la baza platformei continentale, Provincetown este profund afectat de maree, care pot depăşi douăsprezece picioare ca diferenţă de nivel, la alinierea Soarelui, Lunii şi Pământului. Porţiuni din plajă care au o lăţime de mai mult de o sută de yarzi la momentul refluxului dispar total acoperite de flux. Apa golfului este calmă în majoritatea sezoanelor şi mai caldă decât cea a plajelor oceanului, dar, dat fiind că ne aflăm în Atlanticul de Nord, apa nu este nicăieri ceea ce ai putea numi apă caldă, nici

chiar în luna august. Cu excepția perioadelor când vremea este excesivă, plaja golfului este total domesticită, este curtea din spate a oraşului, niciodată pustie, dar niciodată aglomerată; aici nu există surf şi apa care se zbate docil în poala țărmului este întotdeauna plină de bărci. Plaja golfului este în mod special potrivită pentru câini şi copii mici, pentru că unicul ei acces spre larg, spațiu neîngrădit, este terenul de joacă al liceului de pe deal. Plaja golfului este, de asemenea, potrivită pentru plimbări solitare, care mie îmi sunt extrem de dragi, în zilele luminoase de iarnă în care aerul este aproape dureros de clar şi fulgii de zăpadă se aştern pe nisip. Plaja este presărată cu scoici, dar sunt scoici de New England, aproape în exclusivitate cu două valve, de culori evoluând dinspre cenuşiu spre cafeniu deschis cu uşoare tente de mov sau purpuriu intens. Acesta nu este un peisaj marin predispus spre rozuri şi albastru deschis. Plaja chiar îşi oferă comori ocazionale, o veche pipă de lut sau o sticlă întreagă pe care oceanul a făcut-o opalescentă. Paul Bowen, un sculptor care colindă plajele fără încetare, a găsit de-a lungul anilor câteva capete de păpuşi de porțelan, brațe, picioare. Şi eu merg întotdeauna de-a lungul acestei porțiuni a plajei, sperând să văd o feţişoară albă, pe jumătate îngropată în nisip, expunând buze purpurii şi un ochi albastru gol, printre pietre şi cioburi.

Long Point

Cel mai retras, îndepărtat capăt al spiralei nisipoase pe care este aşezat Provincetown – chiar vârful cârligului lui Cape Cod care se desfăşoară fără prea multă tragere de inimă – este numit Long Point, o porțiune îngustă de dune şi iarbă. Face acum parte din uscat, dar, cu secole în urmă, oceanul a înghițit cea mai mare parte a gâtului costeliv de

nisip care le ţinea împreună. Acum există un ponton care leagă Long Point de îndepărtatul West End, construit în 1911. Cu toate acestea, în anii 1700, când Long Point era încă o insulă, acolo s-a dezvoltat o comunitate care a crescut cam până la două sute de oameni, majoritatea lor lucrând la scoaterea sării din apă, prin evaporarea acesteia. Toate lucrurile de care aveau nevoie cetăţenii, tot ce nu le oferea oceanul, era adus cu barca din Provincetown.

În timpul războiului din 1812, britanicii au ocupat Provincetown şi au întrerupt aprovizionarea populaţiei din Long Point. Când a izbucnit războiul civil, populaţia din Provincetown, temându-se că Armata Confederată va invada şi va instaura o blocadă asemănătoare, a construit două fortăreţe de nisip pe Long Point, cu câte un tun fiecare. Confederaţii nu au ajuns niciodată în apropiere de Provincetown; cu toate acestea cum voluntarii făceau de gardă zi de zi şi noapte de noapte lângă fâşia de apă sărată, fortăreţele au ajuns să fie cunoscute sub denumirea de Fortul Inutil şi Fortul Ridicol.

Înaintea Războiului Civil, spre mijlocul anilor 1800, cetăţenii din Long Point au început să simtă că au făcut o greşeală stabilindu-se acolo. Casele le erau expuse la furtuni şi uragane, sarea nu se mai vindea aşa cum se vânduse cândva şi faptul că fiecare ou, fiecare ac de stopat, fiecare pereche de ciorapi trebuiau comandate şi să fie aduse pe mare îşi pierduse farmecul. Aşa că şi-au luat casele, patruzeci şi opt la număr, le-au ridicat cu ajutorul cricului, le-au încărcat pe barje şi le-au transportat pe apă până la platforma cotinentală. Cele mai multe dintre casele vechi din Provincetown, fiind construite pe nisip, nu aveau deloc fundaţii şi puteau fi mutate dintr-un loc în altul fără prea mare dificultate, cam la fel cum se transportă vasele din docul uscat pe pământ. Pe platforma continentală se ştia că, uneori, casele cocoţate pe vârful dunelor călătoreau încet

spre baza acestora, de-a lungul anilor, până se opreau la picioarele dunelor pe care cândva le dominau de pe vârf.

Casele care veniseră plutind de la Long Point există încă, în special în zona West End a Provincetown-ului, deşi mai sunt câteva şi în zona East End. Fiecare poartă o plăcuţă albastră cu imaginea unei case pe o barjă plutind calm deasupra spumei albe a valurilor primitoare.

Când refluxul atinge punctul maxim, te poţi plimba între West End şi Long Point, pe fâşia de nisip ud. Poţi merge pe jos fără teamă de maree, pe digul care porneşte de la extremitatea de vest a lui Commercial Street. Pontonul este o fâşie lată de treizeci de picioare, din blocuri neprelucrate de granit, care se întinde până ce nu-i mai vezi capătul, dacă te uiţi de pe uscat în direcţia Long Point. Poţi dori să mergi pe jos până la capăt sau poţi dori să mergi o bucată de drum şi să te aşezi pe stânci pentru câtva timp. Vara, aproximativ cu o oră înainte de flux, când apa acoperă uscatul, poţi coborî de pe stânci în apă şi te poţi lăsa purtat de flux, făcând astfel drumul înapoi până la ţărm.

Dacă mergi pe jos până la Long Point, te vei afla pe o bucată de nisip lată ca de trei sute de yarzi, între plaja dinspre golf, pe o latură, şi plaja dinspre ocean, pe cealaltă latură, şi cu o fâşie de iarbă de dună coborând spre mijloc. Ea suportă, ca un ornament auster, un far şi un rezervor lung gol, folosit cândva la depozitarea uleiului pentru alimentarea lămpii farului. Vei fi aproape singur aici, deşi apa din jurul tău va fi complet acoperită de bărci. Este locul favorit în care rândunicile de mare şi pescăruşii îşi fac cuiburile. Când am fost acolo cu ani în urmă, împreună cu Christy, bărbatul cu care trăiam pe atunci, el a călcat pe iarbă şi a speriat păsările. Dacă vă spun că stătea triumfător între sute de păsări albe care cârâiau ameninţător şi se învârteau furioase în jurul lui, arătând exact ca Dante, rânjind maiestuos, în timp ce eu

înțepenisem de îngrijorare, din cauza agitației pe care le-o provocase păsărilor, puteți avea toate datele necesare pentru a înțelege de ce noi doi am fost împreună şi de ce a trebuit să ne despărțim.

Mlaştina sărată

Chiar în spatele pontonului, după curba în „ac de păr“ pe care o face Commercial Street pentru a se întoarce de unde a venit, schimbându-şi numele în Bradford Street, se află mlaştina sărată. Drumul lung care începe la capătul lui Cape Cod se termină aici, la această pajişte sălbatică, cu iarbă de mare. Mlaştina spune cu toată siguranța ce oră e, cum e vremea, ce anotimp este: culoarea smarald ne spune că e primăvară şi vară, culoarea aurie, că e toamnă, variante de cafeniu că e iarnă. Când bate vântul, acesta ridică şi mişcă vălurile de culori mai palide de ierburi şi trestii, aşa că dacă stai la marginea mlaştinii, poți afla cât de puternic bate vântul şi în ce direcție. Pentru că mlaştina este aproape întotdeauna parțial inundată, cerul se reflectă în apă şi luminează iarba pe. dedesubt. în zilele însorite, iarba poate părea nenatural de strălucitoare, iar în zilele noroase, ea arată chiar şi mai strălucitoare.

La reflux, ea devine un smârc, la flux este inundată. Se sfârşeşte cu un şir de dune, dincolo de care se află oceanul, deşi nu-l poți vedea de unde stai acum, de pe buza mlaştinii. Poți vedea un bâtlan sau doi, călcând printre bălțile formate de maree. Cu siguranță, vei vedea micul deget alb al farului de la Wood End, de departe. (Nu este cel de pe Long Point.) Niciodată nu m-am dus până acolo şi nici nu intenționez să o fac. Ştiu – sau mai degrabă îmi pot imagina – că acolo se află pur şi simplu un turn vechi tencuit, cu vopseaua crăpată şi jupuită, acoperit peste tot la baza lui de ciment, cu excremente de pescăruşi. Prefer să

rămână un obiect depărtat, cu povestea nealterată, o imagine din Virginia Woolf. Cred că fiecare metropolă şi fiecare oraş ar trebui să aibă cel puțin un loc îndepărtat, de preferat unul frumos şi misterios, despre care să ştii că există, dar niciodată să nu-l vizitezi.

Herring Cove

Herring Cove este una din cele două plaje publice din Provincetown. Cealaltă este Race Point. Herring Cove este cea mai apropiată de oraş din cele două – poți merge acolo pe jos sau cu bicicleta. Vara, autobuzul cu burduf al oraşului vă va duce acolo pe gratis. De la mlaştina sărată este cam jumătate de milă până la intrarea oficială pentru public, cu parcarea şi snack-barul ei, dar locul meu preferat de acces este unul mai apropiat, printre dune.

Mergi spre nord de la mlaştina sărată, depăşeşti o mică lagună întunecată, aflată la dreapta drumului, într-un pâlc de copaci, şi opreşte-te acolo unde vezi parcate toate bicicletele. Acolo, între doi pomi, există o intrare uşor de observat.

Îți trebuie cincisprezece minute ca să ajungi la plajă. Te vei afla în zona inundabilă, cu dune înalte pe ambele laturi şi cu peretele unduit al dunelor care flanchează oceanul drept în față. Poți vedea catargele şi puntea superioară a unei ambarcațiuni care trece pe acolo şi aceasta este o frumoasă, dacă nu uşor suprarealistă, imagine a unei jumătăți de ambarcațiune plutind placidă deasupra nisipurilor.

Există o idee de potecă, pe care o găseşti totuşi, şi ar trebui să nu te îndepărtezi de ea. Vecinătatea este fragilă – nu se comportă bine când pui piciorul. Dacă mergi pe ea când este reflux maxim, nisipul va fi aproape uscat, presărat ici şi colo cu bălțoace. Dacă eşti acolo când este flux maxim,

va trebui să păşeşti printre băltoace. Dacă te duci acolo mai târziu după-amiază sau seara devreme, dunele vor avea o strălucire roz-portocalie, asemănătoare culorii pereților interiori ai unei scoici.

Dacă fluxul este la faza lui medie sau maximă, bălțile vor fi pline de plevuşcă şi de mici crabi negri-albăstrui. Este posibil, deşi foarte rar, să vezi pui de calmar care au rămas captivi în urma retragerii apelor şi care aşteaptă ca oceanul să se întoarcă. Calmarul viu nu seamănă deloc cu cel din pieţele de peşte. El devine opac numai după ce moare. Cât sunt vii, calmarii sunt translucizi, ca meduzele, şi ochii lor, deşi total deosebiți de cei ai mamiferelor, au culoarea albastru deschis. Când înoată, le vezi foarte clar ochii şi sclipirea tentaculelor.

Pentru că terenul este în mod periodic acoperit de ape, vei avea o surpriză văzând ce conține oceanul dacă mergi de-a lungul potecii. Aceasta este presărată cu corpuri de crabi a căror culoare virează spre culoarea somonului pistruiat, pe care nu o au în timpul vieții, şi ajunge, la sfârşit, la culoarea alabastrului. Poți vedea unul sau doi bibani morți, în situația de a fi ciuguliți de ciocurile pescăruşilor. Vei vedea varec şi lemn plutitor, uneori în grămezi considerabile, şi vei vedea fragmente de sfoară rupte din năvoadele pescarilor, negre sau galbene, turcoaz sau oranj. Odată, eu am găsit o aripă de pescăruş, o harpă din pene albe şi i-am dus-o acasă lui Kenny, bucuros nu numai că am dat peste un asemenea lucru, ci şi pentru că eram un bărbat care-i duce acasă o aripă iubitului lui, care nu va fi dezgustat de frumusețea ei cutremurătoare.

Această plimbare şi plaja la care duce ea sunt în general zona homosexualilor. Pe măsură ce te apropii de plajă şi dunele coboară într-un bazin larg şi fără adâncime, vei depăşi poteci care se unduiesc printre ierburi. în timpul refluxului, acestea sunt uscate. La fluxul maxim, apa ajunge

la nivelul taliei unui om. Aceste poteci, ca şi toată această arenă, în totalitate populate în zilele de vară – este Piazza San-Marco a homoasexualilor din Provincetown. Pe aici bărbaţii merg şi se întorc de la plajă. Mişună printre dune, întârzie pe insulițele trecătoare care se formează printre băltoace în timpul refluxului, se bălăcesc sau înoată în porţiunile cu apă mai adâncă. Potecile care şerpuiesc printre ierburile înalte formează o serie de labirinturi şi, dacă urmezi cărările când fluxul este la nivel mediu, te vei afla cufundat până la genunchi sau la mijloc în apa care se mişcă încetişor, înconjurat de ambele părţi de ierburi înalte. Bărbaţii se afundă în ierburi ca să facă sex şi, dacă nu eşti interesat să faci sex cu străini sau te deranjează să-i vezi pe alţii făcând aceasta, ar trebui să eviţi labirintul de iarbă şi să mergi direct spre plajă, deşi chiar dacă ocoleşti zonele retrase, ai putea să treci pe lângă doi sau mai mai mulţi bărbaţi făcând cunoscutul sport împreună, în văzul tuturor. în acest tărâm strălucitor al mareelor, bărbaţii care fac sex împreună îmi par, cel puţin mie, întotdeauna a fi inocenţi ca nişte bacante – mai mult dezlănţuire, decât obscenitate. Par că aparţin unei alte versiuni a lumii, una a pădurilor şi a semiclasicismului, lipsită de ruşine şi sălbatică. Par a fi eliberaţi de muncă şi de griji, de temerile lor, chiar şi de speranţele lor, şi şi-au oferit o oră sau două de vară deplină în care tot ce contează este dorinţa. Aş fi fericit dacă bărbaţii care fac sex în mlaştina sărată ar fi convinşi să poarte jambiere de blană cu copite pe picioare, să-şi prindă mici muguri de coarne pe frunte şi să cânte din nai melodii melancolice, în timp ce rătăcesc prin labirintul de iarbă şi apă.

Când urci pe dunele care ţin piept oceanului, ajungi la plajă, unde apa este aproape întotdeauna calmă, întrucât Herring Cove este aşezată în interiorul curbei pe care o face Cape Cod şi este îndreptată mai mult spre sud decât spre

est. După standardele internaţionale, Herring Cove nu prea este o plajă. Este relativ îngustă şi nisipul de lângă apă este aproape în întregime acoperit cu pietre pe care este dificil să mergi. New England, chiar şi în cea mai hedonistă abordare, manifestă de obicei o oarecare provocare sau neconvenienţă; nu este înclinată să lase fructul copt să cadă direct din pom în mâna căuş care aşteaptă. Pietrele însele sunt plăcute pentru confortul pe care-l oferă. Sunt netede şi ovale, modelate de apă – cele mai simetrice dintre ele sunt ca sculpturile lui Noguchi. Dacă eşti tentat să culegi pietre de pe plajă, ar trebui să te previn că multe dintre ele, când sunt umede, par a avea reflexe fantastice de ocru, sau roşu intens, sau verde închis, dar, când se usucă, îşi pierd aceste culori. Eu le prefer pe cele negre care capătă diverse nuanţe de gri, atunci când se usucă, de la cenuşiul gălbui la un satisfăcător cenuşiu lăptos asemănător cu creta ştearsă de pe tabla din sala de clasă. Am un vas de sticlă plin cu pietre negre pe masa mea.

Partea sudică a plajei este plină vara de bărbaţi. Aproape că nu vei vedea pe această plajă nici o altă fiinţă în afara bărbaţilor. Bărbaţii zac întinşi pe nisip în grupuri, vorbind şi râzând, ascultând muzică. Se plimbă, aproape goi, şi unii dintre ei sunt frumoşi, deşi toată ideea de plimbare de-a lungul nisipurilor, mlădioşi şi musculoşi, căutând să trezească visuri stranii, este complicată de pietrele care, efectiv, elimină posibilitatea menţinerii unei ţinute regale pentru mai mult de câţiva paşi. Toată această ocupaţie de a merge încoace şi încolo pe plaja Herring Cove este uşor comică, foarte diferită de, să spunem, drumul larg de nisip de pe plaja din Fire Island, unde obiecte ambiţioase să stârnească dorinţe se pot plimba de colo-colo, de la est la vest şi înapoi, la fel de imperturbabile ca participant la o paradă militară.

Dacă mergi de-a lungul plajei spre stânga, vei ajunge, în cele din urmă, la farul Wood End şi la Long Point. Dacă o iei spre dreapta ta, vei ajunge la intrarea oficială a plajei, unde se află şi parcarea. Lipit de intrare se află sectorul destinat femeilor.

Transformarea este destul de abruptă. Pentru un timp, vei fi mers printe bărbaţi întinşi pe prosoape (cu câteva specimene mai curajoase mergând prin apa rece şi stropind totul în jur); vei trece apoi printr-o fâşie intermediară îngustă, unde bărbaţii sunt amestecaţi cu femeile şi apoi plaja va fi plină aproape exclusiv de femei.

În Provincetown, este considerat un truism să spui că homosexualii vin la plajă cu Speedos şi cu un prosop, în timp ce lesbienele cară cu ele cât pot duce. Poţi rezista în faţa generalităţilor (şi poţi fi atras de generalităţi), dar nu se poate nega faptul că aici, în sectorul destinat femeilor, este mult mai posibil să vezi scaune de plajă pliante, umbrele, răcitoare, saltele pneumatice, sandale de plastic pentru mersul pe pietre şi alte asemenea accesorii. Femeile care rătăcesc pe nisipul de aici sunt, în general, tipul domestic şi amazonian. Ca bărbat care se plimbă prin sectorul lor, simt întotdeauna că mă aflu într-o ţară străină – o societate safică, la fel de stranie şi de fabuloasă şi chiar specială în sine, în fiecare părticică a ei, ca şi triburile de satiri vagabondând pe cărările apoase din zona dunelor. Sânii goi sunt mai degrabă norma decât excepţia acestui loc şi, pentru unii dintre noi, aceasta este singura ocazie să înţelegem că sânii femeilor sunt printre cele mai profunde variaţii ale minunilor umane, lată femei cu sâni tari ca nişte pere, lată femei ai căror sâni sunt simple protuberanţe palide de carne, de departe mai modeste decât pectoralii celor mai mulţi dintre bărbaţii care pierd timpul şi se zbenguie chiar mai sus pe plajă, cu sfârcuri impertinente şi provocatoare de culoarea cantalupului şi de mărimea unui

vârf de deget, latã femei cu sâni maiestuoşi, de un roz tropical, marmoraţi de o reţea de vene albastre-verzui, cu vârfuri ca nişte aureole plate, eliptice, de culoare cafeniu-crem. Femeile din sectorul de femei sunt mai dornice decât bărbaţii să fie mingi de aruncat sau Frisbees la buza apei. Sunt mai doritoare să înoate împreună cu câinii. Sunt mult mai doritoare să aibă copii, care sunt în totalitate absenţi în sectorul destinat bărbaţilor. Partea din plajă ocupată de femei este o continuă învălmăşeală de copii, de toate rasele, şi aceştia sunt mai mulţi în fiecare an.

Dacă-ţi continui plimbarea, vei depăşi o nefericită împrejmuire asfaltată – cu un snack-bar, o cameră de baie şi de duşuri. Încă mai departe, te vei găsi pe o fâşie lungă de plajă, dominată de familii normale, care şi-au aşezat corturile sau rulotele acolo şi locuiesc mai mult sau mai puţin în ele. Unele din aceste corturi şi rulote au verande, unde stau la umbră bunicii, admirând peisajul, citind sau având grijă de grătarele pentru barbecue. Bărbaţii şi femeile pescuiesc şi adesea aşteaptă zbaterea unui peşte, aşezaţi pe scaune joase de aluminiu. Copiii aleargă pretutindeni în jur. Oamenii din această parte a plajei sunt mai gălăgioşi, mai puţin sexuali, mai obişnuiţi. Secţiunile pentru homosexuali şi lesbiene sunt, într-o oarecare măsură, feudale – fiecare tabără de prieteni sau iubiţi, de copii şi animale de casă tinde să se concentreze numai asupra ei, să vorbească numai cu cunoştinţele mai vechi şi să se uite la străini fie pe furiş, fie deloc. în timp ce sunt sigur că aceste familii normale nu se cunosc unele cu altele şi probabil nu se amestecă, ele solicită tot mai mult spaţiu cu corturile, grătarele şi undiţele lor, cu cele trei-patru generaţii ale lor, pe care brazdele de iarbă este imposibil să-l delimiteze. în comparaţie cu homosexualii şi lesbienele din susul plajei, ei sunt înjugaţi în mod diferit la vieţile lor. Sunt în mod ostentativ la dispoziţia soţilor, părinţilor şi copiilor lor, şi

astfel, pentru un străin ei par, oricum, mai mult un sat, cu tot ce implică existența unui sat normal. Pare – deşi nu cred că aceasta este literalmente adevărat – că o mamă va scoate copilul altei femei căzut întâmplător în apă şi că un bunic va lovi uşor, pe neaşteptate, pe copilul altuia, în timp ce doi copii de vârstă mijlocie trag în undiță un *bluefish*[1].

În continuarea plajei se află Hatches Harbor, una dintre cele mai puțin cunoscute minuni ale oraşului Provincetown.

Hatches Harbor

Deşi în materie de magie, spirite şi forțe conştiente dar invizibile sunt agnostic, nu pot nega că unele locuri din Provincetown posedă un fel de putere dincolo de atributele lor fizice. Hatches Harbor este un asemenea loc. Se află la ceva distanță dincolo de plaja publică, mult în spatele limitelor exterioare ale parcării, aşa că singurul mod de a ajunge acolo este să mergi pe nisip. Este, după cum spune şi numele său, un port natural, un punct vulnerabil în corpul uscatului, în care oceanul şi-a scobit un drum prin forța valurilor. Cândva, era un estuar care înainta în uscat cam peste o milă, dar digul construit în anii ’30 l-a redus la o serie de canale croite de maree.

Hatches Harbor nu este foarte cunoscut. Poți găsi, cel mult, câțiva oameni aici şi poți, la fel de bine, să fii total singur[2]. înspre nord veghează liniştit un alt far, mai mare decât celelalte două din Provincetown, un far serios, înalt şi

---

[1] *Pomatomus saltatrix* – un peşte prădător pe coastele Atlanticului din nordul şi sudul Americii.

[2] Portul este dominat de o dună enormă de nisip care se întinde de-a curmezişul, ca spinarea lată a unei balene, o spinare de balenă placidă şi leneşă aşa cum o poți vedea într-o carte pentru copii.

puternic, nu drăguț şi asemenea unei jucării cum sunt celelalte două, destinat să prevină vapoarele mari de pericole adevărate. (în decursul secolelor, cel puțin o sută de vapoare s-au scufundat în aceste ape.) Pe uscat, chiar în spatele tău, dacă stai cu fața spre ocean, sunt dune şi tufe de pini. Nimic din toate acestea nu este dramatic sau spectaculos, nu în felul în care Delphi şi coasta Oregonului sunt dramatice şi spectaculoase. Aici, valurile nu se sparg de stânci, vulturii nu zboară în văzduh. Locul are o frumusețe disipată şi subtilă, mai uşor de pus în relație cu zone ale deşertului New Mexico sau cu lacurile din Finlanda. Portul, orizontul şi dunele sunt toate perfect proportionate, parte vizibilă a aceleiaşi idei atotcuprinzătoare. Are un fel de a insista pe frumusețea lucrurilor mici: priveşte aici, trei pietre rotunjite într-o cupă rotundă cu apă limpede. Ca orice mister adevărat, nu poate fi descris în mod satisfăcător şi nici explicat. Nu pot să vă spun decât că este un loc de mare linişte şi că, dacă mergeți acolo şi rămâneți o oră sau mai mult, puteți simți la întoarcere, că ați fost mult mai departe şi ați parcurs un drum mult mai lung decât l-ați făcut în realitate.

Dunele

În spatele plajei de la Herring Cove, dincolo de oraşul Provincetown, se află Cape Cod National Seashore, construit în timpul administrației Kennedy ca o zonă de recreere şi rezervație naturală. Oricare ar fi sentimentele noastre pentru John F. Kennedy ca preşedinte, îi putem fi recunoscători pentru acest parc. Oraşul nu se poate extinde dincolo de un anume punct; nimeni nu poate construi un hotel pe dune sau pe plajele oceanului. Dunele sunt un ecosistem intact, la fel de speciale prin ele însele ca Zion în Utah sau Everglades în Florida, deşi, spre deosebire de Zion

şi Everglades, ele au fost formate, în parte, de către om. Primii imigranți au doborât copaci pentru a-i folosi drept combustibil şi cherestea şi au repopulat ținutul cu pini negri din care se scoate terebentina şi stejari speciali care cresc pe pământ uscat şi stâncos. O dată cu dispariția copacilor, nisipul mării a început să lucreze în felul lui metodic asupra plajelor şi ceea ce vedeți astăzi în acest ținut liniştit este de fapt un proces în curs de eroziune.

Cel mai potrivit mijloc de a merge printre dune este pe bicicletă, pe care o poți închiria de la unul din cele patru centre din oraş. O singură pistă, nemarcată în mod clar, porneşte de la extremitățile parcării de la Herring Cove şi şerpuieşte printre dune. Peisajul dunelor este, în acelaşi timp, înverzit şi lunar. Este presărat cu tufişuri şi cu pini țepoşi şi piperniciți. Are un miros anume: pin şi sare, cu un substrat de ceva pe care-l pot descrie ca prăfos şi verde. Pe alocuri, peisajul este aproape nisip pur, imaculat ca zahărul. Zonele nisipoase par primitive cu tăcerea şi umbrele lor, deşi nu sunt, desigur, deloc străvechi, nu erau aşa cu o sută de ani înainte; peste un secol, ele vor fi vizibil diferite. Totuşi, eu simt adesea, când mă aflu acolo, că mă găsesc, în mod palpabil, pe suprafața unei planete cu iluzia unui strat albastru subțire deasupra şi cu universul dincolo de ea. Este în mod special minunat să mergi pe bicicletă printre dune noaptea, pe lună plină.

În aceste dune, dar la mile depărtare de Cape Cod, prea departe pentru a merge cu bicicleta, este locul unde Guglielmo Marconi a încercat pentru prima dată telegraful – când, pentru prima dată, o ființă umană a fost în stare să transmită şi să primească mesaje de dincolo de Atlantic, în absența firelor. Clădirea în care şi-a realizat experimentul s-a prăbuşit între timp în ocean, dar astăzi s-a ridicat un foişor care poartă o placă pentru a marca locul unde, cu peste o sută de ani în urmă, Marconi stătea zi după zi,

noapte după noapte, convins că poate comunica nu numai cu cei vii aflați pe celelalte continente, dar şi cu cei morți. El credea că undele sunetului nu dispar în timp; credea că ar putea găsi o modalitate de a auzi strigătele oamenilor de pe vapoarele scufundate cu mult timp înainte, vocile copiilor ai căror proprii copii erau deja bătrâni în acel moment, sunetele flintelor oamenilor lui Columb pe când le arătau oamenilor din tribul Tecumwah ce nou zeu teribil sosise pe țărmurile lor.

Staţiunea Marconi este totuşi o destinaţie în sine pentru care este necesară o maşină. Pista pe care vă aflați este, pur şi simplu, un cerc şerpuitor de patru milelungimé care te duce înapoi în cele din urmă în East End-ul oraşului Provincetown. îți pune la dispoziție o singură opțiune, la mijlocul ei. Poți merge drept înainte, prin pădurea de pe plajă şi, în sfârşit, înapoi în oraş, sau o poți h-ia la stânga, îndreptându-te spre Race Point.

Race Point

Plaja de la Race Point este, după părerea mea, superioara celei de la Herring Cove şi eu, care sunt încântat de o plajă plină de homosexuali, mi-am dorit adesea ca fraţii mei să fi ales să colonizeze plaja Race Point în locul celeilalte. Singurul ei dezavantaj este că se află la niai multe mile distanță de oraş şi nu poți ajunge acolo decât cu bicicleta sau cu maşina. Dacă mergi cu maşina, Poți găsi parcarea ocupată complet pe la orele 10 dimineața, într-o zi de vară.

Plaja de la Race Point se arcuieşte înspre nord-nord-vest. Ea este îndreptată mai mult spre largul oceanului decât spre Herring Cove, astfel că apa este predispusă aici să fie mai agitată decât să plescăie liniştită nisipurile. Ea face valuri adevărate, deşi, ca să înfrunți cu adevărat valuri de ocean, trebuie să mergi mai departe, spre plajele de la Truro şi

Wellfleet. Ca să ajungi IU plajă, trebuie să sari peste zăgazul dunelor, unde pete de iarbă au desenat cercuri de nisip în jurul lor. Plaja este largă şi generoasă, pe tot timpul mareelor, şi nu este aşa de abundent presărată cu pietre. Fiind mai greu accesibilă, ea nu este niciodată aşa de frecventată ca plaja de la Herring Cove, şi oamenii care merg acolo sunt mult mai amestecați. Te vei afla printre turişti, orăşeni cu sau fără familii şi, ocazional, câte un homosexual sau o lesbiană. Cu câțiva ani în urmă, la Race Point, am primit, mulțumită unchiului Donald, o lecție despre cât de schimbătoare este dorința.

Kenny şi cu mine merseserăm împreună cu prietena noastră, Melanie, la Race Point, într-o după-amiază de august (Melanie avea maşină), şi ne aşternuserăm prosoapele lângă un mic grup format de membrii unei familii. Plajele sunt, desigur, locuri perfecte pentru a trage cu urechea şi, cum stăteam întinşi la soare, am aflat rapid următoarele lucruri despre vecinii noştri: aceştia erau o engezoaică frumoasă cu părul închis la culoare, soțul ei american, fiul lor în vârstă de cinci ani şi fratele mai mic al femeii, Donald, homosexual. Aflaserăm că pe acesta îl cheamă Donald, pentru că băiețelul, îndrăgostit total de el, îi spunea „unchiul Donald" ori de câte ori era, şi uneori şi când nu era, cazul. Unchiul Donald era un tânăr vioi, în jur de treizeci de ani care avea chlioți de baie albaştri. Se purta minunat cu copilul. Se jucau împreună în apă, se jucau împreună pe nisip; unchiul Donald era răbdător, dacă nu şi ironic față de judecățile interminabile ale copilului cu privire la jocurile inventate brusc, cu reguli noi şi complicate. Când unchiul ajungea la capătul puterilor, se întindeau amândoi pe prosopul lui. Băiatul a anunțat că unchiul Donald este salteaua lui, i s-a suit pe burtă şi a adormit. Unchiul a tachinat-o pe sora lui, care i-a răspuns asemenea. Expresia „căutând dragostea în toate locurile nepotrivite[11] a fost şi ea

evocată. în replică, cu copilul adormit pe burta lui, Donald părea cioplit în marmură rozalie. Corpul lui bine făcut, subțire, era lipsit de păr, cu excepția celor două smocuri castaniu-deschis de la subsuori. Din profil, figura lui era ascuțită, cu o frunte puternică şi cu bărbia fermă ieşită în afară. Kenny şi cu mine am fost de acord în şoaptă că îl doream şi doream, cu ardoare brutală egală, să *fim* el. Melanie şi-a declarat hotărârea de a renunța la femei, măcar pentru o vreme. Donald era ironic şi plăcut; virtuos, în mod inocent, aşa cum ar putea un prinț să fie inocent, dacă prinții ar reuşi vreodată să trăiască fără ruşine printre fântâni şi holuri de marmură, atât de adorați încât să întoarcă automat adorația, în mod firesc, pentru că nu ştiu să facă nimic altceva.

La mai puțin de o oră după aceasta, mica familie s-a pregătit de plecare. Urmăream, pe furiş, cum unchiul Donald îl trezeşte pe băiețaş, îl aşază în picioare, îi zbârleşte părul. Apoi, am privit cum îşi pune Donald şortul lăbărțat şi tricoul şi-şi îndeasă pe cap o pălărie de pânză teribil de caraghioasă. Stând în picioare, îmbrăcat, era cocoşat. Au plecat cu copilul galopând şi tropăind în jurul obiectului afecțiunii sale, care se transformase deja într-un cetățean în armonie cu ceilalți; un tip oarecare, plictisit, cu trăsături obişnuite (odată îmbrăcat, am văzut că avea o figură plăcută dar care trecea neremarcată, cu o barbă prea mare pentru nasul modest şi o frunte prea înaltă pentru ochii apropiați); o persoană după care nu-ți întorci privirea pe stradă. Ieşea (aşa îmi imaginez) să se alăture celorlalți mulți care hoinăreau pe străzi sau mângâiau o halbă de bere în semiîntuneric pe marginea ringului de dans; deschis pentru speranță, dorință şi surpriză; dispus să-i admire pe tipii mai strălucitori dansând cu bustul gol sau râzând nepăsători împreună cu grupul lor de prieteni, să-şi încerce norocul cu

oricine altcineva aflat acolo, în ceata nostalgică şi neliniştită căutând dragostea în toate locurile nepotrivite.

Pădurea de fag de pe plajă

Dacă mergi drept pe cărarea dinspre dune şi depăşeşti Race Point, vei ajunge, în cele din urmă, la pădurea de fag. Există un punct clar de demarcaţie între nisip şi copacii pe care el i-a înghiţit în parte. întâi vei vedea ceea ce par a fi cioturi şi ramuri goale care ies din nisip – acestea sunt vârfurile copacilor morţi. Câţiva yarzi mai departe, vei vedea copaci morţi afundaţi în nisip până la ramurile mai joase şi, apoi, copacii care sunt acoperiţi numai până la jumătatea trunchiurilor, încă vii, dar care încep să moară. Apoi, te vei afla printre copacii vii. Nisipul din pădurea de fag a fost mai mult sau mai puţin fixat de către cei ce se ocupă cu conservarea mediului, dar dunele din partea de nord a pădurii rămân în mişcare. Pe hărţile vechi poţi localiza pădurile îngropate şi poţi traversa dunele nou create cu pădurile moarte acoperite de ele.

Vara, pădurea de fag este umbroasă şi uşor umedă; este plină de lumină înverzită, adâncă. Mirosul se schimbă de la mirosul de pin prăfos la mirosul fermentat de gudron de pin, de frunze în descompunere şi la un miros greu de definit, organic, care seamănă la punctul lui de maximă intensitate cu mirosul de câine ud. Vei depăşi o băltoacă puţin adâncă ce îngheaţă în timpul iernii şi care, în timpul verii, are la suprafaţă un strat de nuferi verde-pal cu flori în formă de trompete, galbene la marginile bălţii, albe spre centru, unde apa este mai adâncă. Poţi sta pe banda îngustă de asfalt rezervată pentru biciclete sau îţi poţi lăsa bicicleta şi să hoinăreşti în pădure de-a lungul oricărei poteci de nisip care şerpuieşte printre copaci. Dacă procedezi astfel, te vei trezi curând mergând printre copaci cu lemn tare şi tufişuri de

mure, stejari albi şi arţari roşii ca şi printre fagi, toţi formând culoare surprinzător de ordonate şi mici luminişuri asemenea unor camere, cu bogate covoare din frunze căzute şi baldachine din ramuri destul de groase pentru a te adăposti de ploaie. Nu va fi cu totul surprinzător dacă vei găsi scaune şi lămpi acolo şi chiar o masă pregătită pentru ceai. Uneori se fac căsătorii în aceste luminşuri şi copiii localnici merg acolo pentru toate jocurile copilăreşti care necesită ascunzători. Trunchiurile copacilor sunt acoperite de inscripţii, iniţiale şi obscenităţi; diverse afirmaţii că acolo s-au întâmplat una-alta în 1990, sau 1975, sau 1969;

declaraţii de dragoste veşnică pentru fiinţe dispărute numite Jim, Carol, Drew, Calla, Tom, Ken şi Lindy, printre alţii. Inscripţiile mai vechi, din anii ’50-’60 s-au estompat şi se confundă cu scoarţa – seamănă cu cicatricele în formă de nume produse de copacii înşişi. Cele mai noi sunt în diverse faze de cenuşiu, în funcţie de vechimea lor. Doar numele foarte recent scrijelite sunt proaspete şi albe, deşi şi ele se vor veşteji cu timpul.

Snail Road[3]

Ultimul loc sălbatic de pe acest ţinut despre care vreau să vă povestesc este duna de la capătul lui Snail Road. Snail Road este de fapt o potecă de pământ, deşi destul de largă ca să poată trece o maşină şi poţi, de fapt, chiar să-ţi parchezi maşina acolo, dacă ai nevoie. Este în zona de răsărit a oraşului, pe partea cealaltă a autostrăzii. Drumul este umbrit de coroanele copacilor. La capătul lui se află duna cunoscută sub numele de Muntele Ararat, o ridicătură

[3] Strada Melcului (n. tr.).

singulară, imensă, de nisip, complet stearpă. Ai putea crede că este o dună din Sahara.

Este încă unul din acele locuri înzestrate cu puteri ciudate. Toți cei pe care-i ştiu, care au petrecut un timp pe această dună, sunt de acord că, ei bine, există *ceva* acolo, deşi locul nu este, nici mai mult, nici mai puțin, decât un enorm arc de nisip profilându-se pe cer. Urcă-te pe vârful ei. Pe o latură vei vedea vârfurile copacilor şi ale caselor din oraş; pe cealaltă, vei privi pe deasupra dunelor mai mici spre Atlantic. Spre răsărit, în direcția lui Truro, se află Pilgrim Lake, deşi nu-l prea poți vedea de pe vârful Muntelui Ararat. Pilgrim Lake a fost cândva East Harbor, dar acum, este, de fapt, un smârc enorm. Cu 150 de ani în urmă, părinții oraşului şi-au dat seama că nisipul purtat de vânt s-a acumulat în asemenea cantități, încât amenință nu numai să diminueze adâncimea portului, ceea ce era periculos pentru ambarcațiuni, dar şi să extindă depunerile de-a lungul coastei şi să distrugă tot portul din Provincetown. Aşa că au făcut un dig şi au aşternut o cale ferată pe noul terasament pentru a separa East Harbor de ocean. Singura şosea care duce la Provincetown se află încă de-a lungul digului, paralel cu demult dispăruta cale ferată.

Fiind lipsit de izvoare, Pilgrim Lake este uşor sinistru. Este Marea Moartă a lui Provincetown. Deşi la fel de strălucitor în lumina soarelui ca şi oceanul din care s-a născut şi de care a fost separat, el sclipeşte într-un fel diferit. Ca oțelul, mai opac. Stând pe duna de la capătul lui Snail Road, eşti înconjurat de Atlantic în trei forme diferite, oceanul propriu-zis, golful şi lacul sărat.

Liniştea lunară care domneşte acolo este greu de descris. Ea implică un repaus care este plăcut, fără a fi liniştitor. Te simți ca şi cum te-ai afla în miezul a ceva. Eşti conştient – oricum, eu sunt conştient – de o lume, ca un loc care nu ştie cât este de frumos sau nu-i pasă, care produce frumusețe

întâmplător, în timp ce-şi urmează adevărata lui menire de a exista pur şi simplu şi de a se schimba; o lume care este, mai mult decât orice altceva, tăcută şi nepopulată, în timp ce trăieşte în ritmul timpului geologic. în unele momente, simţi ceea ce îmi imaginez că ar putea simţi nomazii în timp ce traversează deşertul. Te afli acasă şi, în acelaşi timp, te afli într-un loc prea plin de propriile şi eternele lui treburi, prea bătrân şi prea tânăr, ca să mai observi dacă trăieşti sau mori, tu cu vasele, tigăile, covoraşele şi clopotele tale.

Şerpii de septembrie

Toată vara i-am auzit fluierând în tufiş, depăşindu-mă din strat în strat în grădina mea, o şoaptă printre călini, un semnal dinspre gardul viu, o umbră pulsând în tufa de dracilă. Acum, că nopţile sunt reci şi plantele anuale au trecut, i-aş fi crezut duşi, într-o toropeală de sânge lunecaţi în lumea de dedesubt înainte ca secera să îngheţe. Nu aşa. în mângâierea înşelătoare a lunii, ca şi cum disprețuind blestemul care a stricat o altă grădină, aceştia doi apar printr-o fisură îngustă în brocartul verde intens al molidului din ţinutul de nord, rostogolindu-se cu capul în jos, încolăcindu-se într-un nod al iubirii neruşinat.

Mi-am desfăcut mâinile şi am lovit nisipul fin de pe piele.

La urma urmelor, suntem parteneri pe această lume cosemnatari ai unei convenţii.

La atingerea mea, sălbatica coastă a creaţiei tremură.

STANLEY KUNITZ

Oraşul

Provincetown este, a fost întotdeauna, un sanctuar excentric, aşa cum sunt, mai mult sau mai puţin, şi alte locuri sanctuare de păsări sau rezervaţii pentru animale sălbatice. Este singurul orăşel pe care-l ştiu, unde cei care trăiesc în mod neconvenţional par să depăşească numărul

celor care trăiesc în limitele prestabilite ale locuinţelor şi căsătoriilor oficiale, cu slujbe respectabile şi copii biologici. Este locul în care oamenii care au fost proscrişi şi consideraţi a-i pângări pe ceilalţi locuitori în alte oraşe pot deveni membri proeminenţi ai societăţii. Până de curând, era posibil să trăieşti acolo ieftin şi bine şi a fost posibil, o lungă vreme, să spunem, ca doi bărbaţi să se plimbe pe Commercial Street ţinându-se de mână şi purtându-şi în braţe copilul peruan adoptat, fără a trezi un interes deosebit din partea celorlalţi.

De aproape patru sute de ani, îi atrage pe refugiaţi, pe rebeli şi pe vizionari.

The Pilgrim Mothers and Fathers[4]

De fapt, întemeietorii oraşului Provincetown au fost Pelerinii care au călătorit pe *Mayflower* şi au sosit în portul Provincetown în 1620. Ei şi-au petrecut iarna acolo dar, găsind prea puţină apă potabilă, au navigat în acea primăvară spre Plymouth, care a intrat în cărţile de istorie ca punctul iniţial de debarcare a Pelerinilor. Provincetown nu este, se înţelege, fericit de această interpretare greşită a faptelor.

Mayflower a sosit în ceea ce astăzi numim portul Provincetown, după şaizeci şi şase de zile pe mare. Reacţia Pelerinilor pare să fi fost mai puţin entuziastă. Unul dintre ei a scris că peisajul era plin de „pini ciufuliţi, merişori şi alte asemenea gunoaie". În acea iarnă, s-a redactat Mayflower Compact[5]. Un copil, Peregrine White, s-a născut, şi patru persoane – Dorothy Bradford, James Chilton,

---

[4] Mamele şi taţii pelerini. (n. tr.)

[5] Contract, înţelegere. (n. tr.)

Jasper Moore şi Edward Thompson – au murit. Ultimele trei sunt îngropate în Provincetown. Dorothy Bradford s-a aruncat peste bord; se crede că s-ar fi sinucis.

Mayflower era un vas de transport, nefiind destinat pasagerilor, aşa că biletele erau foarte ieftine. Oamenii pe care îi numim Pelerini au părăsit întâi Anglia pentru a merge în Olanda, în căutarea libertății religioase, dar au petrecut doisprezece ani fără să-şi găsească de lucru acolo, înainte de a se hotărî, în disperare de cauză, să pornească spre Lumea Nouă. Ei nu erau puritani, îşi spuneau „separatişti" şi, deşi erau un grup relativ serios, nu erau atât de austeri ca puritanii. Dansau şi jucau jocuri distractive. Nu erau împotriva unor haine mai colorate.

Doar o treime din ei erau separatişti. Celelalte două treimi erau oameni pe care separatiştii îi numeau „străini", bărbați şi femei care, dintr-o cauză sau alta, nu au reuşit să prospere în Anglia, aşa că au plecat pe *Mayflower,* sperând într-o viață mai bună. Pelerinii aveau nevoie de ei pentru a-i ajuta să plătească transportul. Majoritatea Founding Fathers and Mothers[6] erau, de la bun început, dornici să câştige un ban. La mai puțin de zece ani după fondarea sa, aşezarea de la Plymouth era copleşită de jafuri, alcoolism şi sex în toate formele nesancționate. în *History of Plymouth Plantation,* Wiliam Bradford, văduv după Dorothy, se plângea de „lipsa de reținere dintre persoane necăsătorite... dar şi dintre câteva persoane căsătorite. Dar, ceea ce este mai rău constă în faptul că şi fapte de sodomie şi pederastie (lucruri pe care îți este frică şi să le pronunți) se întâmplă în acest ținut, şi nu o dată."

Provincetown a rămas nemenționat la acest capitol special din istoria americană, aşa cum au rămas obiceiurile şi

---

[6] Taţii şi Mamele Fondatori. (n. tr.) – Founding Fathers = Părinţii Fondatori (n. tr.).

înclinațiile Founding Fathers. De Ziua Recunoştinței, nenumăraţi şcolari americani fac picturi, diorame şi spectacole despre debarcarea pelerinilor la Plymouth Rock, dar puțini sunt copiii care au auzit vreodată de Provincetown. La începutul secolului XX, fondatorii oraşului au încercat să corecteze situația prin construirea unui enorm monument al Pelerinilor.

S-a organizat un concurs național de proiecte pentru monument, dar toate cele prezentate erau variații pe tema obeliscului, ceea a fost considerat că semăna prea mult cu Monumentul lui Washington. Comisia de selecție a ales, din motive care nu au ajuns până la noi, o replică a Torre del Mangla de la Siena, care se afla în Piața Toscană, unde a călcat odată şi Dante şi unde se ține *palio,* acea cursă haotică anuală de cai. Preşedintele Teddy Roosevelt a pus cu mare pompă piatra de temelie a monumentului în 1907; turnul a fost terminat în 1910. A devenit emblema Provincetown-ului, ancora oraşului, deşi nu a avut doritul efect educativ asupra marelui public pe acest continent, despre primul loc de debarcare a vasului *Mayflower.* Puțini oameni au făcut legătura între turnul italian cu ceas şi debarcarea Pelerinilor.

Monumentul Pelerinului este vizibil aproape de oriunde din oraş şi din zona sălbatică. Dacă-l priveşti din unghiul potrivit – oblic față de fiecare din cele patru colțuri ale lui – poți vedea capul lui Donald Duck. Vârful turnului este pălăria, arcurile sunt ochii şi crenelurile de sub arcuri sunt ciocul rățoiului. Capul lui Donald Duck este destul de dificil de perceput, dar o dată ce l-ai observat, nu te mai poți uita la monument şi să vezi altceva.

Locuitorii

Provincetown a fost gălăgios, retras şi îndărătnic faţă de noii veniţi de când există el. Iniţial a ţinut de Truro, oraşul alăturat, dar în 1727, Truro, dezgustat, a trasat o demarcaţie la Beach Point, şi segmentul imoralilor şi practicilor îndoielnice a căpătat numele de Provincetown, împotriva protestelor cetăţenilor care preferau numele de Herringtown. Fiind ieftin şi fără constrângeri, el i-a atras mult timp pe artişti, care continuă să alcătuiască un procentaj mai mare din populaţie faţă de oricare alt oraş mai mic sau mai mare care îmi vine în gând. Eugene O'Neill a trăit acolo pe când era un tânăr alcoolic necunoscut, care se străduia să scrie piese de teatru. Tennessee Williams mergea acolo vara pe când era un alcoolic faimos în toată lumea, care se străduia să scrie piese de teatru. Milton Avery, Charles Hawthorne, Hans Hofmann, Robert Motherwell şi Mark Rothko au locuit acolo, ca şi Edmund Wilson, John Reed, John Waters, Denis Johnson şi Divine. Norman Mailer, Stanley Kunitz, Mary Oliver şi Mark Doty încă locuiesc acolo.

Printre cei mai puţin cunoscuţi sunt Radio Girl, care se plimba pe străzi anunţând noutăţile pe care le primea de la un radio din capul ei, şi o femeie care s-a botezat apoi Sick[7], care locuia într-o casă pe care ea şi prietenii ei o construiseră într-un copac uriaş de pe strada Bradford şi care şi-a păstrat numele dar care i-a modificat pronunţia şi ortografia în Sique (pronunţat Seek), atunci când l-a cunoscut şi s-a căsătorit cu şeful departamentului de artă de la o mare universitate şi deodată s-a trezit trecând de la o viaţă de femeie sălbatică neohipiotă, la o viaţă care implica să dai petreceri pentru personalităţi academice din sudul

[7] Bolnavă (n. tr.).

Californiei. Chiar şi astăzi, bărbatul numit Inside-Out Man, un cetățean de vreo 60 de ani, cu barbă şi tendința de a se îmbrăca de iarnă indiferent de anotimp, se plimbă de-a lungul extremității de est a oraşului, măturând trotuarele cu o concentrare furioasă şi purtându-şi toate hainele pe dos.

Vara, străzile Provincetown-ului sunt tot atât de aglomerate ca şi la un carnaval şi oamenii care alcătuiesc mulțimile sunt în mare număr albi. Acesta este Cape Cod, un regat al albilor, ceea ce constituie unul dintre cele mai problematice aspecte ale sale. Ciudățenia aceasta s-a amplificat recent prin practica de a aduce muncitori jamaicani pentru sezonul estival, în special pentru a face muncile menajere prost plătite din bucătării, pe care nimeni altcineva nu vroia să le execute. Câțiva dintre jamaicanii care vin să muncească în Provincetown în timpul verii şi-au luat drept de rezidență pentru tot anul şi pare posibil – şi nu imposibil – să se producă treptat următoarea schimbare: homosexualii şi lesbienele de rasă albă, care au fost itineranți şi venetici atât de mult timp, tind acum să fie proprietarii afacerilor şi ai unei părți importante din proprietățile din oraş, iar imigranții jamaicani se stabilesc aici ca o populație nouă, marginalizată, care se insinuează cu obrăznicie.

Printre vânzătorii ambulanți şi cumpărătorii dintr-o după-amiază de vară, nu este neobişnuit să vezi, pe o rază de cincizeci de picioare, următoarele: o gloată de turişti mai în vârstă care veniseră pentru ziua respectivă cu autobuzul sau debarcaseră de pe un vas de croazieră ancorat în port; un hoardă de băieți musculoşi în drum spre sala de gimnastică; o mamă şi un tată aflați în vacanță, păstorindu-şi copiii epuizați şi gălăgioşi prin magazine; o pereche de lesbiene cu un baset cu zgardă multicoloră; doi tați homosexuali în şorturi şi tricouri Izod, împingându-şi fiica adoptată în cărucior; o tânără îmbrăcată ca naiba şi tatuată

ostentativ, care lucrează la magazinul principal; un bărbat îmbrăcat, din mare convingere, ca Celine Dion; femei în vârstă făcând diverse comisioane; mai mulți profesori de școală din diverse părți ale țării care vin în Provincetown în fiecare an, pentru două săptămâni, pentru a scăpa de nevoia de a ține secretă apropierea lor; mai mulți pescari obosiți venind spre casă de la îndatoririle lor pe barca de pescuit scoici; un agent de bursă cu sandale de trei sute de dolari, sosit pentru week-end de la New York; și o ceată de copii localnici furioși pe skate-boards-uri, urmărind cât de aproape pot să treacă pe lângă pietoni, fără a-i lovi, o încercare care este de obicei, dar nu întotdeauna, reușită.

După Ziua Muncii, mulțimea își reduce considerabil numărul, cu excepția week-end-urilor care coincid cu anumite sărbători, și orașul revine treptat la locuitorii lui de peste an. Pentru cei care s-au hotărât să se așeze acolo, Provincetown este o mamă sărăcită, blândă și iubitoare; o bătrână mamă destrăbălată care a trecut prin prea multe pentru a fi șocată de vreun obicei pe care tu l-ai căpătat colindând lumea și care va împărți cu tine tot ce are, deși trăiește din puțin și nu poate păstra multă mâncare în casă în aceste zile. Slujbele permanente sunt rare, iar cele care există tind să-ți amorțească creierul. Mulți își iau două sau trei slujbe, în timpul verii. Dacă lucrezi pentru un salariu în Provincetown, nu este neobișnuit să faci curat într-o pensiune dimineața, să faci o oră pauză, și apoi să-ți iei în primire slujba de chelner, până la miezul nopții. îți petreci iernile din economii și folosind cecurile de șomaj.

Nenumărați oameni tineri sau mai puțin tineri s-au refugiat acolo pentru a scăpa de situații pe care nu le mai puteau tolera: adicții, slujbe fără viitor sau legături amoroase nefericite, orice soartă îndoielnică par să aibă – sau, pur și simplu, pentru a face o pauză în viețile lor tolerabil de dificile și a trăi pentru o vreme în pace. Oamenii

se mută adesea după ce răbdarea, energia sau lăcomia le-au fost epuizate aiurea. Femeia care face ornamente din sticlă colorată pentru Crăciun şi le vinde prin târguri a fost cândva juristă la o corporație; un bărbat care scrie poezii şi lucrează noaptea într-un restaurant se poate să fi fost cândva un executiv în publicitate. Ierarhiile Provincetown-ului în ceea ce priveşte clasa şi statutul sunt mai permisive aici decât în multe alte locuri. Fata care-ți curăță masa la restaurantul în care iei micul dejun se poate aşeza alături de tine la dineul la care te duci în aceeaşi seară.

Deşi este la fel de dificil să trăieşti anonim în limitele Provincetown-ului cum este să o faci în orice oraş mic, el este unul dintre locurile de pe lume în care te poți pierde. El este Marocul Americii, New Orleans al nordului. în timp ce oamenii din Provincetown sunt capabili să păstreze ranchiună cu o fervoare olimpiană – păcatele îți pot fi iertate aici, dar rareori uitate – oraşul este condus în principal cu bunătate şi respect pentru idiosincrazie. Prostul comportament este admonestat prin încruntarea sprâncenelor; neortodoxia însă nu este admonestată. Un transsexual din bărbat în femeie poate sta la coadă la A&P în spatele unei femei care încearcă să-şi strunească cei trei copii nedisciplinați şi nimeni nu se sesizează. Amândoi cumpără aceeaşi marcă de hrană pentru pisici sau acelaşi iaurt.

În Provincetown eşti în siguranță în toate sensurile cuvântului. în sensul literal, aproape că nu există fărădelegi (cu excepția notabilă a industriei înfloritoare de furt de biciclete – dacă-ți laşi bicicleta fără lacăt peste noapte, deja ai trimis-o spre oricare dintre neştiutele magazine de biciclete de mâna a doua, până la Cape). într-un mod mai subtil, cel puțin parțial, pentru că Provincetown nu a mai prosperat de când balenele lui au fost măcelărite, oraşul nu manifestă, în general, nici un sentiment de ruşine față de cei

care suferă sau renunță; de cel care nu poate face față sau nu-l interesează să facă față; de cel care decide că ar fi mai uşor sau, pur şi simplu, mai amuzant să înceteze să iasă la lumina zilei, să-şi lase o barbă lungă până la brâu, să poarte rochii sau să cânte în public ori de câte ori are chef.

Cei mai mulți oameni care vin aici în căutarea unui răgaz stau un an, sau doi, sau trei şi pleacă, pentru că au obținut ceea ce voiau, pentru că nu mai pot suporta liniştea din timpul iernii sau nu pot găsi o slujbă decentă, sau îşi dau seama că au adus cu ei chiar lucrurile de care voiau să scape. Totuşi, unii s-au stabilit aici. Unii dintre bătrânii care stau pe bănci în fața Primăriei au fost cândva tineri criminali sau pacienți ambulatorii, care-şi imaginau că, venind la Provincetown ca să-şi recapete energiile într-un apartament ieftin cu vedere la ocean, pot încerca să scrie poezie sau muzică, să-şi tragă sufletul şi apoi să plece mai departe.

În afară de descendenții pescarilor portughezi care trăiesc acolo de generații şi țin foarte mult la comunitatea lor, aproape oricine din Provincetown este un transplantat. Rar am întâlnit pe cineva care să se fi născut acolo, deşi cunosc multe persoane care consideră Provincetown patria lor adevărată şi care gândesc despre viața lor anterioară sosirii aici fie că a fost o greşeală îndreptată prin mutarea lor la Provincetown, fie că a fost o perioadă prelungită de incubație, în care fibrele genetice au fost treptat împletite în trama caracterului care le cerea să se nască şi să fie pe de-a-ntregul chiar aici. Provincetown este, din acest punct de vedere, o anomalie – este un sat, în fiecare colțişor, tot atât de distinct şi de legat de obiceiuri ca satele din Sicilia sau din comitatul Kerry, dar spre deosebire de acestea el îi acceptă, ca pe o rutină, pe cei nou-veniți şi le acordă fără echivoc dreptul la cetățenie.

Printre rezidenții lui transplantați, Provincetown tinde să inspire un fel de patriotism asemănător cu cel al micilor națiuni luptătoare. Cei care trăiesc aici îl apără de obicei cu ferocitate împotriva nou-veniților şi se plâng de el numai când sunt între ei. El este devotat cu arțag calamburului şi tradițiilor şi, ca multe locuri îndrăgostite de propriile lor căi de a face şi de a trăi, el şi-a prezis propria cădere aproape din ziua în care a fost fondat. Pe la mijlocul anilor 1800, când s-a construit un trotuar pavat cu lemn de-a lungul drumului de nisip, care a devenit, în cele din urmă, Commercial Street, această inițiativă a cauzat o asemenea spaimă cu privire la prevestirea pierderii sufletului Provincetown-ului, încât unii cetățeni au refuzat să meargă pe el şi au înotat hotărâți prin nisipul înalt până la gleznă toată viața lor. în cei peste douăzeci de ani de când merg acolo, am auzit prezicându-se dispariția iminentă a oraşului, iarăşi şi iarăşi. Moare pentru că apele lui nu mai au peşte. Moare pentru că nu se găsesc slujbe. Moare pentru că artiştii nu mai locuiesc acolo în număr suficient de mare. Moare pentru că a început să prospere, dar se află în mâna oamenilor nepotriviți – bogătaşi care trăiesc în oraşe mari şi doresc să folosească Provincetown numai ca un refugiu pe timpul verii. Moare pentru că sufletul lui este extenuat, pentru că şcolile lui nu sunt bune, pentru că mulți au dispărut în urma epidemiilor de SIDA, pentru că nimeni nu-şi permite să plătească chiriile.

Unii membri au populației Provincetown-ului (apropo, este perfect corect să-i spunem oraşului ,,P-town“) trăiesc într-o simplitate totală, la fel de absolută ca un crez. Ei preferă seriozitatea ironiei, localul lumii largi. Provincetown trăieşte la o uluitoare distanță de restul ținutului. Nu se consideră tocmai american şi, din această perspectivă, el are mai degrabă dreptate. Vara trecută am găsit o pereche de balamale la piața de vechituri din Wellfleet. Proveneau de la

marchiza recuzită de film. Aveau opt inci înălțime şi erau de un negru lucios; aveau o simetrie mătăhăloasă, bătrânească. I le-am dat Melaniei crezând că va şti să le dea o întrebuințare. Ea era pe punctul să plece spre California şi a luat cu ea o balama ca să o lase la San Francisco. Pe cealaltă a păstrat-o în Provincetown.

Deşi este cunoscut mai bine pentru homosexualitatea decât pentru heterosexualitatea sa, Provincetown-ul este adăpostul unui număr considerabil de oameni normali care cu toții se înțeleg bine unii cu alții. Aşa cum Log Cabin Republican nu numai că nu poate ignora existența acestor lesbiene cu părul cărunt, ba îşi cumpără cafeaua de acolo, în fiecare dimineață, oamenii normali şi homosexualii sunt cu toții pasagerii aceleiaşi corăbii şi n-ar putea să stea separați, chiar dacă şi-ar dori aceasta. în momentele lui cele mai bune, Provincetown se poate simți ca o versiune îmbunătățită a lumii, în totalitatea ei, o versiune în care sexualitatea, deşi întotdeauna importantă, nu este un factor decisiv. Cu mult timp în urmă, vreme de mai mulți ani, am jucat poker în fiecare miercuri seara, ani în şir, la Chris Magriel, o femeie de vreo şaptezeci de ani, care locuia într-o cameră plină cu şaluri de lână, perne brodate şi animale împăiate. Eu devenisem major şi eram incapabil să atac subiectul cu familia, şi când i-am spus lui Chris că mă suspectam că eram homo, ochii ei albaştri lăptoşi s-au adâncit în gânduri şi a spus: „Ei, dragă, dacă aş fi de vârsta ta, mi-ar plăcea să încerc şi eu!“. Nu m-a îmbrățişat şi nici nu m-a consolat. A tratat subiectul ca pe o mică preocupare, aşa cum speram să şi fie. l-am spus despre bărbatul cu care mă vedeam. Mi-a spus: „Pare foarte simpatic[11]. Apoi am început să aşternem masa pentru ceilalți jucători de poker care trebuiau să sosească dintr-un moment în altul.

Vara, turiştii normali sunt, în general, atât de amuzați de membrii mai excentrici ai populației pe cât ar fi normal să

fie. Este un lucru obişnuit să vezi pe cineva făcându-i o poză mamei lui, o blondă champagne în jeanşi şi Reeboks, cu braţul petrecut pe după umerii unui bărbat îmbrăcat ca Cher. Vara trecută, în West End, am trecut pe lângă un homosexual efeminat îmbrăcat în haine femeieşti, care împărţea fluturaşi pentru un spectacol *(flyering* este un nonverb pe care-l auzi frecvent în Provincetown – se referă la actul de a împărţi hârtii de mici dimensiuni cu anunţuri, act care adesea implică costume care să trezească interesul pentru anunţul respectiv). Bărbatul în chestiune, un tip extrem de înalt care purta gene Minnie Mouse şi o perucă albastră ca un stup, care-l făcea cu puţin sub opt picioare de înalt, stătea în faţa unui băieţaş de vreo patru ani, captivat de apariţie. „Bine", a spus bărbatul cu perucă, „dar este pentru ultima dată că o fac". Şi-a scos peruca şi i-a arătat copilului părul tuns scurt de dedesubt. Copilul a început să râdă cu hohote. Omul şi-a pus peruca la loc şi şi-a continuat drumul.

Mulţimea numeroasă şi dezordonată a celor care tranzitează Provincetown, a emigranţilor, turiştilor, deţinătorilor de case estivale etc. continuă să se distanţeze, în toate sensurile, cu excepţia celui geografic, de vieţile în general mai aşezate ale oamenilor care s-au născut aici şi care sunt mai ales descendenţii imigranţilor portughezi din Azore. Când industria prelucrării produselor provenite din vânătoarea balenelor a fost anihilată de dezvoltarea celei a petrolului, pe la mijlocul anilor 1800, Provincetown a devenit un sat de pescari şi populaţia a ajuns să fie dominată de portughezii ale căror familii au pescuit aici de secole. Ei au prosperat până de curând, până când apele din jurul Provincetown-ului au fost aproape în întregime secătuite de peşte; acum mulţi dintre cetăţenii americani portughezi trăiesc în mai multe enclave de mici dimensiuni la extremitatea lui Bradford Street. Cei mai prosperi dintre

ei se ocupă de activitățile legate de obținerea rezidenței permanente în Provincetown. Sunt reprezentanți ai companiilor de gaz şi de petrol şi sunt proprietari sau angajați ai băncilor, piețelor şi farmaciilor. Când Mary Heaton Vorse, în cartea ei din 1942 intitulată *Timpul şi oraşul,* singura carte despre Provincetown pe care o cunosc, s-a referit la portughezi ca la „fețele smede de pe străzi, fețele cu ochi negri frumoşi cărora le place culoarea şi care înveselesc străzile cu rochiile strălucitoare şi cu râsetele lor“, o suspectez că a vrut să le facă acestora un compliment. Aceste „personaje colorate” sunt acum vechea gardă, cetățenii cei mai respectabili şi mai conservatori ai oraşului. Aceleaşi nume, unele anglicizate cu peste două sute de ani în urmă, apar iar şi iar pe pietrele de mormânt din cimitirul oraşului: Atkins, Avellar, Cabral, Cook, Days, Enos, Rose, Tasha, Silva, Snow.

De nicăieri

Cred că marea este un profesor fără rost, ce se avântă înainte şi se prăbuşeşte indiferent de vreme, pe când viețile noastre seamănă mai degrabă cu nişte lacuri ce se dezlănțuie într-o statornică şi tulburătoare primăvară. Ascultă, vine o zi când tu rosteşti ceea ce am vrut eu să spun întreaga iarnă, şi acolo unde gheața părea solidă, un trosnet bubuie cu ecou şi rațele se risipesc şi pe noi ne înspăimântă de moarte. în Vermont, visând pe culmea unui deal ai zărit luminile de-a lungul unei râpe şi păreau atât de cunoscute
de parcă erau propriile noastre gânduri venind dinspre viitor.

Trezindu-te ai pornit într-acolo, către locul real, şi când ai văzut doar copacii, te-ai întors posomorât cu acel sentiment premonitoriu în care amândoi începusem să avem încredere.

Dar, în dimineața aceasta, o zi bună s-a instalat de nicăieri, şi pregătind cafeaua în modul obişnuit, măsurând grăunțele cu lingura de lemn, mi-am adus aminte, că aşa se întâmplă lucrurile, ceaşcă după ceaşcă, gest familiar după gest familiar, ce altceva ştim noi despre siguranță sau despre împlinire? Mergem cu paşi mici într-un dezgheț la fel de încet ca şi februarie, înotând printre curenți care ne iau prin surprindere cu căldura lor neaşteptată. Aminteşte-ți, săptămâna trecută te-ai trezit flueirând încă după o pasăre care în mod miraculos scăpase din colivia ei şi priveşte, şi, iată, astăzi, a venit o rândunică să se aşeze sub această streaşină închiriată, cărând în cioc o rămurea de două ori mai mare decât ea, clătinându-se sub greutatea ei, aşa de delicată, aşa de fragilă, pare de aici, purtând în gură tot ce ştie ea despre lumea ei.

MARIE HOWE

Animale

În afară de populația umană, Provincetown este patria unui număr de contingente înfloritoare de animale. Este un mare oraş al câinilor, un fel de loc în care câinii locali (un pudel standard numit Dorothy, un labrador negru corcit, cunoscut ca Lucy, un basset cu păr lung al bărbatului maiestuos care se plimbă pe străzi îmbrăcat în caftan) sunt la fel de cunoscuți în idiosincraziile lor de a fi ca şi rezidenții şi sunt la fel de dornici să fie salutați spunându-li-se pe nume, dacă se insinuează într-un magazin sau într-o cafenea.

Provincetown se laudă cu o considerabilă cohortă de pisici falnice, cele mai multe albe cu pete negre, ca nişte picturi vii de Franz Kline, descendente dintr-o de mult dispărută pisică primordială. Pisicile posedă, în general, tot ce-a mai rămas din drepturile placide, burgheze, ale bătrânilor căpitani vânători de balene. Câinii, deşi numeroşi în Provincetown,

nu conduc, cel puțin în parte, pentru că legi strict aplicate privind purtarea lesei, care se respectă chiar şi pe plajă, îi condamnă pentru vecie la statutul de animale de casă. Au nume şi poartă numere – sunt întotdeauna uşor umiliți. Pisicile, fiind mai libere şi prezente pretutindeni în acelaşi timp, nu au un stăpân recunoscut şi călătoresc pe străzi şi pe plaje, cu o singuranță aristocratică. Sunt nişte frumuseți pisicile acestea. Nu există în Provincetown aproape nici o urmă vizibilă a specimenelor mai costelive, mai scotocitoare, mai sperioase – îmi pot doar imagina că tipurile acelea nervoase, osoase, sunt alungate pe ulicioare şi în curşțile din dos, de către confrații lor mai prosperi, marile grăsane cu părul lucios, cu capete regale şi cozi voluptuoase, care nu sunt niciodată puse pe fugă de câini sau de trecători; care sunt predispuse să doarmă, ocazional, în mijlocul unei străzi încinse de soare.

În ceea ce priveşte animalele sălbatice, Provincetown găzduieşte în special populații înfloritoare de sconcşi. Sconcşii sunt pretutindeni. întrucât sunt animale nocturne, nu vei întâlni niciodată un sconcs în timpul zilei, dar dacă te preumbli noaptea târziu, cam după ora unsprezece, când străzile încep să se golească, cu greu eviți să întâlneşti unul, doi sau mai mulți. Deşi îşi păstrează intactă demnitatea lor de animale şi îşi poartă acele dungi albe care devin incandescente în lumina străzii, ei nu sunt cele mai impunătoare creaturi. Sunt printre pietonii naturii şi culegătorii de gunoaie. Se strecoară fără ruşine înainte şi înapoi pe Commercial Street, chiar prin mijlocul oraşului, adunând gunoiul. Dacă-i laşi în pace şi-ți vezi de treaba ta, şi ei vor face la fel.

Câinii comunitari sunt mai prudenți decât veneticii, care, nefiind informați cu privire la consecințe, îi vânează adesea pe sconcşi şi, desigur, chiar în momentul în care încolțesc pe vreunul, în timp ce se felicită reciproc pentru curajul şi

îndemânarea lor, se produce nenorocirea, într-o vară, Kenny şi cu mine luam cina cu nişte prieteni, când Scottie a gazdei noastre a fost împroşcat de un sconcs. întrucât în acel moment stăpânul căţeluşei era prea beat şi ameţit pentru a face mai mult decât să ia act de întâmplare, Kenny şi cu mine am luat măsurile pe care le-am ştiut mai bine. Auzisem că sucul de tomate era singurul remediu, aşa că am adunat tot sucul de tomate pe care l-am putut găsi pe la vecini, deşi a trebuit să ne mulţumim şi cu ketchup, piure de roşii şi supă de roşii, întrucât sucul de roşii adevărat nu se găsea în cantităţile necesare nouă. Am pus căţeluşa într-un lighean şi am turnat toate produsele de tomate peste ea. Metoda a funcţionat, mai mult sau mai puţin, dar pot spune că un spray de sconcs, în prim-plan, are o calitate total diferită de cea a zonelor puturoase prin care poţi trece de-a lungul autostrăzilor. Este mai rău decât murdăriile. Este mirosul anihilării. Nu există ceva asemănător la care să mă pot gândi. Nu este miros de putreziciune, nu este miros de sulf sau de amoniac; este doar indescriptibil de urât, într-o categorie care e numai a lui. îl simţi când respiri. îl simţi infiltrându-se în nasul şi în plămânii tăi. în felul ei, a fost o experienţă remarcabilă, deşi n-aş dori să se mai repete. A fost o aducere aminte, cea mai puternică din câte se pot imagina, că natura este foarte bună în ceea ce face; că acela care supravieţuieşte este destinat în mod clar să o facă.

Dacă sconcşii şi pisicile reprezintă mica burghezie a Provincetown, respectabilii săi cetăţeni ne-umani, cei mai impasibili şi excentrici, alte animale trăiesc aici o viaţă mai retrasă, mai efemeră, dar obstinată. Pe malurile mai îndepărtate poţi vedea, când nu te aştepţi, o vulpe de un roşu aprins, stând atât de nemişcată (te va fi auzit venind ca şi cum ai fi fost un tren de marfă) încât în primul moment, se poate să nu-ţi fie clar dacă este o vietate sau nu – este chiar întruparea cuvântului *atenţie.* Eu am văzut un cerb în

zona dunelor şi, o dată, o căprioară şi un pui de cerb mişunând prin iarba din cimitir.

O populaţie viguroasă de ratoni şi oposum şi ocazionali coioţi se mişcă mai pe furiş decât sconcşii, dar cu o hotărâre similară, printre resturile şi lucrurile aruncate în Provincetown-ul nopţilor târzii. într-o noapte, târziu, vara trecută, când prietenul meu James şi cu mine ne-am dus să ne recuperăm bicicletele din locul unde le lăsaserăm, pe pajiştea din faţa Bisericii Universaliste, un oposum a ieşit din tufişuri şi s-a aşezat exact în faţa mea. Era tânăr, în nici un caz un pui, dar era departe de a fi ajuns la maturitate; era un adolescent. Stătea la mai puţin de două picioare în faţa mea, privindu-mă cu o expresie nici de prietenie, dar nici de frică. Părea, pur şi simplu, curios. Era gri deschis, aproape alb, cu un cap ca o lopăţică, cu nasul de culoarea gumei de şters şi nişte ochi care erau ca nişte mărgele negre perfect rotunde. Ne-am privit în ochi. Aşa ceva nu mi se întâmplase niciodată până atunci cu un animal sălbatic. în mod automat, fără a mă gândi deloc, m-am aplecat şi l-am mângâiat, uşor, pe creştet. Nu ca să-l răsfăţ. încercam să-l cunoc, să fiu politicos cu el, în felul în care ar trebui să încerci să-i comunici unui extraterestru nu numai prietenia ta, ci şi bunele tale intenţii. Era o prostie, am făcut-o fără să mă gândesc. Blana oposumului era aspră, dar nu foarte neplăcută la atingere, ca perii unei pensule de pictură. Nu m-a muşcat, dar nu i-a plăcut să fie atins; faptul de a-l mângâia nu a fost, în mod clar, gestul corect. Totuşi, nu a fugit cuprins de teroare. A alunecat uşor înapoi în tufişuri şi eu m-am dus să-l ajung din urmă pe James.

West End

Deşi acum constituie o concentrare semiordonată de magazine şi case, Provincetown a fost cândva atât de profund dedicat mării şi produselor ei, încât să pară mai

mult o manifestare a apei decât şi o alcătuire umană. În timpul primei sute de ani, până spre începutul anilor 1800, nu era împărţit cu adevărat în străzi; era, pur şi simplu, o aglomerare de case şi magazine, construite pe te miri ce bucăţică de nisip aleasă de constructori. Cod fără măruntaie pentru pregătirea codului sărat, unul dintre cele mai profitabile prime exporturi ale Provincetown-ului, era lăsat la uscat pe nisip, în faţa mai tuturor caselor, dar şi atârnat la uscat prin copaci. Drept ornamentaţie, cele mai multe case aşezau coaste şi vertebre de balene pe fâşiile de nisip unde ar fi trebuit să se afle grădinile lor.

Solul fusese adus în Provincetown cu vapoarele, din Europa şi America de Sud, pentru a fi apoi încărcate cu cod sărat. Ele cărau pământ în calele lor, ca balast, pe care cetăţenii locali îl cumpărau bucuroşi, pentru a-l răspândi în jurul caselor şi a-şi face grădini. Echipajele umpleau calele navelor cu pietre, pentru cursa de întoarcere. Această practică a fost oprită atunci când Provincetown a devenit aşa de deposedat de piatră, încât mareele au început să ajungă până la case, dar pe atunci comerţul cu gunoi devenise o afacere profitabilă pentru echipajele vaselor străine. Acestea au continuat să vândă pământ oamenilor din Provincetown, dar furau pietre de pe plajă în timpul nopţii.

Provincetown a fost întotdeauna împărţit în West End şi East End. Plimbarea începe în West End şi continuă spre răsărit. West End a fost, în mod tradiţional, ad litteram, calea greşită a drumului. Când Provincetown a devenit un port semnificativ în ceea ce priveşte balenele, pe la mijlocul şi sfârşitul anilor 1800 – cel mai prosper oraş din statul Massachusetts – calea ferată a mers de-a lungul Capului, până la debarcaderul MacMillan Wharf, în mijlocul oraşului, aşa că trenurile puteau încărca ulei şi oase de balenă direct în containere. (Trenurile au dispărut de mult timp.)

Echipajele balenierelor şi pescarii, fermierii, funcţionarii şi servitorii lor, mulţi dintre ei portughezi, trăiau cu toţii în partea de vest a căii ferate. Cei bogaţi – căpitanii de baleniere şi comercianţii, vilegiaturiştii din Boston şi New York – trăiau cu toţii în zona de est. Majoritatea aristocraţiei nu mergea niciodată în partea de vest a căii ferate. Aceasta era considerată periculoasă şi un membru cu prestanţă al societăţii, văzut aventurându-se în acea direcţie, nu putea fi considerat decât a fi în căutarea a ceva indecent.

O versiune a vechii împărţiri – cei cu reputaţie bună contra celor cu reputaţie proastă – mai rămâne valabilă, deşi nu mai are prea mult de-a face cu economicul. Comparat cu East End, West End este mai tânăr, mai sexy şi puţin mai predispus la gălăgie în timpul nopţii, deşi deloc exagerat, după standardele urbane. Este mai homosexual. Plaja pe care bărbaţii merg pentru a face sex după închiderea barurilor este în West End.

West End, deşi la fel de dens locuit ca şi East End, este puţin mai violent şi mai aleatoriu. Casele sunt diferite, din moment ce istoricul vecinătăţii nu este la fel de blând şi ordonat. Ai putea spune că West End este mai american, la bine şi la rău; seamănă puţin cu West Egg din *Marele Gatsby,* unde trăia Jay Gatsby, unde proaspăt îmbogăţiţi! şi nou veniţii îşi înghesuie monumentele lor personale şi private printre pudicele cabane ale celor care veniseră din Long Point cu 150 de ani în urmă. East End, ca şi East Egg, unde trăia Daisy Buchanan, este mai Cape Code, mai îndrăgostit de tradiţie, mai potrivit să găzduiască oameni ale căror familii au avut propriile lor aşezări acoperite cu şindrilă, cu lucarne, timp de cincizeci sau o sută de ani.

Casa lui John

În zona West End a Commercial Street se află casa mea favorită din Provincetown, locuinţa prietenului John Dowd. Casa lui John se găseşte în bucla pe care o face Commercial

Street, care s-a născut pe la mijlocul anilor 1800, când un cetățean deosebit de încăpățânat a refuzat să-şi mute atelierul de sare pentru a permite construirea străzii (care s-a numit atunci Front Street, în timp ce Bradford era numită Back Street – strada din spate).

John este pictor peisagist. Când şi-a cumpărat casa, acum zece ani, era oroarea oraşului, deşi termenul *oroare* implică probabil o straşnică urâțenie pe care casa nu o are, de fapt. Era, pur şi simplu, lipsită de caracter şi farmec pe cât e posibil să fie o casă; o construcție veche învelită în aluminiu, cu un acoperiş de carton asfaltat decolorat. Dacă era o persoană, ar fi fost servitoare în sala de mese a unui liceu sau îngrijitoare în genul de azil de bătrâni în care nu-ți doreşti să ajungi vreodată; cineva impasibil şi inexpresiv, cu o competență îndoielnică, a cărui uniformă nu este tocmai curată şi ale cărui maniere sugerează o stare de plictiseală extenuantă aşa de avansată, încât o emoție atât de adâncă cum este disperarea ar fi o uşurare.

Nimeni dintre cei pe care-i cunosc nu a gândit că a fost o idee bună ca John să cumpere acest loc, deşi prețul era scăzut (aşa cum credeam noi că ar fi trebuit să fie). Toți cei pe care-i cunosc erau uimiți de casa pe care John fusese în stare să o găsească sub tot acest aluminiu şi carton asfaltat, cu acel aer calm lipsit de speranță. S-a întâmplat ca pereții de aluminiu să se jupoaie, „precum coaja de pe cartoful copt“, după cum spunea

John, şi acest fapt a salvat bătrânii pereți de lemn de dedesubt. El a înlocuit ramele de aluminiu ale ferestrelor, de felul celor pe care le găseşti la locuințele ieftine, cu şase rame mari, pe care le-a descoperit la târgul de vechituri, şi din demolări şi a reuşit să le umple cu geamuri din sticlă imperfectă, uşor ondulată, aşa cum le-ar fi avut şi când erau noi. A montat obloane (tot unele vechi, din perioada în

care fusese construită casa), a înlocuit acoperişul şi a adăugat o verandă în spatele casei.

Ca renovator, talentul lui John constă în respectul lui pentru procesul de degradare. Provincetown este plin de case „restaurate[11], care, cu fiecare bună intenţie din partea proprietarilor, au fost refăcute atât de imaculat că ar fi putut să figureze în satul Cape Cod din Centrul Epcot. Estetica lui John se înrudeşte mai mult cu a lui Miss Havisham şi casa lui nu este numai adorabilă dar şi arată ca şi cum s-ar afla acolo, mai mult sau mai puţin modificată, de cel puţin o sută de ani.

De obicei, vara stă cineva acolo, într-unul din dormitoarele de la etaj, cu un pat vechi de alamă şi cu lucarnă. Adesea, stau acolo mai mult de una-două persoane. Seamănă puţin cu ceea ce-mi imaginez că au fost casele de la ţară englezeşti, în zilele lui Jane Austen – un fel de semipetrecere continuă cu musafiri care vin şi pleacă, citesc cărţi în grădină sau gătesc mâncăruri pentru care sunt faimoşi, se adună la cină şi apoi se risipesc care-ncotro. Un musafir, un bărbat erudit şi bun bucătar, şi-a prelungit cumva vizita timp de aproape patru ani.

Casa are o sală de muzică – cu un pian, îndelung folosită, şi o debara mare destinată în întregime costumelor. Este posibil să soseşti acasă la John, îmbrăcat în hainele tale de stradă şi să ieşi îmbrăcat ca un sultan sau ca un soldat confederat ori ca o balerină cu aripi din pene. Arcada care face trecerea dintre camera de lectură spre camera de zi a fost înzestrată cu draperii grele de catifea, care facilitează întâlniri, jocuri ocazionale sau seri cu tablouri vivante.

Dacă se întâmplă să fii în Provincetown pe Patru Iulie, vei găsi un grup de-al nostru, instalat pe veranda din faţă a casei, sub enormul steag american cu doar patruzeci şi cinci de stele, pe care John îl arborează în fiecare iulie, deasupra uşii de la intrare. Constituie una din tradiţiile noastre. Avem

un grătar şi o rezervă considerabilă de hot-dogs – oricine vrea este binevenit la un hot-dog şi la un pahar din ceea ce servim şi noi, dacă mănânci astfel de lucruri şi doreşti să zăboveşti acolo pentru o vreme. Cântăm la instrumente, foarte prost, şi numai până când bărbatul irascibil care locuieşte la trei uşi mai jos cheamă poliția şi ne obligă astfel să ne oprim, deşi, dacă soseşti înainte de venirea poliției, ne-am dori să treci şi tu la tobe, saxofon, tamburină sau kazoo. Nu contează că nu ştii să cânți. Nici unul dintre noi nu ştie.

La una dintre ferestrele de sus, cea care dă direct spre Commercial Street, John a plasat un vechi bust din ghips al lui Shakespeare, privind lumea. îl poți vedea mai ales noaptea târziu, când toți au plecat în sfârşit la culcare şi Shakespeare străluceşte palid în fereastra întunecată, ca o lună mică.

Centrul oraşului

Dacă porneşti pe West End şi mergi spre răsărit pe Commercial Street, vei vedea că printre case încep să apară magazinele şi galeriile. Când ajungi la intersecția străzilor Commercial şi Winslaw, te afli chiar în centrul zonei comerciale. Dacă vii aici în timpul sezonului turistic, te vei găsi printre aglomerări din ce în ce mai mari, până când, ajungând la Primărie, îți va fi imposibil să înaintezi cu mai mult de trei-patru paşi.

Timp de decenii a existat o luptă continuă dusă de câțiva cetățeni pentru interzicerea vehiculelor, dar după cum pot constata, aceasta nu se va întâmpla niciodată. Commercial este o stradă cu sens unic – traficul este de la est la vest – care nu a mai fost lărgită de când a fost construită, acum 150 de ani, cu mult timp înainte de naşterea Jeep-ului Cherokee. Există un trotuar doar pe o parte a străzii şi pe el abia dacă încap doi adulți de talie medie, mergând unul

lângă altul. Commercial Street trebuie să facă faţă unei provocări considerabile, ea reprezentând artera principală pentru multitudinea de pietoni plimbăreţi, pentru familiile cu cărucuioare cu copii, biciclişti, camionete de marfă şi inutil de marile maşini americane.

Este foarte dificil să te strecori prin mulţimile de pe Commercial Street, dacă vrei să ajungi la oricare destinaţie, cu indiferent ce mijloc care ar implica viteză. Aduce a zel. Oamenii care merg de-a lungul străzii sunt, desigur, aproape cu toţii, plimbăreţi tentaţi de prăvălii sau turişti. Se opresc foarte adesea brusc. Ei nu înţeleg că Commercial Street este, de fapt, o stradă (cine îi poate acuza?) şi astfel ei bântuie dintr-o parte în alta – dacă mergi călare pe bicicletă (modul preferat şi cel mai practic de transport în Provincetown) este ca şi cum ai zbura într-o navă spaţială printre câmpuri cu asteroizi inerţi dar care se mişcă haotic.

Deşi oraşul îi primeşte cu braţele deschise pe aceşti oameni şi are nevoie de ei pentru însuşi traiul zilnic, rezidenţii tind să devină irascibili din cauza aglomeraţiei, mai ales pe măsură ce vara se scurge, când strada pe care îşi desfăşoară afacerea de care depind este cu totul de nestrăbătut şi cumpărarea celui mai obişnuit articol de băcănie poate însemna să aştepţi la coadă timp de o jumătate de oră sau mai mult. Un vizitator hălăduind pe Commercial Street într-o zi de vară nu ar trebui să se simtă ofensat dacă un cetăţean se încruntă sau mormăie când el sau ea încearcă să se strecoare pentru a cumpăra un ziar sau o sticlă cu lapte sau să meargă ia oficiul poştal. Nu este o atitudine strict personală. Ca
turist, faci parte din furtuna care se abate în fiecare an şi rezidenţii se simt la fel de liberi ca oricine, de oriunde, să se plângă de vreme, ştiind, aşa cum ştie toată lumea de peste tot, că sentimentele lor nu vor face nici o impresie asupra elementelor.

O binecuvântare din partea Oficiului Poştal

Oficiul poştal din Provincetown se află în jumătatea vestică a oraşului. De mulți ani, o femeie care lucra acolo (regret să spun că s-a pensionat) scria poezii şi îi iubea pe toți cei care scriau poezii, fie că aceştia erau talentați sau nu. Dacă trimiteai poemele tale cu speranța de a fi publicate sau de a obține o bursă şi îi spuneai că doreai chiar asta să faci, îți lua plicul, îl ducea în spatele Oficiului Poştal, îl apăsa pe sânii ei goi pentru noroc, înainte de a le expedia.

Toalete

Există, după câte ştiu eu, doar două locuri în care publicului îi este permis, în mod oficial, să meargă la toaletă fără a cumpăra ceva. Poți folosi băile din clădirea Primăriei, deşi se închid pentru public dacă în Primărie are loc un miting, un spectacol, o licitație pentru adunare de fonduri. Şi mai sigure sunt băile publice aflate pe latura dinspre golf a clădirii Primăriei, chiar lângă parcarea de lângă debarcaderul MacMillan.

Bârfa

Printre numeroasele lui atribute, Provincetown este una dintre cele mai impresionante mori de zvonuri din lumea occidentală. Nathaniel Parker Willis, un jurnalist cunoscut în secolul al nouăsprezecelea, a spus, cu peste o sută de ani înainte, că Provincetown este un loc „fără nici un secret, întrucât există doar o cărare de luat în seamă în toată vecinătatea. în Provincetown ştiu, în orice moment, de

fiecare dată când cineva pleacă de acasă şi de fiecare dată când cineva se întoarce". Această remarcă este încă valabilă. Orice oraş mic produce o mare cantitate de bârfe, dar, în această privinţă, Provincetown este, faţă de celelalte oraşe, ceea ce este McDonald's pentru cina în familie. Cei mai mulţi cetăţeni din majoritatea oraşelor mici trebuie să se mulţumească cu o mână de aventuri extraconjugale şi cu câteva fiice şi fii încăpăţânaţi; ei trebuie să mestece şi să tot mestece această piaţă limitată de evenimente. În Provincetown localnicii tind să ducă o viaţă mai dramatică şi unii menţin o relaţie mai creativă cu realitatea decât în mod obişnuit. Astfel, ofertele sunt aproape îngrijorător de bogate şi variate.

Centrul nervos al reţelei bârfelor din Provincetown îl constituie treptele din faţa oficiului poştal. Deşi acestea erau mai potrivite pentru a lâncezi spunând istorii în faţa şefilor oficiului poştal, care, într-o acţiune pe care nu o pot interpreta decât ca evidentă maliţie, au devenit conştienţi că cei ce lâncezeau stinghereau posibilităţile publicului de a intra şi ieşi din oficiul poştal; în consecinţă, oficialităţile au tăiat treptele în jumătate, instalând o total inutilă jardinieră de flori din cărămizi. În replică, au apărut centre-satelit de bârfă – curtea pavată cu cărămizi din faţa cafenelei lui Joe (cea din West End, nu sora ei din est) şi banca de lemn din faţa magazinului numit Map – care sunt special de eficace.

Sezonul bârfelor începe toamna devreme şi durează până primăvara târziu. Vara, în timpul asaltului turiştilor, toţi sunt prea ocupaţi să acorde mai mult de o ochire întrebărilor despre cine ce face şi cu cine şi de ce. Pe la mijlocul lui septembrie, începe, totuşi, cheful şi o ţine întruna până în iunie. Într-o lună cu productivitate medie, unul se va fi îmbătat şi va fi murdărit apartamentul unei foste, altul va fi fost dat afară în circumstanţe tulburi, despre care se spune că au legătură cu sexul şi drogurile,

sau cu amândouă, şi membrii nou formatei trupe de teatru vor fi avut o încăierare, s-ar fi despărţit şi s-ar fi reconstituit, mai puţin membrul considerat a fi sursa necazurilor. întâlnirile diferitelor programe cu douăsprezece trepte din oraş au o problemă cu persoanele care nu sunt în realitate adicte, dar spun că sunt, pentru a putea veni la întâlniri şi afla astfel ce se întâmplă acolo, în timpul pe care mi l-a luat scrierea acestui capitol despre bârfe, am primit un număr de e-mail-uri de la mai mulţi prieteni din Provincetown, care se simţeau în mod special obligaţi să mă ţină la curent cu evenimentele. într-unul se vorbea despre un tânăr care a furat o maşină pe Commercial Street, a lovit-o de un autobuz care transporta turişti surzi şi a căzut în golf, crezând că va face senzaţie. Al doilea mail vorbea despre doi bărbaţi localnici, care au luat un taxi pentru a merge la una din bănci, şi-au pus măşti de schi pe faţă şi i-au ţinut pe casieri sub ameninţarea pistolului. Cei doi i-au forţat pe aceştia să umple mai multe sacoşe cu bani, apoi s-au urcat pe două biciclete care fuseseră lăsate în apropiere, şi au dus captura acasă, unde au fost repede prinşi. Amândouă întâmplările sunt adevărate. Am verificat.

Dintre zvonurile mai notabile pe care le-am auzit, vă ofer următoarele:

Barbara Streisand îşi cumpără o casă, sub un nume fals, în North Truro.

Elton John încearcă să cumpere o casă în Provincetown, dar nu găseşte una pe plac.

Provincetown este una din zonele desemnate pentru Programul federal privind protecţia martorilor şi mulţi din cetăţenii lui, aparent inocenţi (între anumite limite, orice persoană din Provincetown poate fi numită inocentă) au informat despre membri ai mafiei şi au primit domicilii în Provincetown, cu identităţi noi.

Jackie Onassis s-a arătat o dată la A-House, însoțită de Gore Vidal şi cu o trupă de bodyguarzi.

Ar trebui remarcat, de asemenea, că întotdeauna există o celebritate care să fi fost văzută cu absolută siguranță, pe undeva, prin oraş. Aceste apariții i-au aliniat, în ani, pe Kevin Spacey şi Madonna, Elizabeth Taylor, Goldie Hawn (cu sau fără Kurt Russell) şi, an de an, Barbara Streisand. Singura celebritate pe care am văzut-o eu acolo a fost Gene Rayburn, fostul moderator al lui *The Match Game,* care circula pe Commercial Street pe role.

În general, conversația care include şi bârfe, fără a se rezuma numai la acestea, este apreciată şi practicată intens în Provincetown. Locuitorii lui sunt oameni vorbăreți, pasionați de poveşti de tot felul. Este obişnuit pentru un locuitor al Provincetown-ului care conduce pe Commercial Street să vadă un pieton mergând pe jos sau pe bicicletă şi să se oprească pentru a-i vorbi pe îndelete. Dacă te afli în maşină în spatele uneia dintre aceste întâlniri, te rog să nu claxonezi decât în cazul în care conversația durează şi nu pare să se apropie de sfârşit şi numai dacă, din greşeală, ai înghițit nişte otravă şi eşti presat să-ți procuri un antidot. Este nepoliticos să claxonezi. Provincetown este un ecosistem şi aceste „şedințe" stradale sunt printre caracteristicile de bază ale locuitorilor. Manifestările de nerăbdare sau agresivitate nu sunt considerate dovezi ale importanței personale, aşa cum sunt privite ele în altă parte. Orice persoană foarte grăbită este, în general, percepută nu ca un om agitat, ci pur şi simplu ca un intrus venit dintr-o lume mai zgomotoasă, mai puțin interesantă, şi este, prin urmare, ignorat.

Ce se mănâncă şi se bea

Provincetown face, desigur, parte din New England, o regiune cu dealuri abrupte şi munți tociți care se ridică din

oceanul rece, populat doar de crustacee, calmar şi câțiva dintre cei mai îndrăzneți şi mai puțin fascinanți peşti: cod şi peşti albăstrui, plătică şi biban; peştele care tinde spre forme practice: torpilă sau taler; peşti cu fălci puternice şi capete teşite ca cele de afacerişti şi corpuri lunecoase, puternice, de culoare plumburie sau maro-noroios. Solul nu produce aproape nimic delicat – nici fructe fragile sau cu coaja subțire, nici verdeţuri tentante care să se strice din cauza muşcăturii frigului, nimic care să poată fi mâncat crud. Merişorului şi dovlecilor le merge bine, moluştele se simt bine când vremea este rece şi le prieşte legumelor care au coajă groasă sau crustă. Dacă New England a fost, de la începuturi, casa unor oameni deosebit de hotărâți, a celor care pun semnul egal între greutăți şi virtute, rădăcinile ei puritane şi calviniste sunt evidente şi în dieta din zonă, care curpinde, nu numai din necesitate,ceea ce a fost serios fiert înainte de a fi servit, ci şi ceea ce tinde să elimine, la alegere, orice condiment mai flamboaiant decât sarea şi piperul. Când o prietenă de-a mea s-a mutat de la New Orleans la Boston, a exclamat exasperată, într-o seară, după încă o masă fadă şi rațională: „Remarcați faptul că locului nu i s-a spus Noua *Franța.* Remarcați faptul că locului nu i s-a spus Noua *Italie.”*

Peştele proaspăt este cea mai evidentă glorie a Provincetown-ului şi cei mai fabuloşi dintre peştii ei sunt, după părerea mea, scoicile şi stridiile, care vin cu fluxul din zona Wellfleet, la două oraşe depărtare. O stridie de Weelfleet, în special în lunile reci, este divină: tare şi imaculat de sărată, o gură din Atlanticul însuşi, într-o toamnă, acum câțiva ani, când am stat aici câteva zile cu o prietenă, aceasta a venit acasă, într-o după-amiază, cu o găleată de scoici şi stridii pe care le culesese de pe țărm în Weellfleet, învelite în alge maro strălucitor şi cu un buchet uriaş de irişi sălbatici, întunecați ca vânătăile, cu mici

inflorescențe compacte, viguroase, așa de diferite de irișii decolorați, mai trecători, vânduți în magazinele de flori; îți venea greu să crezi că sunt aceeași floare. Este posibil să ieși în peisaj și să te întorci acasă nu numai cu cina asigurată, dar și cu flori de pus pe masă. Peștele proaspăt local nu este totuși așa de abundent în restaurantele din Provincetown pe cât te-ai aștepta să fie. Un secol sau mai bine de excese a depopulat oceanul și mult din ceea ce poate fi obținut încă din apă este conservat în gheață și transportat cu vapoarele în alte părți. Există doar două sau trei baruri în oraș de unde poți de fapt să-ți procuri raci prinși cu furculița din nisipurile înconjurătoare. Scoicile prăjite sunt mai ușor de găsit și în timp ce o chiflă cu scoici crocante la grătar este un lucru minunat, originea exactă și chiar prospețimea originală a scoicilor în chestiune nu sunt de prea mare interes. Calmarul și scalopul, printre cei mai puțin amenințați locuitori ai acestor ape, sunt foarte de greu de găsit în restaurantele din oraș. în restaurantele din New York și din Philadelphia ți se poate oferi cod proaspăt cel puțin la fel de ușor ca și în cele din Provincetown.

Dacă se poate vorbi, într-o oarecare măsură, de o bucătărie locală, aceasta este bucătăria portugheză. Cea mai obișnuită mâncare portugheză din zona New England sunt supele și tocănițele, orice poate fi fiert până ce fibra sau amărăciunea încep să cedeze. Supa de varză roșie îmbogățită cu rondele de *linguiça,* un cârnat portughez, este mâncarea de bază, așa cum sunt sosurile negre de calmar, care au la bază roșiile, și codul sărat, în variate forme. Unele dintre familiile portugheze locale usucă și acum codul în curțile lor, fie așezat întins pe pământ, fie atârnat de crengile copacilor. Dar și mâncarea portugheză începe să fie greu de găsit, cel puțin parțial, din cauza faptului că restaurantele din Provincetown aspiră, deja de câtva timp, la un fel de sofisticării pan-americane, care tind să propună

aceleaşi paste cu pui, acelaşi ton şi somon, acelaşi viţel, pe care le poţi găsi oriunde altundeva. în general vorbind, eşti sfătuit, atunci când te afli în Provincetown, să nu te mai gândeşti să cauţi orice mâncare indigenă şi să mănânci şi să bei ce te tentează mai mult din ceea ce se oferă. Nu trebuie să cauţi raritatea sau chintesenţa; nimeni nu va fi dezamăgit când se întoarce acasă dacă nu a reuşit să guste ceva faimos care se produce în grotele de pe ţărm şi care a stat zece ani în varec, ori a fost recuperat de către copoi special antrenaţi de pe ramurile mai înalte ale anumitor copaci, ori care secretă un venin mortal dacă nu este recoltat când luna plină este la apogeu. Simte-te liber să faci ce-ţi place.

Dovada de aur

Trăind în acest oraş, tu crezi că nimeni nu e în război, din cauza felului în care toţi respectăm florile sălbatice de exemplu, sau pe ciudatul biciclist care merge ţinând în frâu un străin pentru că vântul este luminat dintr-o stranie privinţă ca să ne întârzie. Credem că aparţinem locului în care suntem cunoscuţi mai bine.

Merg pe bicicletă. Merg pe bicicletă în viteză printre miresme, despic fermoarul lung de o milă care ţine împreună strada şi golful trist.

Fletcher l-a numit Golful de a Lua Ce a Rămas. Dar eu am văzut dimineţi în care tot ceea ce golful putea să facă era să ofere nimic altceva decât dovada undei de aur. Aur, continuând fără noi.

MICHAEL KLEIN

Achiziţii

Când ajungi în mijlocul oraşului, dacă nu eşti în miezul iernii, vei vedea că sunt o mulţime de lucruri de cumpărat. Ca orice oraş turistic, Provincetown are nevoie ca tu să

cumperi lucruri, multe lucruri, ca să poată trăi. Pornirea umană de a cumpăra este, desigur, eternă şi universală, una dintre caracteristicile care ne identifică ca specie, şi eu împărtăşesc devoțiunea delicată dar fierbinte pentru căutarea de obiecte magice prin mulțimea de produse ale lumii civilizate. Niciodată nu m-am lepădat în totalitate de sentimentul de ruşine cu privire la materialism – dacă aş avea un adevărat spirit poetic, dacă aş fi eroul poveştii care-mi place cel mai mult s-o spun despre mine, nu aş merge oare la muzee de artă fără nici un gând pentru magazinul de cadouri? Dar am abandonat de mult orice speranță de a transcende propria mea pornire de a căuta şi a cumpăra. Este greu de ştiut ce să faci sau să spui despre această dorință fără margini, despre nevoia colectivă de a ne împodobi şi îmbogăți, de a ne întoarce purtând Lâna de Aur. Iată-ne (pe noi cei destul de norocoşi) în casele noastre, printre lucrurile noastre şi, pentru cei mai mulți dintre noi, există întotdeauna posibilitatea torturantă de a avea ceva nou – o scoică, un pocal, un papuc auriu, iată-ne stând în fața relicvelor unui sfânt sau a oaselor fosilizate ale unui monstru mitic, impresionați de imagini şi întrebându-ne, în acelaşi timp, dacă nu ar exista vreo carte poştală, sau sacoşă, sau un glob cu fulgi de zăpadă, în completare la colecția noastră de memento mori; ceva să posedăm.

Ofertele cu amănuntul ale Provincetown-ului sunt restrânse, într-un sens (este dificil să cumperi aici o perie de păr ca lumea, sau produse de papetărie de bună calitate, sau o pereche de pantofi de seară), şi variate şi bogate, în alt sens. Comorile abundă, deşi sunt ascunse printre cantități enorme de mărfuri îndoielnice. Este la fel de deprimant de uşor să-ți procuri un tricou imprimat cu nişte pisoi în costume de baie, un pescăruş de cauciuc pe o sfoară, o bijuterie urâtă sau o ceaşcă de cafea „personalizată”, cum se găsesc în majoritatea oraşelor cu plajă. Oraşul este destinat

unor înclinații misterioase care se dezvoltă în fiecare an. De ceva timp, există o duzină de magazine sau chiar mai multe care vând produse din piele – în zona comercială nu te vei afla niciodată la mai mult de o sută de yarzi depărtare de vreun loc care oferă o grămadă de curele, poşete, jachete de piele. Produsele nu variază mult de la un magazin la altul; fiecare vinde variante ale aceluiaşi articol de bază: rucsacuri de piele, cizme de cowboy din piele; curele de piele lucrate de mână, cu catarame mari de argint; jachete de piele lipsite de suplețe, de calitate medie, care nu au scăpat pe de-a-ntregul de mirosul de tanin. în timp, magazinele de pielărie au dispărut treptat şi au fost înlocuite de o la fel de tulburătoare abundență de magazine care vând produse casnice misterioase. Acum, este la fel de uşor să cumperi o pereche de shakeri sport italieni pepit sau un set de cutii de lemn, cum era odată să-ți procuri o jachetă din piele cu o jumătate de duzină de fermoare. îmi pot numai imagina că clienții din Provincetown s-au maturizat cu trecerea timpului şi că o oarecare fantezie generală despre statutul de în afara legii a fost înlocuit de unul al prosperității domestice stilate.

Provincetown mai are şi câteva magazine mari atât de vitale pe plan local, încât simt că trebuie să vă povestesc despre ele în detaliu. Toate cele ce urmează sunt, în mod eroic, deschise tot anul, atât în zilele de lucru, cât şi în week-end.

Farmacia Adams

Farmacia Adams funcționează de peste o sută de ani şi, până de curând, a fost singura din oraş. Este plină de mirosul cu accent de sepia, al oricărei farmacii – cosmetice şi creme combinate cu un miros subtil de curățenie prăfoasă. în zecile de ani, a fost modernizată cu jumătate de

inimă. Panouri de masonit imitând lemnul acoperă pereții; pe tavanul de lemn bătrân de o sută de ani bâzâie tuburi de neon. Există un mic orificiu săpat în prezent prin care putem vedea trecutul – nu pe cel conservat, romanțat al falselor magazine generale şi al diferitelor întreprinderi Ye Olde, ci articolul neîngrijit dar original, cu colțurile îndoite şi mâncat de molii, stră-străbunicul farmaciilor monolit moderne, care abundă oriunde în America de Nord. Farmacia Adams este destul de curată şi prosperă – rafturile ei sunt bine dotate, nu riscă un declin – dar, spre deosebire de descedenții ei cu suprafețele lor curate şi lumina perfectă, ea nu şi-a abandonat simțul slăbiciunii noastre colective în fața morții. Este vizibil puternică, dar şi plăpândă, şi deşi farmaciştii ei oferă aceleaşi medicamente pe care le poți găsi oriunde altundeva, este mult mai dificil să crezi că-ți vor face foarte bine. Farmacia Adams aparține unei alte perioade a istoriei vindecării bolilor; rădăcinile ei nu sunt înfipte în maşinăria magică, ci în ramurile artificiale, în posibilitățile disperate măcinate în pulberi negre cu mojarul şi pistilul, în lichide destinate să fie picurate pe batistă şi inhalate de către soțiile cu nervii slăbiți.

Atracția principală a farmaciei este țâşnitoarea cu sifon, neschimbată de pe la mijlocul anilor 1940, cel puțin. Sursa de apă este în grija unei succesiuni de tinere trupeşe, cam posace, care prepară un frapé bun (termenul folosit în New England pentru milkshake). Scaunele de culoare gri-crom sunt ocupate în permanență de persoanele de vârstă mijlocie sau mai în vârstă, care şi-au trăit aproape toată viața în acest oraş, îmbrăcate în haine făcute de ele (o jachetă Carhartt ecosez, o căciuliță croşetată în culori vii), sorbind de obicei cafea slabă, din cupe de hârtie, puse într-un suport de plastic maro. în timp ce te plimbi pe alei, le poți privi şi le poți vedea fețele în oglinda îngălbenită din

spatele țâşnitorii, de sub ceasul de modă veche, marca Bulova, cu secundar roşu, mare cât bastonul unui dirijor, care scoate un sunet-bâzâit uşor pe măsură ce dispar secundele.

A & P

Provincetown are câteva mici băcănii excelente – Angel Foods, pe East End, este special de bună – dar, în afară de a-mi face cumpărăturile aici, păstrez o loialitate perversă pentru masivul magazin A&P, de pe Shankpainter Road. în general, nimic nu este mai bun în legătură cu acest magazin. A fost construit pe teren umed – ceea ce a fost cândva un adăpost pentru bâtlanii şi libelulele migratoare este acum o parcare şi un complex comercial în stil Olde Cape Cod, căptuşit cu lambriuri din imitație de lemn şi cu lucarne false, care conține o bancă, un magazin de băuturi alcoolice şi A&P. A&P ar putea fi, pe bună dreptate, boicotat. Sunt uşor ruşinat să admit că merg acolo cel puțin o dată, ori de câte ori sunt în oraş.

Devotamentul meu provine, în parte, din faptul că locuiesc cea mai mare parte a timpului în New York City, unde aceste gigantice magazine cu produse de băcănie sunt, virtual, necunoscute. Eu îmi fac cumpărăturile în piețele şi magazinele de delicatese de la colțul străzii; dacă nu ar fi fost A&P în Provincetown, nu aş fi avut nici o idee despre numărul mare de tipuri de cereale pentru micul dejun, produse în America, ori despre nenumăratele produse din carne de porc. Dar, mult mai important pentru mine, acest centru comercial de produse de băcănie standard, fiind amplasat în Provincetown, se bucură de o calitate pe care nu o pot numi decât supranaturală. Magazinul este plin în lunile de vară nu numai cu familii heterosexuale prospere, pentru care este destinat un asemenea magazin, ci şi de

burlaci, băieți musculoşi în costume de baie, familii de homosexuali de diverse feluri şi de travestiți ocazionali. Mulți dintre angajați! sezonieri verifică produsele ziua şi trenează noaptea pe străzi. La serviciu, ei sunt energici şi eficienți, dacă nu cumva mai înclinați spre sarcasm decât cei mai mulți angajați din toate magazinele A&P. Aceştia stau, în fiecare vară, anunțând achiziționarea unui produs punându-l în pungi, învăluiți în lumina fluorescentă puternică – această lumină profund familiară, fără umbre, care inundă magazinele mari de pretutindeni; lumina care nu înseamnă prea multă iluminare, întrucât ea este totala eliminare a întunericului. Acolo stau ei, primind calm banii şi dând restul, bărbați care arată în general obişnuit, nici tineri, nici prosperi, tunşi scurt şi cu burtă, cu porțiuni date cu lac strălucindu-le în păr sau pe unghii, cu rămăşițe de fard în jurul ochilor, nu prea bine îndepărtate.

Specialități marine

Specialități marine este un magazin cu o asemenea idiosincrazie neîntrecută, încât nu mă pot exprima într-o propoziție simplă sau în două despre ceea ce vinde cu adevărat. Este o varietate de sortimente, ceva asemeni grotei din povestea lui Aladin şi a lămpii fermecate, dacă prin mijlocirea comorii geniul ar fi adunat lumânări parfumate (vanilia fiind special de bine reprezentată), pahare de laborator, pălării pentru safari, cizme de luptă, stele de mare osificate, jerseuri de lână pentru marinari, pijamale la modă, vinuri superioare, pelerine de vânt, marfă de calitatea a doua din Gap şi republicile bananiere, mingi de cauciuc, pături de la Crucea Roşie, pelerine de ploaie, lenjerie de lână, costume de camuflaj şi o mulțime de artefacte din Al Doilea Război Mondial, până la, inclusiv, rații nedeschise. Nu ar fi întru totul surprinzător să vezi stalactite crescând din tavan în fundul magazinului, picurând pe mărfurile mai demodate.

Specialități marine vinde mai mult îmbrăcăminte decât orice altceva, dar în realitate găseşti orice articol în orice moment. Este un depozit de obiecte depăşite, pierdute, aflate în surplus, neobişnuite, de care nu mai este nevoie sau ieşite din modă. Eu încă mai port un pantalon de pijama, cu dungi oranj cu negru, pe care l-am cumpărat de acolo acum şapte sau opt ani. Prietenul meu Dennis are o sticlă pe care i-am adus-o eu de la Provincetown, cu eticheta la loc vizibil ACID HYDROCHLORIC.

Marfa intră şi iese, dar o parte din ea pare să fie permanent depozitată acolo. Anumite articole de îmbrăcăminte excentrice, pălării şi alte obiecte se află acolo de când am venit eu aici prima dată, acum douăzeci de ani, oferindu-se încă, temerar, spre vânzare. Este dificil să găseşti aici ceva ce costă mai mult de treizeci de dolari şi majoritatea articolelor sunt sub 10 dolari. Pe rafturile de sus, la care ajungi greu, se află o serie de obiecte puse la întâmplare (maşini pentru copii, steaguri, mormane de pălării vechi) şi o serie de busturi de bronz pictat ale preşedinților americani, ale celor obscuri dar şi ale celor legendari, arătând ca nişte sfinți sculptați, albiți de vreme. *Specialități marine* este întotdeauna inundat de aceeaşi lumină, un maro-gălbui greţos, şi de acelaşi miros, compus după câte îmi pot da seama din mucegai, praf, transpirație şi un ceva inefabil pe care nu-l pot numi decât ca miros de vechi. Este un muzeu al lucrurilor neglijate şi trecute cu vederea, este Ținutul pe care TIMPUL A VRUT SĂ-L UITE, dar nu i s-a permis să o facă.

A sta acasă, a ieşi în oraş

Provincetown este unul dintre cele mai potrivite locuri din lume pentru a sta acasă seara. Chiar şi vara, nopțile sunt rareori calde, iar în restul anului ele evoluează între asprime şi amenințarea vieții. Provincetown te predispune în mod

special să stai în pat şi să citeşti cărţi; casele şi spaţiile închise ţin să menţină o distincţie tipic nord-atlantică între înăuntru şi în afară. înăuntru înseamnă cald şi bine luminat. Fiind înăuntru oferim zone cu lumină de lampă în tonuri variate de alb, galben, chihlimbar, pentru a lupta cu haosul cerului nopţii, cu vântul canadian, cu lucirea neagră a golfului. Cei care rătăcesc prin întuneric pe potecile acoperite cu frunze pot privi la lumina noastră şi se simt confortabil.

În acelaşi timp, Provincetown este un carnaval lasciv în timpul lunilor estivale şi ar fi păcat să ratezi plăcerile lui stridente. Noaptea, oraşul este plin de suflul particular al nechibzuinţei care apare în locuri pline de oameni bine pregătiţi – nerăbdători – să facă lucruri pe care consideră că nu le pot face acasă.

Viaţa de noapte în Provincetown se desfăşoară mai ales hoinărind din bar în bar. Provincetown se mândreşte cu o serie de baruri heterosexuale cu o reputaţie foarte îndoielnică şi considerabil mai multe baruri care îi găzduiesc pe homosexuali şi pe lesbiene. După câte ştiu eu, nimănui nu-i este interzis accesul în barurile destinate femeilor şi invers. Acesta este Provincetown. Deşi nu ai fi binevenit în barul Vault, un bar pentru cei cu îmbrăcăminte din piele, deşi eşti în jeanşi şi tricou, nimeni nu te va opri la uşă.

În Provincetown, barurile nu numai că se deschid şi se închid de la un sezon la altul, dar se şi înalţă sau decad ca popularitate – cel mai frecventat bar într-o vară ar putea fi gol în vara următoare, pentru a fi iar în vogă în vara următoare. Totuşi, unul este o instituţie locală şi cu siguranţă va funcţiona atât timp cât există Provincetown.

Atlantic House (A-House)

A-House (nimeni nu-l numeşte cu numele întreg) a funcţionat constant, în forme variate, de la sfârşitul secolului al optsprezecelea. A fost hotel, restaurant, cabaret şi bar, uneori toate patru în acelaşi timp, iar în vremurile mai restrictive, el era notoriu pentru atitudinea lui îngăduitoare faţă de băutură, jocuri de noroc şi prostituţie. Billie Holliday a jucat acolo timp de o săptămână spre sfârşitul vieţii ei, în anii cincizeci. Se află pe o străduţă îngustă care porneşte din Commercial Street – noii veniţi au uneori oarecare greutate în a-l găsi. Străduţa se află între restaurantul Vorelli şi Cape Tip Sports.

A-House este deschis tot anul. Este deschis în nopţile de iarnă cu zăpadă din februarie, şi întotdeauna este foc în cele două şeminee. Chiar dacă în local nu apar decât cel mult vreo şase oameni. Deşi sunt sigur că proprietarii sunt motivaţi de profit, aşa cum este motivat orice om de afaceri, consider încăpăţânarea A-House de a-şi ţine uşile deschise pentru public în mod constant ca fiind un serviciu obştesc.

A-House nu s-a schimbat în nici un fel din momentul în care am fost acolo pentru prima dată, acum douăzeci de ani. Este, a fost întotdeauna complet maro închis, în interior este, la orice oră, o atmosferă crepusculară, întunecată, în tonuri de sepia. Luminile disco de pe ringul de dans creează un nimb de culoare de un maro mai strălucitor; zonele mai îndepărtate evoluează între culoarea cafelei şi a ciocolatei spre culoarea samurului cu ape. Aceleaşi afişe – Sarah Vaughan, Joe Dallesandro în *Trash,* Candy Darling, Fecioara Maria – atârnă în locurile unde au atârnat întotdeauna, la fel cu funiile, colacii de salvare şi lanternele care sunt legătura vagă a A-House cu habitatul ei marin. Little Bar, de pe partea dinspre Commercial Street, este un bar cu intrare separată pentru cei cu îmbrăcăminte din piele. Discoteca este la următoarea uşă. A-House, în

sectoarele lui, bar şi discotecă, miroase a mosc, pereţii şi uşile îi sunt impregnate cu mirosuri de bere şi de sudoare, cu mirosul săpunului folosit pentru a îndepărta urmele de bere şi transpiraţie. Este îmbibat aşa cum tind să fie barurile vechi – cu sex şi dezamăgire – este sexy la modul deprimant şi uzat, ocupă un spaţiu în care se întâlnesc sexul, optimismul şi dezamăgirea. Toată această dorinţă, în mare parte mândră, înţeleaptă sau frustrată, s-a insinuat noapte de noapte, la fel de profund ca şi mirosul de bere vărsată. Poţi petrece momente minunate la A-House, dar mie mi-a adus întotdeauna aminte de coborârea lui Orfeu în Infern, căutând-o pe Euridice printre umbre. Are un aer tainic, mai ales când te îndrepţi de pe ringul de dans spre locurile mai întunecate. Aceasta nu este în totalitate dezagreabil – la urma urmei de ce ar fi vesel un asemenea loc care are în el atâta speranţă şi dorinţă arzătoare? – dar este neîndoielnic bântuit, la modul în care sunt bântuite câmpurile de luptă.

Vara, în special în week-end-uri, barul este plin de bărbaţi frumoşi şi uşor îţi poţi imagina că această frumuseţe este starea umană fundamentală şi că tu, deşi te consideri un frumos, ai reuşit să menţii această iluzie pentru că eşti o gâscă robustă care a trăit mult timp printre alte gâşte şi abia cum se află în compania lebedelor. Nu este loc pentru inimile slabe, nu este un loc, îmi pare rău să o spun, plin de frumuseţe în starea cea mai generoasă, genul de frumuseţe care-l include pe privitor, aşa cum o fac marile curtezane, picturile şi clădirile. Este mai mult tipul de frumuseţe celebrat cu mai multe sute de ani în urmă în Franţa, unde paradele implicau mese de banchet aşternute cu tot ce trebuie pe platforme împodobite şi plimbate pe străzi cu aristocraţi care consumau ospeţe din farfurii de porţelan, astfel încât oamenii de rând să poată arunca o privire asupra splendorilor de obicei ascunse ochilor lor.

În opinia mea, cele mai plăcute momente la A-House sunt în afara sezonului, când cea mai mare parte a celorlalte baruri din oraş au fost închise şi toată lumea este în căutarea a orice seamănă cu o petrecere şi se adună aici bărbaţi şi femei, homosexuali şi oameni normali. Frumuseţea fizică, cu farmecele şi suferinţele ei, mai este încă vizibilă, dar este rară, aşa cum trebuie să fie frumuseţea, şi persoanele de pe ringul de dans par, în general, bucuroase să fi fost eliberate de o asemenea dorinţă nestăvilită şi lăsate să danseze în pace.

Spiritus

Deşi legile din Massachusetts permit ca barurile să stea deschise până la ora două noaptea, Provincetown a fixat ca oră de închidere ora unu, din consideraţie pentru cetăţenii care au nevoie de somn. Mulţi dintre cei care vin vara – homosexuali în special – sunt obişnuiţi să stea până târziu prin localuri. Acasă la ei, nu ies la bar decât pe la ora unu noaptea; când luminile care anunţă închiderea rămân încă aprinse, şi se instalează întotdeauna o atmosferă de surpriză şocantă. Este momentul în care toţi pleacă spre Spiritus.

Spiritus este o căsuţă modificată în care se vinde pizza şi îngheţată, aşezată la cinci sute de yarzi spre vest de A-House. Este deschisă până la ora două dimineaţa şi, când se închid barurile, toată lumea merge acolo, fie că au sau nu poftă de pizza sau de îngheţată, în nopţile de vară, în iulie şi august, pur şi simplu se adună mii de persoane pe Commercial Street, în faţa lui Spiritus între unu şi două noaptea. Sunt mulţi bărbaţi şi considerabil mai puţine femei. Unii bărbaţi sunt încă transpiraţi după dans, cu cămăşile scoase; alţii poartă veste de piele cu nimic pe dedesubt. Alţii sunt mascaţi şi, dacă eşti norocos, le-ai

putea vedea pe Hot Sisters, doi gentlemeni cu mustăți ostentative, de vârstă respectabilă, care poartă costume identice şi pălării ceva mai mici decât le trebuie şi categoric mai ornate decât pomul de Crăciun. Străzile rămân deschise traficului – polițişti în dificultate se luptă din greu să dea la o parte mulțimile atunci când trebuie să treacă o maşină – şi dacă eşti destul de nebun sau pervers pentru a conduce pe Commercial Street, pe lângă Spiritus, la acea oră, una sau două false regine ar putea foarte bine să-ți sară pe capota maşinii şi să-ți cânte o melodie în timp ce tu încerci să te strecori. Te rog, nu descuraja acest spectacol. Eşti, de fapt, binecuvântat.

Este o orgie de dorințe tainice; este cel mai mare festival din lume al plimbăreților fără țel. Aici, este posibil dacă eşti o anumită persoană şi ai trăit într-un anumit fel, să dai de cineva pe care l-ai văzut ultima dată în colegiul în Akron. Este posibil să te îndrăgosteşti brusc, violent, şi este posibil să ai noroc pentru o noapte. Este de asemenea, posibil, să mănânci o felie de pizza, să vorbeşti cu o cunoştință sau două,să te întorci acasă şi să te culci.

Ora aceasta la Spiritus este, în adevăratul sens al cuvântului, încununarea nopții. Unii, inclusiv eu, sar adesea peste celelalte baruri şi merg direct la Spiritus, la ora unu noaptea. Sunt cunoscut prin faptul că, în nopțile calde, stau pe treptele unei locuințe, vizavi de Spiritus cu diverşi flecari şi prieteni, vorbind şi râzând, uneori punându-mi capul în poala cuiva, până când ne „revenim” şi realizăm că este trei dimineața şi, practic, strada este pustie.

Mulțimile încep să se risipească când se închide Spiritus, dar, vara, străzile nu se golesc niciodată. Bărbații hoinăresc toată noaptea, pe jos sau cu bicicleta. Bărbații zăbovesc în uşă, stau pe treptele magazinelor întunecate, se plimbă de la docuri pe bucata de plajă din spatele hotelului Boat Slip, unde se petrec tot felul de lucruri. Noaptea târziu, în

Provincetown, totul înseamnă desigur, sex, dar agitația care predomină în baruri şi timpul la Spiritus începe să se potolească. După ora două noaptea, Provincetown este, pe de o parte, un orăşel care a mers la culcare şi, pe de altă parte, un labirint de potență fără vlagă. Sexul se instalează pe străzile liniştite ca o pătură; este sexy chiar şi numai să mergi pe jos sau să pedalezi, fără vreo intenție de apropiere trupească, doar să priveşti, să asculți şi să respiri aerul nocturn sărat, atât de saturat cu dorință. Aşa de târziu, cu aproape toate luminile stinse, sunt vizibile mai multe stele şi cornul de ceață continuă să sune pe o singură notă, de pe dig. Bărbații care-şi vorbesc unul altuia o fac cu voce scăzută, care ar putea fi luată drept venerație. Un pescăruş trece când şi când, foarte alb pe cerul înstelat şi poți auzi şuieratul uşor al cauciucurilor bicicletelor până spre răsăritul zorilor.

Dorința

Limba valurilor a lovit în clopotul pământului Albastră, unduioasă şi umedă în jăraticul de albastru

Oasele uscate ale botului unui rechin în îmbulzeala fierbinte

S-au căscat să prindă nimic altceva decât nisip, în ambele laturi.

Osul avea gust de nimic şi miros de nimic

O harpă fără dinți opărită, jupuită, dezacordată Arcurile îngemănate au forma naşterii şi a implorării

Iar forma înțepenită închipuie un O.

Corzi osificate au ținut colțurile împreună în bretelele încrucişate ale unei rochii de vară.

Dar unde era rânjetul flexibil, rana adâncă a plăcerii?.

Guri infinitezimale l-au devorat.

Plaja alungă şi sapă şi îl ține curat.

Dar O, te iubesc, cântă el, micuța mea, țara mea,

Hrana mea, părintele meu, copilul meu,
Vai, doresc să fiți ai mei
Floarea mea, aripioara mea, viața mea
lumina mea O a mea.

ROBERT PINSKY

Moartea şi viața

Provincetown a fost văduvit de epidemia de SIDA. Nu-şi va reveni niciodată complet, deşi este obişnuit cu pierderile. De-a lungul secolelor, bărbați şi băieți fără număr au fost înghițiți de ocean. Provincetown posedă, a posedat întotdeauna, o competență serioasă, tristă, în fața adversităților care pot surveni în viața oamenilor. El priveşte şi aşteaptă; ține luminile aprinse. Dacă eşti – bărbat sau o femeie – bolnav de SIDA, cineva se va găsi întotdeauna să te ducă la ora rezervată la doctor, îți va cumpăra produsele de băcănie, în cazul în care nu o poți face singur, şi va avea grijă de orice este nevoie să aibă grijă. Cu ani în urmă, Grupul de sprijin al bolnavilor de SIDA din Provincetown a deschis Polley House, o clădire mare în East End, care a fost transformată în apartamente pentru bolnavi.

Billy

Billy a fost brutar. Era un bărbat bine făcut, cu părul negru, cu mâini mici şi îndemânatice, ca ale unui oposum. Nu se dezbărase total de accentul lui nazal de New Jersey, deşi nu mai fusese niciodată acolo, de douăzeci de ani. Cuvântul *înger,* pronunțat de Billy, suna „ein-gil“ (le spunea tuturor prietenilor „înger”). A locuit, ca şi alți oameni din Provincetown, într-o serie de apartamente, şi, de fiecare dată când se muta, a investit locul cel nou cu un confort uşor ponosit – efectul fiind, în mod egal asemănător interiorului unei bunici şi al unui student. întotdeauna exista o sofa

mare, murdară, şi câteva scaune delabrate în care, o dată ce te cufundai, nu te mai lăsau să pleci, pentru că erau moi şi generoase, dar şi pentru că erau epuizate de atâta folosinţă.

Billy era simplu, amabil şi ospitalier, virtuţi care atârnă mai mult în Provincetown decât în multe alte locuri. Pentru aniversarea mea de patruzeci de ani, mi-a preparat un tort complicat, acoperit cu decoraţiuni legate de scrisul meu: un televizor în miniatură cu imaginea unei maşini de scris lipite de ecran, creioane aşezate printre lumânări. A decis, din motive necunoscute, că trebuia să includă şi peşte, şi, astfel, a înconjurat tortul cu spirale din tuburi de plastic transparent pline cu apă şi a pus o jumătate de duzină de peştişori vii aurii în ele. Ar fi trebuit să iasă bine, dar peştii s-au înţepenit în tuburi, ceea ce a provocat traume mai multor musafiri care au început să verse lacrimi.

Totuşi, peştii au depăşit cu bine trista experienţă şi şi-au petrecut restul serii în relativ confort, într-un vas de sticlă.

Billy a fost prietenul meu intim cel mai special şi apropiat. Avea importanţă, şi uneori avea chiar o mare importanţă ca, dacă totul se prăbuşea, să ştiu că puteam lua autouzul, să merg în Provincetown şi să mă duc neanunţat în apartamentul lui, oriunde s-ar fi aflat. Ca mulţi oameni din oraş, nu-şi încuia niciodată uşa. Dacă era târziu, puteam intra şi mă puteam băga în pat, alături de Billy. S-ar fi trezit pe jumătate şi-i puteam spune că am venit să locuiesc la el, pentru un timp. Ar fi murmurat „Daaa“ (avea un fel al lui de a spune da), nu punea nici o întrebare decât dacă voiam eu să-mi pună întrebări şi, în dimineaţa următoare, făcea clătite, probabil cu ceva exotic şi nepotrivit în ele.

Billy avea SIDA de mult timp, dar în general era sănătos pe dinafară, dacă nu ţii cont de tendinţa crescândă de a bate câmpii, ceea ce era doar o versiune mai intensă şi mai puţin convingătoare a felului său dintotdeauna. Era

supravegheat cu o grijă deosebită de către prietenii lui, Janice Redman, Michael Landis şi alţii. Apoi, cu patru ani în urmă, a fost diagnosticat că are leucemie. „Eşti pregătit pentru aceasta?" îmi spusese el la telefon, ca şi cum mă făcea părtaş la cine ştie ce bârfă scandaloasă. „Leucemie!" Nici el, nici eu nu ştiam atunci că această formă specială de leucemie se dovedeşte, de obicei, fatală, în câteva luni.

Câteva săptămâni mai târziu, pe când mă dusesem la Palo Alto ca să scriu o poveste pentru o revistă, am primit un telefon de la sora lui Billy care mi-a spus că el era în spital în Boston şi că nu se simţea foarte bine. Nu mi se părea să fie posibil – se simţise chiar bine până de curând. Nu-mi dădeam seama dacă sora lui, pe care nu o întâlnisem niciodată, exagerează, dar am decis să nu risc. Mi-am amânat interviul şi am luat un avion spre Boston, în dimineaţa următoare, devreme.

Când am ajuns acolo, l-am găsit incoerent. A zăcut în patul de spital, văitându-se şi gemând, înconjurat de o jumătate de duzină de oameni. L-am ţinut de mână şi i-am vorbit în şoaptă. Nu se putea spune dacă ştia că eram lângă el.

Am stat cu el zi şi noapte, în schimburi, în următoarele patru zile. în ziua în care a murit eram şase în preajma lui: sora sa, Sue Anne Locascio, Janice Redman, Marie Howe, Nick Flynn, Michael Klein şi cu mine, în ultima zi, a gemut şi a strigat aproape tot timpul – nu ne dădeam seama dacă avea dureri sau avea coşmaruri sau amândouă. Spre seară, Nick, Michael şi cu mine ne-am dus să cinăm şi, când ne-am întors, el murise.

Cele trei femei fuseseră lângă el. Faţa îi era inexpresivă. Camera era plină de o linişte care nu prea semăna cu alte linişti: era o linişte totală, cam cum ar fi cea din interiorul unui balon. Părea că luminile se estompaseră; deşi de fapt acest lucru nu se întâmplase. După un timp Marie a venit la

mine şi mi-a spus foarte încet: „Am întrebat-o pe soră ce urmează acum.“

— Ce urmează acum?, am întrebat.

— Mi-a spus că-l spală şi-l duc jos.

— Bine.

— Am întrebat-o dacă se poate ca voi să-l spălaţi în locul lor. Aţi vrea?

Am dat din cap afirmativ.

Am dat la o parte pătura şi i-am scos halatul de spital. Era cald încă şi încă semăna cu el. I-am închis ochii. Pentru un moment, acesta a părut un gest melodramatic, ceva ce văzusem în filme şi care se făcea pentru a obţine efecte ieftine, dar chiar a părut că trebuia ca ochii lui să fie închişi. Pleoapele îi erau moi şi s-au supus uşor. Am simţit gâdilarea genelor. Deşi nu fusese deloc înfricoşător cu ochii deschişi, cu ochii închişi arăta mai puţin a mort. Michael, Nick şi cu mine am luat prosoape calde săpunite şi i-am spălat faţa şi trupul; gâtul şi pieptul erau palide; sfârcurile roz-maronii, abia mai mari decât nişte muguri; părul negru pubian şi bărbăţia lui roz intens la vârf, cu marginile purpurii, culcată într-un unghi pe testicule. L-am întors şi l-am spălat pe spate, pe fund, pe picioare. L-am întors din nou şi l-am acoperit cu pătura.

Asta s-a petrecut în octombrie, l-am împrăştiat cenuşa în ianuarie. Au fost ceva discuţii legate de locul exact unde ar trebui să ajungă cenuşa lui. Luanne a spus că el îi vobise despre un loc favorit, în dune, unde se ducea el să mediteze; Marie şi cu mine ne-am uitat unul la altul surprinşi. După câte ştiam noi, Bily nu se ducea niciodată în zona dunelor ca să mediteze. Nu era pasionat de nisip. Am decis că trebuie să-i fi spus asta surorii lui pentru a o linişti, pentru a o asigura în legătură cu viata lui spirituală.

Nick a sugerat să îi presărăm cenuşa în ocean, dar cu toţii am fost de acord că Billy nu ar fi putut fi foarte sigur

unde se afla oceanul față de camera lui de zi. Părea mai potrivit să presărăm cenuşa pe bătrâna şi jalnica lui sofa, să dăm drumul la televizor, dar nici asta nu era chiar ce trebuia. în final, am decis să o presărăm pe mlaştina sărată de la capătul lui Commercial Street, unde se odihnea deja cenuşa atâtor altor bărbați şi femei.

În ziua dinaintea celei în care hotărâsem să o facem, Marie şi cu mine ne-am dus la mlaştină ca să găsim un loc. Era un frig pătrunzător, cu zăpada de un picior pe străzi. Am spart, de mai multe ori, suprafața înghețată a apei. Ne-am spus unul altuia, mai mult decât o dată: „Aici este bine, nu este prea departe de drum şi pare drăguț dacă priveşti." Strigam din când în când „Billy" pe tonuri care erau mai mult exasperate decât îndurerate, ceea ce eu bănuiam că el ar fi apreciat sau, cel puțin, ar fi înțeles. Billy se opunea, în principiu, să te preocupe prea intens căutarea perfecțiunii.

Totuşi, am ştiut imediat când am găsit locul potrivit. Era o dună înaltă care părea că se află aproape la exact jumătatea distanței dintre oraş şi apă. De acolo, puteai vedea, cu claritate, linia gri-bleu a oceanului şi acoperişurile şi ferestrele caselor din oraş. Am stat acolo un moment, în liniştea înghețată, într-un cerc de nisip
Înghețat, cu soarele săgetând pe câmpurile cu zăpadă. O ambarcațiune de pescuit se agita de-a latul dunelor îndepărtate acoperite cu zăpadă. Un pescăruş a țipat pe deasupra şi s-a scufundat pentru a prinde ceva într-o baltă cu apă gri, noroioasă. Curând va fi momentul să demontăm bucătăria lui Billy şi să decidem ce vom face cu scaunele şi mesele lui.

În următoarea zi, o duzină dintre noi am adus cenuşa, pusă în vasul lui favorit, pe care Janice îl făcuse pentru el, şi am presărat-o pe dună. Era năucitor, stupefiant de frig, genul de frig care pare că omoară toate particulele întâmplătoare din aer şi-l face atât de pur, încât devine

aproape irespirabil. Cenuşa lui Billy era de un gri cremos, presărat cu bucăţele galben-cenuşii de os. Când fiecare dintre noi am luat câte un pumn din ea şi am aruncat-o, câteva particule de cenuşă au plutit purtate de vânt înainte de a cădea. Nu a dispărut, aşa cum mi-aş fi imaginat că se va întâmpla. Am văzut bucăţele de os aruncând umbre firave pe nisipul de la picioarele noastre. Nimeni nu a ţinut o cuvântare sau un elogiu. Era în egală măsură solemn şi ciudat. Unii abia ne cunoscuserăm. Era ca şi cum aşteptam să sosească un adult ca să ne spună ce să facem. Când am terminat, ne-am întors pe jos în oraş, încercând să găsim în gând lucruri pe care să ni le spunem unul altuia. Ne-am suit în maşini, ne-am dus la unul din puţinele restaurante deschise şi am luat micul dejun, aşa cum fac oamenii vii.

Câteva săptămâni mai târziu, Marie şi cu mine ne-am certat cu privire la faptul că Billy îi ceruse ei, în mod special, să-i ducă cenuşa când va veni momentul şi eu, obsedat să dețin controlul, hotărât să fiu în centrul atenției, am luat-o şi am dus-o eu însumi. Când am umblat în lucrurile lui, un prieten de-al nostru, care abia dacă-l cunoscuse pe Billy, a fost în opinia noastră foarte încântat să ia una din curelele sale. După cum spune Marie, acesta este obiceiul printre cei vii. Luăm micul dejun cu fulgi de cenuşă încă prinşi în pulovere; ne ciondănim cine s-a comportat fără sensibilitate şi de ce.

Merg foarte des la duna lui Billy şi construiesc ceva pentru el. Părea corect ca el să aibă o serie nesfârşită de monumente funerare, toate risipite de vânt şi de apă. Odată, am înfipt pe vârful dunei un stâlp ca stâlpul pe care se fixează steagul. Altă dată am găsit vârful unui stâlp de gard, implantat în nisip ca o casă în miniatură, şi l-am înconjurat cu un gard făcut din rămurele.

Capătul pământului

Provincetown

Zero pământ, nisipuri nestatornice
Unde mormintele şi gravitatea conspiră, Ambra sticlei de bere şi verdele lichiorului îşi predau fărâmele lor ucigaşe.
Ca şi cenuşa, praful, chiar sticla se întorc în ceea ce au fost la origine.
Lemne scheletice aduse de apă
şi păr de iarbă de mare tânjesc după un corp. Orice corp.
Totuşi, tot ce vezi este purtat de apă pur şi simplu, din ce în ce mai mult nimic.
Dacă trebuie să ne părăseşti, acum sau mai târziu, marea te va aduce înapoi.

MELVIN DIXON

Unde Toate Luminile Sunt Strălucitoare

În centru, în jurul intrării la debarcaderul MacMillan, oraşul ajunge la un maximum de proastă calitate. Aceasta este zona pe care cei mai mulți o aseamănă cu un carnaval. Este locul unde fiecare magazin pare că vinde acelaşi tricou drept suvenir; unde într-un magazin există o maşină de scos sare din apă, expusă cu ostentație, pompează furioasă cât e ziua de lungă până în noapte. La intersecția lui Commercial Street cu Standish Street, unde, în după-amiezele de vară, circulația te face să crezi că eşti în Calcutta, poți fi destul de norocos să vezi un polițist de la circulație, un bărbat greoi, trecut bine de şaizeci de ani, care ține lucrurile în mişcare atât cât pot fi ele ținute în mişcare, cu ajutorul unui fluier, aflat în permanență în gura lui, şi cu o serie de piruete – stă cu fața într-o direcție, face semn maşinilor să înainteze, apoi, brusc, se răsuceşte pe călcâie, execută o jumătate de cerc baletând, opreşte traficul care vine de pe sensul unic şi le face semn celorlalți să înainteze. Este ca o variantă sumbră a hipopotamilor dansanți din *Fantasia.*

Primăria

Centrul fizic ai oraşului (opus diferitelor altor centre estetice, spirituale şi sexuale) este cvartalul care conține clădirea albă şi calmă a Primăriei. Clădirea adăposteşte diferite birouri municipale la parterul care se deschide spre un culoar umbros, cu lambriuri de culoare închisă, cu picturi înnegrite de timp, reprezentând Cape Cod, atârnate pe pereți. Liniştea domneşte aici în permanență, chiar şi în apogeul zilei de lucru. Toate activitățile sunt conduse din spatele uşilor masive de lemn cu geamuri de sticlă opacă. întotdeauna mi-a trezit în minte imaginea unui muzeu de oraş mic – nu ar fi o surpriză să deschizi oricare dintre aceste uşi şi să găseşti nu funcționari aşezați la birouri, ci vitrine de sticlă pline de păsări împăiate, obiecte indiene şi scoici pietrificate.

Sus, urcând pe o scară cu două aripi de lemn, după ce treci de o pictură murală cu pescari şi culegători de merişor, se află auditoriul, în care au loc întâlnirile de lucru ale oraşului. El este la dispoziția oricui are nevoie să găsească loc pentru un auditoriu numeros. Grupul de sprijin al bolnavilor de SIDA din Provincetown îşi ține licitația acolo; Karen Finley, Barbara Cook, John Waters şi mulți alții au apărut pe scena acestuia.

Sala auditorium a Primăriei este o încăpere mare, greoaie, cu podea de lemn neacoperită şi un balcon deasupra. Este un interior mult mai apropiat de stilul clasic specific New England decât alte interioare din Provincetown; mai sărăcăcios în ceea ce priveşte confortul. Este trist, anacronic şi, întrucâtva, destul de grandios: o total indiferentă încăpere care pare, chiar şi când este plină, că este goală în inima ei; pare că aşteaptă cu răbdare ca aceşti proşti să-şi termine problemele ca ea să se poată întoarce la autocontemplarea ei întunecată şi mucegăită.

Uşa de la intrarea în Primărie este, totuşi, de departe cea mai animată. Este flancată de bănci de lemn care au fost cunoscute cândva, cu ani în urmă, drept rastel de carne, unde homosexualii pierdeau timpul după ce se închideau barurile. Acum, băncile sunt, în principal, zona unde se adună turiştii obosiţi şi bătrânii, fie că sunt femei portugheze care au crescut cinci copii sau foşti băieţi răi care au ajuns prea bătrâni ca să mai danseze. Vara, vei vedea, probabil, pe cineva dând o reprezentaţie aici, pentru bani: un violonist, sau un cântăreţ folk, sau un mim, cel mai adesea. într-o vară, un grup numit Flying Neutrinos tocea pavajul din faţa Primăriei, un grup înrăit de adulţi şi de copii (se spunea că sunt o familie şi de fapt, se putea să fi fost), care cântau, într-un fel, şi băteau în fel de fel de tobe, tamburine şi xilofoane. Ei erau echivalentul local al ţiganilor – aveau acea calitate de seducţie perfidă, acea alternate vicleană şi neîncrezătoare. Locuiau pe o corabie-locuinţă ancorată în East End şi în toată acea vară puteai vedea pe unul sau pe mai mulţi dintre ei prin oraş, îmbrăcaţi în haine pestriţe, veseli, dacă nu foarte ciudaţi, amintind Provincetown-ului că până şi locuitorii lui, în toată varietatea şi ciudăţenia lor, făceau încă parte dintr-o lume mai largă şi mai stranie decât îşi poate imagina oricare dintre noi. în vara următoare, au plecat şi de atunci nu s-a mai auzit de ei. Mai recent, pavajul a devenit zona preferată a unui bărbat îmbrăcat în costum de clovn, care fluiera necontenit, făcea animale-balon pentru copii şi care era în mod frecvent beat, ceea ce-l determina să strige insulte adresate oricui îl suspecta că ar fi homosexual. în vara următoare, eram încredinţat că şi el se va muta şi va fi înlocuit de altcineva.

Principalul Spectacol de Travesti

Centrul oraşului este, de asemenea, zona teatrelor – locul unde mergi ca să vezi spectacole în travesti, comedii şi alte feluri de spectacole, la Cafeneaua Poştei, Vixen, Tropical Joe's şi înapoi spre West End, către Biserica Universalistă, Primăria, Antro şi Coroana şi Ancora. Spectacolele variază de la sezon la sezon, dar te poţi baza pe faptul că, în fiecare vară, poţi veda jucând bărbaţi travestiţi nu numai ca Judy Garland, Barbara Streissand, Bette Midler etc., dar şi ca dive mai puţin frecvent văzute în circuitul spectacolelor cu măşti, femei precum Joni Mitchell şi Billie Holiday. în general, ei cântă propria muzică – sunt bucuros să constat că scenele în travesti au evoluat. Desigur, unii sunt mai buni decât alţii. Mie îmi place, în mod special, Pearline, care nu poate fi descrisă decât ca un tanc Sherman cu perucă; Varia Jean Merman, care realizează o reluare cu adevărat obscenă a „Lucrurilor mele favorite" şi un alt număr care implică să se cânte în timp ce se consumă cantităţi considerabile de brânză; şi Randy Roberts. Randy este singurul dintre aceste personaje pe care-l cunosc personal. Fără travesti (sau mai degrabă travestit în mascul – cum a spus odată RuPaul: „Ne-am născut goi şi totul după aceasta este un travesti), este un bărbat cumsecade, inteligent, modest, care trăieşte iarna în Key West şi vara în Provincetown. în spectacolul în travesti apare mai mult ca Cher, mergând în susul şi-n josul lui Commercial Street pentru a face reclamă spectacolului său, pe un scooter cu motor. Este mai uşor să-i vorbeşti ca Randy şi ceva mai dificil să-i vorbeşti ca fiind Cher şi ar trebui să spun că sunt prieten cu unul şi doar o cunoştinţă cu celălalt personaj.

Printre aceşti artişti, dar într-o categorie proprie, se află Ryan Landry.

Ryan

Ryan este o celebritate locală de peste zece ani, ceea ce, după cum sunt receptate aici aceste lucruri, ar putea însemna foarte bine un secol. Are cam treizeci şi cinci de ani, este un bărbat înalt, cu părul negru, cu o figură bărbătească, cabalină şi cu o expresie de inocenţă mucalită vicleană. Vreau să-l numesc ştrengar, dar este mai mult decât atât. Te duce cu gândul la actorul de circ jucat de Richard Basehart în *La Strada* lui Fellini.

În fiecare vară, el pune în scenă un spectacol. La început a prezentat propriile lui versiuni ale unor variante aparţinând lui Charles Ludlam după piesele *Medeea* şi *Camille-,* apoi a început să-şi scrie piesele, care au inclus abordarea lui asupra lui *Johnny Guitar, Dracula, Rosemary's Baby* şi *Ioana d'Arc.* Este întotdeauna steaua spectacolului, aşa cum şi trebuie să fie. Sensibilitatea lui se află undeva între Ionesco şi Lucy Ricardo.

Peste ani, a montat o serie de – cum să le numesc? – reviste, presupun. Pentru mine, cea mai mare reuşită este Space Pussy, care apare şi dispare depinzând de vară şi rareori este jucată de două ori în acelaşi bar sau club.

Space Pussy

Space Pussy este prezidat de către Ryan şi trupa de la Space Pussy include un bărbat normal, un homosexual, o lesbiană şi un transsexual la tobe. Oricine vrea – oricum vine în contact cu Ryan uneori, în săptămâna dinainte şi este de acord să vină la repetiţie – poate face un număr, dar acesta trebuie să fie rock'n'roll, trebuie să cânţi live şi trebuie să porţi un travesti.

Aceste evenimente sunt extrem de populare şi am încercat să nu lipsesc niciodată de la vreunul când m-am aflat în oraş. Pentru mine, este minunat să fiu martor la urletele şi

aplauzele acordate cu generozitate de un public numeros oricui are curajul să intre într-un costum şi să maimuţărească „Little Red Corvette”, sau „Jumpin’ Jack Flash”, sau „White Rabbit”, în public. Şi întotdeauna există posibilitatea transcendenţei.

Ocazional, când cineva care nu a mai jucat niciodată şi nu poate, tehnic, să cânte deloc, intră cu forţa în spectacol, se atinge sublimul. Ciudăţenia lui totală, impetuoasă – iată-mă în haine ciudate, cu o trupă pe cinste în spatele meu, oferind un cântec unui auditoriu inteligent – poate inspira spectacole de care persoana în chestiune nu este în nici un fel capabilă. Am văzut un bărbat masiv, dizgraţios, nu tânăr, oferind introducerea lui Patti Smith la *Gloria* lui Van Morrison cu asemenea forţă, că a făcut să zornăie gheaţa din paharul meu cu băutură. Am auzit cum o femeie în costum de fetiţă (peruci, rochii, machiaj constituie, desigur, un travesti pentru unele femei, cum sunt pentru bărbaţi) cântând „Ruby Tuesday” cu o melancolie atât de profundă că ţi se strânge inima, pe care Mick Jagger abia dacă să şi-o poate imagina.

Cântec de leagăn pentru un băiat

Priveşte biserica, mă simt la fel de treaz ca o pisică moartă: salutări îmi doresc, salutări, sălutări, salutări. Un preot care tânjeşte după fundul unui băiat se simte mai bine decât mine: Când mă plimb, în apropiere, doamnele gârbovite cred că sunt moartea: Dacă aş avea blacheuri de oţel la călcâie Oh, ele ar şti-o. Aş viola o sfântă şi ea m-ar putea salva de pericolele vieţii.

ALAN DUGAN

East End

Dacă-ţi continui drumul spre est, departe de centrul oraşului, vei remarca faptul că împrejurimile încep să capete

aspectul a ceea ce în Provincetown este luat drept respectabilitate. Magazinele din această parte a oraşului aspiră, în general, la un nivel mai înalt de demnitate. Aici poți găsi antichități care sunt veritabile şi bijuterii care nu intenționează să fie fanteziste. Este singura parte din oraş în care ai putea cumpăra o cravată care să nu fie caraghioasă.

Cele mai multe galerii de artă se găsesc în East End. Charles Hawthorne a predat pictura pe Miller Hill Road în East End şi, după moartea lui, atelierul a fost preluat de Hans Hofmann. Franz Kline a studiat pictura cu Henry Hensche în East End. Mark Rothko a cumpărat aici o casă la sfârşitul anilor cincizeci, deşi nu a trăit în ea timp îndelungat. Milton Avery a petrecut veri întregi aici în anii cincizeci; Jackson Pollock şi Lee Krasner au venit aici într-o vară, înainte de a se instala în Easthampton. Robert Motherwell şi-a petrecut verile în casa sa din East End în ultimii patruzeci de ani de viață. East End este locul în care au fost puse în scenă primele piese ale lui Eugene O'Neill.

Artă mare, artă mică

Lumina din Provincetown rivalizează cu cea din Paris şi Veneția. A fi în Provincetown este ca şi când ai sta pe o plută ancorată la cincizeci de mile în largul mării. Lumina lui este acvatică; cade nu numai din cer, ci se înalță şi din apă, aşa încât, atunci când stai acolo parcă te afli între două talere imense de oglindă. Umbrele Provincetown-ului sunt mai adânci şi mai complexe decât umbrele din multe alte locuri; muchiile lui sunt mai ascuțite şi culorile lui mai luminoase. Dacă mergi acolo într-o zi însorită, îți poți imagina că ai purtat ochelari de soare toată viața şi abia acum ți i-ai scos. Pictorii au fost atraşi de lumina din Provincetown de mai bine de un secol. Edward Hopper locuia în Truro şi lucrările lui, care reprezintă Cape Cod, îți vor premite să-ți faci o

părere corectă despre puritatea uneori terifiantă a luminii, despre capacitatea ei de a fi intensă, orbitoare, benefică şi fără milă, toate în acelaşi timp. Ca cele mai multe lucruri de mare frumuseţe, ea nu este în totalitate blândă şi nu este în totalitate plăcută, nu oricum.

Provincetown-ul a fost multă vreme membru al acestei comunităţi rarefiate, colonia artiştilor. Ca atât de multe locuri şi oameni de o anumită vârstă, el a avut o perioadă de glorie, care poate fi determinată cu un neobişnuit grad de precizie: ca centru al artelor. Provincetown şi-a atins apogeul în vara lui 1916.

Metamorfozarea Provincetown-ului de la stadiul de sătuc de pescari amărât la cel de colonie de artişti a început mai mult sau mai puţin în 1873, cu un an înaintea primei expoziţii de la Paris a Impresionişt ilor, când, în sfârşit, calea ferată a legat Provincetown de Boston. Până atunci Provincetown fusese aşa de dificil de atins, că rareori ajungea cineva acolo, cu excepţia celor care aveau afaceri (care inevitabil erau legate de balene sau de peşte) sau erau adevăraţi aventurieri. Accesibilitatea brusc crescută a Provincetown a fost o mică parte dintr-o mişcare amplă de dispersare a oamenilor pretutindeni. La mijlocul anilor 1800, construirea de căi ferate, în particular, şi industrializarea, în general, i-au determinat pe oameni să părăsească zonele rurale, pentru ceea ce părea, la acel moment, să fie o viaţă mai bună în mediul urban. în opoziţie cu tendinţa generală, artiştii, aşa cum fac ei de obicei, au început să părăsească oraşele pentru a trăi mai ieftin, mai aproape de natură, în brusc depopulatele zone rurale. Artiştii erau dezinteresaţi pe bună dreptate de apariţia mecanizării şi ceea ce însemna aceasta pentru renunţarea la producţia artizanală, unicată şi indigenă, care, niciodată până acum, nu păruse a fi în pericol. Pictorii au început să prefere regionalul miticului şi au început să-şi părăsească

atelierele pentru a picta în mijlocul naturii, unde puteau încerca să redea viaţa aşa cum era şi lumina aşa cum cădea. O dată cu trenurile – cu parcurgerea mai uşoară a distanţelor lungi – a apărut ideea idilei estivale, şi satele din toată Europa şi Rusia s-au trezit preschimbate în colonii de către pictorii ale căror ambiţii mergeau de la joacă la seriozitate totală, dintre care cei mai mulţi soseau hotărâţi să surprindă orice puteau din frumuseţea sălbatică şi spontană a locurilor; să le facă dreptate, într-un fel sau altul, câmpurilor şi munţilor locali, oamenilor şi animalelor. La apogeul ei, aceasta a fost o schimbare de metodă şi intenţie care s-a văzut în opera lui Van Gogh, Cézanne şi Monet.

Acelaşi curent de ambiţie modificată s-a răspândit în Provincetown, începând cu calea ferată, deşi aici el a fost oarecum mai auster, mai în spiritul New England. Punctul de pornire în viaţa timpurie a Provincetown-ului ca o mecca a artiştilor nu a fost apariţia neaşteptată a mai multor genii, ci înfiinţarea, în 1899, a Şcolii de Artă Cape Cod de către Charles Hawthorne, care picta în ulei scene şi oameni din Provincetown, într-o vagă manieră Monet şi care a fost un pionier american al Impresionismului. Hawthorne era un „pictor-gentleman“ care-şi petrecea verile în Provincetown şi iernile în Franţa şi care, în general, era felicitat pentru că era aşa de modest şi democrat, încât putea fi văzut mergând pe bicicletă prin oraş. Şcoala lui de Artă din Cape Cod, ca multe altele care au început să funcţioneze în Provincetown cam în acelaşi timp, era extraordinar de populară, mai ales printre soţiile oamenilor bogaţi care începeau să sosească în număr apreciabil să-şi petreacă o săptămână sau două de vară în chip boem cu pălărie şi ţigară în colţul gurii, lucrând la şevaletul aşezat pe debarcader, pe plajă sau pe străzi.

Colonia artistică a Provincetown-ului a luat o turnură mai serioasă o dată cu izbucnirea Primului Război Mondial, când

artiştii care, altfel, s-ar fi dus în Europa, s-au trezit obligaţi să caute un echivalent autohton al exotismului şi al chiriilor neînsemnate pe care înaintaşii lor le descoperiseră în Paris. Provincetown-ul s-a pus la dispoziţia lor. Şi astfel, o nouă generaţie de artişti – mai săraci, mai rebeli şi mai radicali – au început să se învârtească pe străzi şi pe plaje, împingând cu cotul pe matroane şi pe diletanţi.

Eugene O'Neill a sosit în 1910, o dată cu John Dos Passos, Mabel Dodge, Edmund Wilson, Charles Demuth, Marsden Hartley, Max Bohm, John Reed şi Louise Bryant. Erau bărbaţi şi femei sălbatice, dispuşi să accepte iubirea liberă, căsătoria fără formă, marxismul, psihanaliza, mescalina şi religia ortodoxă. Femeile şi-au tăiat părul şi au renunţat la corset, bărbaţii au început să poarte berete şi cămăşi muncitoreşti de flanelă sau de catifea, deschise la gât. Charles Demuth se îmbrăca uneori sport, cu cămaşă neagră şi pantaloni purpurii, iar Marsden Hartley putea fi văzut purtând o pelerină marinărească albastră, uriaşă, cu o gardenie la butonieră.

Au închiriat vechile case care aparţinuseră căpitanilor de nave. Discutau în contradictoriu şi beau la A-House şi la Old Colony Tap. Fiecare dormea cu fiecare. Unii dintre scriitori au început să scrie piese de teatru, de obicei despre complicatele lor probleme amoroase, despre gelozie şi neînţelegeri pe teme politice. într-o noapte din anul 1915, scriitorii Neith Boyce şi Hutchins Hapgood au scris două piese într-un act pentru prietenii casei. Prima piesă, *Constancy,* a lui Boyce, despre iubirea dintre Mabel Dodge şi John Reed s-a jucat pe veranda casei, auditoriul urmărind spectacolul din camera de zi; a doua piesă, *Dorinţe înăbuşite,* o izbucnire de freudism scrisă de Susan Glaspell şi Jig Cook a fost pusă în scenă invers, cu auditoriu pe verandă, şi spectacolul în camera de zi.

Şi-au spus „Actorii din Provincetown” şi au început să pună în scenă producţii mai elaborate într-o bojdeucă pescărească aproape dărâmată, pe Lewis Wharf, care fusese cumpărată de Mary Heaton Vorse, una dintre primii scriitori care s-au instalat printre pescarii din Provincetown. Ceea ce fusese o glumă la început, a luat o turnură mai serioasă. Artiştii şi-au dat seama că ceea ce nimeni nu-şi permitea să producă în New York putea fi făcut în Provincetown, cu bani puţini sau chiar fără nici un ban, cu propriul efort. Jog Cook, liderul grupului, a avut viziuni privind versiunea americană a Actorilor Abaţiei din Dublin. Susan Glaspell spunea următoarele despre ceea ce pe plan local era cunoscut drept Marea Vară a lui 1916: „Stăteam pe plajă şi discutam despre piesele de teatru – fiecare scria, sau juca, sau era producător. Viaţa însăşi era o piesă de teatru, munca nu era separată de piesă.“ în acea vară, Actorii din Provincetown a pus în scenă pentru prima dată o piesă de Eugene O’Neill, *Bound East for Cardiff,* în regia lui O’Neill.

Eugene O’Neill, pe atunci în vârstă de douăzeci şi opt de ani, fiul unui actor de succes, fusese trimis de către tatăl său la Buenos Aires cu o navă cu aburi, în speranţa că o călătorie lungă îl va ajuta să se vindece de tendinţa de a bea prea mult şi de înhăitarea sa cu paria şi delincvenţii societăţii. Tânărul O’Neill a găsit, totuşi, Buenos Aires mai mult decât suficient de dotat în privinţa alcoolului, paria şi delincvenţilor şi, când banii şi sănătatea s-au sfârşit, a pornit-o spre Statele Unite cu un cargobot şi a eşuat în Provincetown.

La douăzeci şi opt de ani dădea deja semne de uzură; faţa sa căpătase deja ceva din măreţia rănită pe care o va purta până la bătrâneţe. Se îmbrăca marinăreşte şi se străduia cât putea de mult să se poarte ca un marinar – să îndepărteze semnele privilegiilor, să înceapă o viaţă aici, în acest loc nou, ca un străin adevărat care se spală pe plajă, care

niciodată nu a fost răsfățat sau dezmierdat, al cărui drum nu a fost niciodată plătit de un tată sau de altcineva. Arăta speriat, neliniştit şi distant; ar fi putut fi un bărbat în primele momente ale transformării lui într-un elan. Nu era voinic, dar părea mai mare decât era, pentru că se purta ca şi cum ar fi fost şi pentru că avea acea rară abilitate de a ocupa un spațiu mai mare decât era necesar trupului său. Cu excepția momentelor când era beat, era taciturn şi vag dezaprobator; oamenii care-l cunoşteau în acea epocă îl iubeau şi se temeau de el în egală măsură şi mulți credeau – sau sperau – că nutrea pentru ei un fel special de afecțiune, pe care el nu era în stare sau nu dorea să o demonstreze prin mijloace convenționale. Femeile îl adorau.

Bound East for Cardiff, în care este vorba despre un marinar pe moarte, cu numele Yank, aflat pe o navă care venea din Argentina şi se îndrepta spre America de Nord, a fost reprezentat la Lewis Wharf, într-o noapte cețoasă din vara anului 1916, în acompaniamentul apei fluxului care se zbătea pe sub podele. A fost o revelație. Cei care au asistat la spectacolul din noaptea aceea au descoperit ceea ce toată lumea urma să afle destul de curând: că încă de la primele lui eforturi, O'Neill a transformat teatrul american. El a insistat să se facă versiunea americană a operei neîndurătoare, hotărât lipsită de înfloriturile scriitorilor europeni precum Strindberg şi Ibsen, pe care îi admira; el a fost primul american care a scris despre viața clasei sociale de jos în limbajul acestei clase, fără condescendență sau încercări ieftine de ameliorare a moralei.

O'Neill a trăit în Provincetown opt ani, în locuri diferite, printre care şi o cameră la A-House. Hoinărea pe străzi în hainele lui de marinar, într-o exaltare de beție melancolică. A avut o poveste de dragoste chinuită cu Louise Bryant. A transformat-o pe Abbie Putnam, bibliotecara severă şi destul de terifiantă a locului, într-un personaj care îşi omoară

propriul copil în *Desire Under the Elms*[8]. în cele din urmă, s-a căsătorit cu o femeie pe nume Agnes Boulton şi s-a instalat împreună cu ea la Staţia de salvare de la Peaked Hill, o clădire ca un hambar mare şi vechi, aflată pe malul Atlanticului şi la care puteai ajunge numai mergând o jumătate de milă printre dune. (Acum clădirea nu mai există, întrucât s-a prăbuşit în ocean.) Clădirea fusese restaurată de către Mabel Dodge, care-i vopsise pereţii în alb şi podelele în albastru şi o mobilase cu antichităţi aduse din Europa. O'Neill a scris în Provincetown nouăsprezece piese scurte şi şapte piese în mai multe acte, cele mai multe în perioada în care a locuit în casa din Peaked Hill. în acea perioadă, a învăţat singur cum să scrie şi a avut la dispoziţie o trupă de actori amatori şi scenografi care ar fi montat orice scria el. Aici a devenit un mare artist, în ceea ce el însuşi numea „o singurătate în care am trăit cu mine însumi". Era acasă la Peaked Hill atunci când a aflat, de la un vecin, că fusese desemnat câştigătorul Premiului Pulitzer pe anul 1920, primul dintre cele patru premii Pulitzer pe care le-a câştigat. A sărbătorit evenimentul în linişte, împreună cu soţia, în capricioasa şi retrasa lor casă, cu podelele ei albastre şi cele două paturi pe care Mabel Dodge le cumpărase din moştenirea Isadorei Duncan.

În continuare artă, altă artă

După ce s-a terminat Primul Război Mondial, după ce superioritatea picturii şi sculpturii europene a fost surclasată de opera artiştilor americani, izolarea Provincetown-ului s-a transformat destul de brusc din principală virtute în cea mai mare povară. Cine voia să trăiască atât de departe de New York City, când New York-ul devenise centrul lumii? Puţini artişti îşi mai petreceau vara

[8] „Patima de sub ulmi" (piesa a fost reprezentată şi la Bucureşti. (n.tr.)

acolo, Robert Motherwell fiind cel mai proeminent dintre ei, dar Provincetown devenise un loc marginalizat, un loc de retragere şi mulţi dintre cei care şi-au legat numele de oraş – oameni precum Milton Avery, Mark Rothko, Jackson Pollock şi Lee Krasner – au mai venit acolo doar o vară sau două. Totuşi, o serie de pictori şi sculptori serioşi precum Paul Bowen, Fritz Bultman, Nanoo de Groot, Chaim Gross, Peter Hutchinson, Karl Knaths, Leo Manso, Jack Tworko şi Tony Vevers au locuit cu toţii acolo în cea de-a doua jumătate a secolului XX şi câţiva mai trăiesc încă acolo.

Începând cu anii ’40, mici galerii s-au deschis treptat, au prosperat şi, în final, s-au închis: Forum 49 şi Galeria 256 şi HCE (de la Here Comes Everybody – Aici vine toată lumea de la *Finnegans Wake* a lui Joyce^ Sun Gallery, care, în 1959, a expus *Walking Man* al lui Red Groom – posibil primul „happening” – este vorba de un gen de sculptură modernă pentru care se folosesc sunete şi muzică (şi actori în acest caz); şi Muzeul Chrysler, unde Andy Warhol şi Velvet Underground au expus *Exploding Plastic Inevitable.*

Totuşi, spre sfârşitul anilor ’60, Provincetown s-a transformat într-un simplu oraş turistic, deşi unul cu o uşor mai ridicată pornire spre reuniune şi creaţie decât majoritatea altor locuri a căror principală ocupaţie era să fie vizitate. Toate micile galerii de pe ţărm dăduseră faliment şi oamenii care emigrau aici erau mai degrabă în căutare de pace şi linişte decât de inspiraţie, agitaţie sau ceartă. Cei care se duceau la A-House şi la Old Colony Tap mergeau acolo doar ca să bea.

În 1969, Stalney Kunitz, Robert Motherwell şi alţi artişti şi scriitori care erau îngrijoraţi de declinul Provincetown-ului au decis să repopuleze oraşul cu artişti şi scriitori tineri, aşa cum un serviciu forestier repopulează un lac cu păstrăvi mici. Au strâns o mică sumă de bani şi au cumpărat Days Lumber – un depozit de cherestea părăsit de la East End. L-

au transformat în studiouri pe care le-au oferit artiştilor plastici şi scriitorilor, împreună cu un stipendiu lunar, mic dar acoperitor, şi l-au botezat Fine Arts Work Center din Provincetown (Centrul-atelier de arte frumoase). Acesta există încă.

Clădirile din Centrul-atelier de pe Pearl Street sunt dezordonate la modul agreabil. Ele includ clădirile lungi cu acoperişuri plate care au fost cândva Days Lumber, un hambar singuratic pe care l-au transformat în studiouri şi două căsuțe pierdute în bălării. Printre scriitorii, pictorii şi sculptorii care au primit burse la începutul carierei lor, care au trăit o vreme în Provincetown şi au continuat cu cariere mai cunoscute după aceea sunt: Richard Baker, Maria Flook, Nick Flynn, Ellen Gallagher, Louise Gluck, Marie Howe, Denis Johnson, Tama Janowitz, Yusef Komunyakaa, Jhumpa Lahiri, Jenny Livingston, Elizabeth McCracken, Sam Messer, Ann Patchett, Jayne Anne Philips, Jack Pierson, Louise Rafkin, Kate Wheeler, Jacqueline Woodson şi Lisa Yuskavage.

Datorită, în parte, Centrului-atelier de Arte Frumoase şi, în parte, creşterii continue a costului vieții în New York City, Provincetown a reînviat, într-o oarecare măsură, în calitate de colonie a artei. Totuşi, nu mai este ce a fost odinioară. Astăzi, Provincetown este ceva asemenea unui boem bătrân care a cunoscut cândva oameni cu mare influență, care încă se îmbracă excentric, încă trăieşte într-o sărăcie ostentativă, încă pictează sau sculptează cu optimism eroic şi flirtează numai în zilele lui proaste cu amărăciunea de a fi fost dotat şi dedicat artei şi de a fi rămas de căruță.

În ceea ce priveşte literatura, O'Neill rămâne străbunicul faimos al oraşului, cea mai venerabilă stafie a acestuia. Tennessee Williams a petrecut o vară aici în anii '40 – a locuit la Captain Jack's Wharf, în West End – dar, atât cât pot eu spune, nici unul dintre zvonurile cele mai pline de

speranță despre relația lui cu Provincetown nu sunt adevărate. Nu a scris aici *The Glass Menagerie*[9] şi nici altceva; nu l-a sedus aici pe tânărul Marlon Brando, ca o condiție pentru acesta de a primi rolul principal în *Streetcar*[10]*, k* venit, se pare, pentru aceleaşi motive pentru care aşa de mulți au venit – pentru soare, linişte şi pentru băieți.

Poeții Mark Doty şi Mary Oliver trăiesc astăzi în Provincetown şi Stanley Kunitz îşi petrece primăvara şi vara în casa lui din West End. Norman Mailer trăieşte tot anul într-o mare fortăreață de cărămidă din East End. Alan Dugan trăieşte puțin dincolo de linia ferată, în North Truro.

Deşi puțini dintre artiştii plastici care trăiesc şi lucrează în Provincetown sunt cunoscuți pe plan internațional, unii dintre ei sunt într-adevăr foarte, foarte buni. Pe de o parte, Provincetown oferă toate formele de travestiuri artistice, de la peisajele şi marinele pictate pe liniile de asamblare în Coreea, la deosebit de serioasele picturi în stil impresionist reprezentând grădini însorite şi ulițe săteşti. Dar, pe de altă parte, se expun şi se vând lucrări, mult mai nelinişti te, lucrări ce angajează lumea în moduri mult mai complicate, care redau nu numai frumusețea pielii, ci şi existența craniului de sub ea. Privesc chiar în acest moment un desen în cărbune al lui John Down, reprezentând o stradă din Provincetown noaptea, pe care-l țin aproape de mine pentru a mă
inspira când scriu, împreună cu o lampă în miniatură, cusută dintr-o bucățică de organza albă, de Melanie Braverman; o serie de fotografii luate la întâmplare, irezistibil de misterioase, de Sal Randolph; o pictură pe

---

[9] „Menajeria de sticlă”, piesă reprezentată şi în România. (n. tr.)

[10] „Un tramvai numit dorinţă”, reprezentată şi în România, (n. tr.)

carton, de mari dimensiuni, reprezentând o scenă goală, de Polly Burnell; o fotografie obsedantă reprezentând o căsuță, de Marian Roth, şi două căsuțe de ceramică, de Pasquale Natale, care vorbesc în egală măsură despre confort şi amenințare.

Pictorii, fotografii şi sculptorii din Provincetown au nevoie să-şi vândă lucrările la fel de urgent ca orice alt artist, dar deoarece ele sunt la o scară atât de mică şi piața este atât de largă, sunt liberi să facă orice mişcare simt că este potrivită, fără obligația de A fi Important sau de A Face Arta Să Progreseze. Frumusețea, ca subiect în sine, nu se vinde prea bine în aceste zile, în lumea mare – greu vei găsi o galerie serioasă în New York sau Los Angeles sau alt mare oraş care să expună mulți artişti mai noi a căror operă să nu fie ironică, sfidător de urâtă (dacă *sfidător* este cuvântul potrivit pentru o aşa de largă unanimitate) şi destinată unui comentariu cu privire la starea culturii, în sensul larg al cuvântului. Sunt ani slabi pentru pictorii tineri de naturi moarte şi portrete. O iubire curată pentru lumea vizibilă şi decizia de a-i plăti tribut nu te va duce prea departe în aceste vremuri. Dar, în Provincetown, o poți duce bine.

Cea care trece drept o matroană pe scena artei din Provincetown este Asociația Artistică a Provincetown (Provincetown Art Association) o grațioasă şi veche clădire albă din East End, cu o comoară de lucrări de aştrii şi semiaştrii Provincetown-ului trecut şi prezent. Galeriile din Provincetown nu se opun la expunerea de lucrări care aspiră fără reținere la redarea lumii vizibile, dar, în acelaşi timp, unele dintre ele înfățişează, de asemenea, lucrări ale unor artişti care ar putea fi puțin prea bizare pentru majoritatea galeriilor din New York. Provincetown este locul în care Kathe Izzo a primit permisiunea să trăiască mai multe zile într-o galerie pentru a se aranja pe ea însăşi ca pe un tablou vivant. Este locul în care Michelle Weinberg a

putut face o rochie în forma unui gigantic slip roz Pentru Când Ieşi în Oraş, pentru cântăreața de operă Debbie Karpel, care a purtat-o şi a stat în vitrina unei galerii în noaptea de Halloween, cântând arii din opere. Este locul în care, în octombrie trecut, Sal Randolph a putut să fie gazda unui spectacol de artă liberă la care au participat numeroşi artişti din oraş şi de la care puteai lua orice îți doreai, în ce cantitate voiai, pe gratis.

East End-ul îndepărtat

Dacă te plimbi pe lângă magazinele şi galeriile din East End, cel mai puternic interludiu estetic se va petrece atunci când treci pe lângă un hotel de patru etaje, care se întinde pe ambele laturi ale lui Commercial Street, un monument minor al obişnuitului, cu mica lui piscină tristă, înconjurată de un gard împotriva cicloanelor. Acest loc este cunoscut pe plan local drept „monstrul verde“, deşi nu mai este deloc verde şi indicațiile pentru a găsi un anumit loc se dau în termeni de înainte (spre est) sau dincolo (spre vest) de „monstrul verde[11], considerat ca reper. Când a fost ridicat, cu peste treizeci de ani în urmă, consiliul oraşului a adoptat rapid o lege care interzicea orice altă structură cu mai mult de două etaje înălțime.

La est de „monstrul verde”, te afli pe o esplanadă. Vei merge pe jos o jumătate de milă, pe lângă casele aşezate de-a lungul țărmului golfului, dintre care unele sunt case de vis. Sunt vechi şi uşor precare, aşa cum sunt adesea casele pe malul unei ape. în situații de calamități naturale, ele sunt primele care dispar. în general, nu sunt bogat ornamentate; sunt categoric case în stilul New England, mulțumite cu țiglele lor pe care s-a depus sare, cu obloanele, verandele şi lucarnele lor. Ele evită ornamentele fanteziste şi lucrările în lemn. Nu există nici măcar o cupolă printre ele. Casele de

lemn (doar o casă, cea a lui Norman Mailer, este din cărămidă), supuse climei, sunt construite ca şi corăbiile, cu puţin balans – faptul că se leagănă uşor pe vânt puternic este ceea ce le ţine în picioare. Poţi vedea prin unele din ele; adică poţi privi prin ferestrele dinspre stradă şi poţi să vezi golful prin fereastra din spate, ca pe o pictură pe care proprietarii au atârnat-o pe perete, o pictură în care plutesc nori şi pescăruşi. Casele pe malul mării din East End, aşa aşezate cum sunt ele pe fâşia lor de nisip dintre asfalt şi apa sărată, nu sunt numai vise dar şi visează. Cu excepţia unui nou venit întâmplător şi rămas printre ele, acestea se află aici de multă vreme. Unii dintre copiii care s-au jucat vara pe aceste verande au murit de bătrâneţe într-unul din domitoarele de la etaj. Casele de aici nu sunt numai neobişnuit de vulnerabile în faţa vremii şi a mareelor. Sunt dăruite cu un grad mărit de efemeritate, ca şi cum una sau două dintre ele ar putea, după tot acest timp, să uite că a fost o casă şi să se dizolve pur şi simplu în apa golfului.

Hello, hello, hello

Cu mai multe veri în urmă, prietenii mei Marie Howe şi James Shannon locuiau într-o căsuţă în East End. La capătul străzii lor, două case bătute de vânt stăteau una în faţa celeilalte, de o parte şi de alta a străzii. într-una dintre ele trăia o pereche de femei în vârstă. Stăteau în permanenţă în interior, uitându-se la televizor, învelite în pături. Mesele şi le serveau din tavă, în faţa televizorului.

În casa de dincolo de stradă, locuia o pereche de bărbaţi în vârstă. Puteam vedea, prin ferestrele lor, că locuinţa lor era plină de ceea ce aş putea numi vechituri, dar, pe care, ei le considerau cu siguranţă ca fiind averea lor. Printre alte lucruri, camera de zi era plină de radiouri şi televizoare vechi, dintre care nici unul nu părea să mai funcţioneze.

Unul dintre bărbați, care putea avea vreo optzeci de ani, stătea toată ziua într-un firicel de curte din fața casei, pe un scaun murdar de plastic alb, care luase forma corpului său. Nu auzea foarte bine sau nu auzea deloc – este greu de ştiut. De câte ori trecea cineva prin fața casei, el zâmbea, dădea din cap şi striga „hello, hello, hello”, cu o voce spartă dar penetrantă. James, Marie şi cu mine eram de acord că atunci când vom fi bătrâni şi infirmi, dacă vom fi destul de norocoşi să trăim atât de mult, nu vom deveni genul de bătrâni care stau toată ziua în fața televizorului. Vom deveni genul de oameni care se instalează pe scaune afară şi strigă „hello, hello, hello”, tuturor celor care trec pe acolo.

Capătul lui East End

În cele din urmă vei ajunge la intersecția dintre străzile Commecial şi Bradford. Linia de demarcație a oraşului este la mică distanță. în fața ta se află fâşia lungă a Beach Point, cu cârdul de moteluri şi cabane de lângă apă. Beach Point este drăguț, în felul lui corupt. Cea mai mare parte dintre moteluri datează din anii ’40-50, clădiri lungi de lemn, cu un singur etaj, cu firme modeste de neon cu imaginea unui pescăruş şi oferind fiecărui oaspete o pereche de şezlonguri de metal, ruginite pe margini, cu spetezele modelate în formă de scoică. La capătul extrem dinspre est, departe, dincolo de linia la care poate ajunge privirea, dincolo de marginea oraşului, se află un rând de cabine de plajă, douăzeci sau mai multe, albe, perfect identice, având forma şi proporțiile precise ale caselor din jocul Monopoly. Firma fiecăreia anunță că li se dăduseră nume de flori: trandafir, margaretă, cârciumărese, gălbenele, nalbă de grădină.

Noi ne vom opri totuşi aici. Rămâi un minut sau două la est de ultima casă de pe mal, acolo unde golful ajunge până la drum. La est, în față, se află un golf mititel, în golful cel

mare, format de pintenul lui Beach Point. Dacă este momentul fluxului, vei vedea apa calmă redând cerul. Dacă este momentul refluxului, vei vedea o întindere de nisip umed, purtând încă şanţurile făcute de apa care s-a retras. Nisipul va face creste modeste, modelat cum este de curenţi, aşa încât în zonele mai joase strălucesc dreptunghiuri şi parabole de apă sărată limpede. Dacă vremea se încălzeşte, nisipul va fi plin de oameni care stau la motelurile din Beach Point şi un număr important dintre ei vor fi copii. Cei mai în vârstă pot sta pe scaunele pliante, pe care şi le-au adus cu ei. Adulţii mai tineri, părinţii copiilor, îşi vor urmări progeniturile şi vor privi apa cu o mână ridicată ca să-şi ferească ochii de soare. Copiii vor alerga împrejur, săpând în nisip sau lovindu-l cu piciorul, plonjând în băltoace, respectând sau ignorând admonestările
părinţilor de a nu merge prea departe, de a nu-şi agresa fraţii şi surorile, de a nu face chiar aşa de mult zgomot. Toţi au făcut exact aceste lucruri, în exact acest fel, în ultimele două sute de ani.

Acum

Chiar dacă cornurile de ceaţă sunt vocile unor simţăminte teribile în noaptea aceasta, chiar teribile, şi aici lângă fereastra care dă spre apă dar este oarbă, eu am dormit, dar m-am trezit acum.

Privesc în noapte cum slabele lumini ale corăbiilor vin spre noi şi se pierd din nou în ceaţa vălurind peste mare: este ca şi cum în această absenţă doar o singură lumină pâlpâie şi se micşorează ca sensul unui cuvânt neglijent dansează la chemarea cornului de ceaţă, ca singura notă pe care o împrumută de la o voce la alta. Şi la fel tremură viaţa mea şi când mă întorc de la fereastră şi de la tristeţea mării, camera se umple de întuneric, beţie şi nebunie din care

nimeni nu va fi vreodată smuls şi sentimentul pe care-l am nu va fi niciodată pus în cuvinte.

Întunecime, numele meu este Denis Johnson, şi sunt aproape gata să mărturisesc că nu este vreo teribilă neînțelegere care ce m-a adus pe mine aici, cu brațele pline de stafiile florilor, ca să îngenunchez la picioarele tale; sunt deja gata să văd cum la fiecare întoarcere aleg acest drum, acest loc şi acest colț de ocean pe pământ cu cornurile chemând. Pot continua doar dacă pun piciorul unde nu pot respira. Haina mea este lepră şi pumnalul meu este o minciună, trebuie să le lepăd? Trebuie să-mi sfârşesc viața pentru un nou început? Muzică, tu eşti lumina. Agonie, eşti numai ceea ce mă loveşte uşor dintr-un moment în altul, dintr-o lumină în alta şi dintr-un cuvânt într-altul, şi sunt aici între ape pentru că în acest spațiu dintre spații unde nimic nu vorbeşte eu sunt ce se spune.

DENIS JOHNSON

Apa

Dacă te duci la Provincetown şi-ți petreci tot timpul pe uscat, nu poți pretinde cu adevărat că ai văzut locul, după cum nu poți pretinde că ai văzut New Mexico dacă mergi la Santa Fe şi nu ai trecut dincolo de limitele oraşului. În Provincetown este posibil să-ți imaginezi Atlanticul ca pe un rezervor aflat acolo pentru a furniza strălucire şi vânt, pentru a învigora tot acest comerț. O dată ce te afli la o jumătate de milă sau mai puțin de țărm, înțelegi totuşi că Provincetown, cu tot ce cuprinde în el, este, de fapt, o minoră, chiar nedisciplinată şi strălucitoare, întrerupere în viața imensă şi de nepătruns a oceanului.

Debarcaderul MacMillan

Exact în centrul oraşului se află intrarea la debarcaderul MacMillan. Este locul unde odinioară calea ferată ajungea până la capătul cheiului; unde trenurile soseau goale şi pleacau pline cu cu ulei de balenă, oase de balenă pentru corsete. Este unul din cele şase debarcadere supraviețuitoare – cândva erau vreo şaizeci – şi încă funcționează aşa cum trebuie, deşi nimic nu mai este cum a fost la început. Bărcile de pescuit încă ancorează aici şi câte ceva din ceea ce pescarii pot să scoată din apele depopulate este prelucrat pe debarcader.

Debarcaderul este imens, la standardele locale. Dedesubt, printre trunchiurile înnegrite ale pilonilor care sunt acoperiți cu midii şi alge marine, el menține o zonă de umbră permanentă.

Deasupra este un drum de asfalt larg, care se adânceşte mult în apă. Maşinile şi camioanele vin şi pleacă la orice oră. Debarcaderul miroase a peşte, cum şi este de aşteptat, dar mirosul lui de peşte este stratificat. Mirosul de peşte proaspăt şi sărat acoperă ceva fetid, nu tocmai de peşte mort, ci şi de ulei învechit şi maşinării care au fost supraîncălzite din nou, şi din nou, şi din nou. De pe o latură a debarcaderului poți vedea peştii înotând în apa care are culoarea jadului închis – de obicei plevuşcă, deşi ai putea vedea țâşnind vreun biban sau peşte spadă. *Hindu* acostează aici, o goeletă veche de optzeci de ani care face plimbări de două ore cu turiştii. Tot aici acostează bărcile care urmăresc balenele.

Pescuitul este printre cele mai periculoase profesii – rata mortalității printre pescari este de aproape zece ori mai mare decât printre pompieri şi polițişti. Aceasta poate conta pentru aspectul sumbru al debarcaderului MacMillan, cu toate ispitele cu care-şi tentează turiştii. Debarcaderul este subtil, dar fără îndoială bântuit, este o zonă aflată între

confortul strident al oraşului şi imensitatea lucitoare de dincolo. La capăt de tot se află un sătuc de trailere pentru prelucrarea peştelui, bungaloul comandantului portului şi Muzeul Navei Pirat *Whydah,* destinat navei încărcate cu comoara căpitanului Kidd, care s-a scufundat în apele din apropiere de Wellfleet. Pretutindeni de jur împrejur sunt catargele şi parâmele micilor bărci private de pescuit ale căror nume sunt fie afectuoase, fie nostalgice: *Chico Jess, Joan Tom, Al doilea efort, Ceruri albastre.*

Bărcile de pescuit văzute de aproape de debarcader apar uzate şi decolorate, marcate din plin de folosirea lor fără milă. Bărcile pentru pescuit scoici ies în larg pentru mai multe săptămâni, indiferent de vreme. Pe punțile lor sunt, de obicei, îngrămădite căldări de plastic, colaci de plută şi grămezi de frânghii şi năvoade, cele mai multe de culoare castaniu-fumurie din cauza vechimii. Este clar că oceanul, cu vânturile şi ploile lui, schimbă ceea ce a fost cândva alb în cenuşiu sau galben, ceea ce a fost cândva strălucitor în mat şi ceea ce a fost cândva negru în negru-maroniu. Ceea ce este colorat se mai vede, de obicei, într-o pereche de cizme oranj noi de cauciuc, ale unui pescar sau un năvod nou, alb sau verde, care nu a început încă să se înnegrească.

Mergi până la capătul debarcaderului. Pescăruşii-gunoieri îşi vor face turul obişnuit. Bărbații bronzați puternic datorită vieții pe mare vor munci pe ambarcațiuni sau vor sta în grupuri mici, vorbind sau bând cafea din ceşcuțe de hârtie. De la capătul debarcaderului poți privi mai de aproape digul de pe care răsună cornul de ceață, în timpul nopții; poți vedea că pe toată lungimea lui sunt excremente de pescăruş, de un alb-murdar, perlat, care, fiind în aşa mare cantitate, sunt uşor fosforescente. Poți privi mai departe către Long Point, dincolo de bărcile de agrement ancorate în golf. Poți privi înapoi şi poți vedea lunga curbă

parabolică a oraşului şi a oceanului. Este cea mai bună cale, când eşti încă pe uscat, să înțelegi cât de grațios şi mic trebuie să pară oraşul, cât de emoționant de neconsecvent, pentru balenele care sparg apa, în larg.

Îmi place în mod deosebit să mă plimb până la capătul debarcaderului MacMillan, târziu în noapte, când este aproape pustiu. Dacă mergi acolo atunci, vei auzi bărcile scâşnind la atingerea pilonilor. Vei vedea lumina albă, puternică, a biroului comandantului portului. Apa va fi plină de pescăruşi, mai calmă acum, când peştii se îngrămădesc departe, albă ca lumina farului când ei înoată deasupra suprafeței cenuşii a apei vâslind cu picioarele lor. La capătul debarcaderului, un automat de Pepsi de un albastru strălucitor va sclipi pe fundalul apei întunecate şi al cerului negru, înstelat.

Peşte

Cea mai mare parte a comerțului cu peşte din zona Provincetown este făcută acum de către vase enorme aparținând unor corporații, cu frigidere de dimensiunea unei săli de spectacol, care pot merge mult în larg până la zonele mai puțin depopulate ale oceanului şi pot rămâne acolo până îşi umplu spațiile de depozitare. Acolo, în apele adânci, mai există încă ton, deşi este şi el prada pescuitorilor cu bani mulți şi instrumente de pescuit scumpe. Un ton mare – tonul ajunge până la opt picioare şi cântăreşte până la 1200 de livre – poate aduce douăzeci de mii de dolari; vara mai mulți reprezentanți ai companiilor japoneze se instalează pe debarcaderul MacMillan, pregătiți să cumpere cele mai alese porțiuni din cel mai bun ton şi să-l trimită imediat în Japonia. în fiecare moment, un erou local scoate unul dintr-o bărcuță, dar aceasta este o treabă de proporție hemingwayană. Un ton matur poate fi mai mare

decât barca ta. O dată ce l-ai prins în cârlig, trebuie să-l împuşti în cap, aşa cum sunt împuşcate vitele la abator, apoi să-l întinzi pe marginea bărcii şi să te întorci spre ţărm. Aceasta se întâmplă rar.

În mod practic, doar câţiva peşti demni de menţionat rămân în apropierea ţărmurilor Provincetown-ului. După cum am spus, există scoici, calmar, homari. Există plătică şi ceea ce este cunoscut ca peşte-gunoier, peşte gâscă, peşte-câine şi peşte-lup. Există şi peşte pentru vânători.

Apele din jurul Provincetown-ului sunt pline de bibani şi bluefish[11], pe care-i poţi prinde de pe plajă sau din bărci mici. *Blues* sunt criminalii oceanelor. Sunt, în esenţă, nişte dispozitive cu dinţi care înoată. La sfârşitul lui august şi începutul lui septembrie, stând pe plajă poţi vedea porţiuni de apă tulbure rostogolindu-se către ţărm până la douăzeci de picioare distanţă, împrăştiind sclipiri de argint din când în când. Este un banc de peşti. A prinde *blues* implică o plăcere uşor perversă pentru luptă. A trage unul în barca ta este ca şi cum te-ai afla într-o cameră mică cu un pitbull furios şi dacă tu chiar câştigi lupta, ceea ce ai obţinut este un peşte uleios, cu carne închisă la culoare, potrivit doar pentru grătar sau pentru a fi pus la afumat. *Bluefish* la grătar poate fi ceva bun, dar nimeni nu apreciază *bluefish,* nimănui nu-i este poftă de el, nici un restaurant nu-l oferă ca pe un fel special de mâncare.

Peştele albastru mânâncă orice. Atacă la o distanţă de o coadă de mătură, vopsită în alb, cu un cârlig la capăt. James mi-a spus că odată a tras un *blues* în barca lui şi efortul de a se lupta cu el a fost aşa de mare că unul dintre ochi i-a ieşit peştelui din orbită înainte ca acesta să sară

---

[11] *Pomatomus saltatrix* – un peşte prădător care trăieşte pe coasta Atlanticului a Americii de Nord şi de Sud şi are o culoare albastră sau verzuie. (n. tr.)

înapoi în apă, pe jumătate orb. James, întotdeauna practic, obişnuia să folosească ochiul scos ca momeală şi aproape imediat a pescuit acelaşi peşte care şi-a înghiţit propriul ochi prins în cârlig.

Bibanii sunt cu totul altfel. Bibanul este regal şi suplu, calm în felul în care sunt atleţii, cu ferocitatea somnoroasă, mlădioasă a acestora. Aproape oricine poate pescui un peşte albastru – (deşi nu oricine îl poate duce pe uscat); ca să pescuieşti un biban, trebuie să ştii bine ce ai de făcut. Bibanul este în esenţă un tub cu o gură la un capăt. îşi sug hrana direct fără să o înghită, aşa încât, dacă unul apucă momeala ta şi tu tragi prea curând, momeala şi cârligul vor sări înapoi şi bibanul va înota în larg, abia traumatizat. Când un biban atacă, trebuie să aştepţi până la momentul potrivit şi să tragi undiţa în direcţia cea bună, aşa încât cârligul să se afunde în stomacul peştelui. Abia apoi începe lupta.

Bibanul este prezent, dar nu în cantităţi mari, aşa că pescuitul lor este reglementat cu stricteţe. Pescarii au voie să pescuiască unul pe zi şi acela trebuie să aibă cel puţin 30 de inci lungime. Nici un pescar conştient nu se va gândi să violeze aceste reguli. James pescuia adesea câte un biban care se dovedea a fi prea mic sau continua să-i prindă până ce-şi pescuia cât avea nevoie, doar din plăcere, şi întotdeauna arunca bibanii înapoi în apă. O dată ce un peşte este în barcă, înainte de a-l arunca înapoi în ocean, pescarul face ceva despre care James îmi spune că este obişnuit printre oamenii cărora le place peştele. îl sărută.

Balenele

Cu o sută cincizeci de ani în urmă, apele din jurul Provincetown-ului erau pline de balene; era posibil să le prinzi cu harponul de pe mal. Curţile din faţă ale celor mai

multe case aveau ca ornament, pe gazon, fălci de balenă şi coaste de balenă încununate adesea cu zorele. Dacă un cârd de balene se aventura în apropierea ţărmului, vânătorii de balene săreau în bărci şi le mânau spre plajă. Shebnah Rich a scris despre o asemenea busculadă în cartea lui *Istoria oraşului Truro.:*

„Un cârd de balene, înnebunite de strigătele frenetice şi ramele care plescăiau, s-a repezit sălbatic spre ţărm, aruncându-se direct pe plajă; cele care au urmat primului val şi-au îngrămădit trupurile masive şi lunecoase peste primele, ca bucăţile de gheaţă, împinse de flux pe ţărm, până când ţărmul a devenit un dig făcut din peste şase sute de mamifere strălucitoare; cel mai mare număr de balene conduse într-un singur cârd, pe ţărm, în acea vreme. Locul era Great Hallow. Vestea a ajuns la biserică chiar în momentul în care se termina slujba de dimineaţă. în zilele următoare, în timp ce jupuirea continua, mii de persoane au venit, ca la circ. Unii, care nu văsuseră niciodată o asemenea expoziţie acvatică, erau înnebuniţi de încântare, sărind de la o balenă la alta, şi lunecând printre ele ca printre munţii mici de cauciuc indian.

Balenele care au supravieţuit trăiesc acum protejate, la oarecare distanţă în largul mării. Noi, care le-am ucis odată cu aceeaşi nepăsare şi violenţă cu care pionierii ucideau bivolii în preerii, acum plătim pentru a ne urca pe o corabie care ne va duce în largul oceanului ca să le vedem.

Ani de zile am rezistat tentaţiei de a mă urca pe o corabie care merge în larg pentru a privi balenele. Mi se părea nepotrivit, chiar grotesc, un amestec nejustificat în viaţa unor creaturi, care mai bine ar fi lăsate în pace. Nu mă puteam imagina stând pe puntea vaporului de croazieră, fără a mă simţi ca unul pe care Diane Arbus ar fi fost prea bucuroasă să-l fotografieze.

Am greşit. Excursiile în larg în scopul de a privi balenele sunt miraculoase şi îndemn pe oricine are vreo reținere, indiferent de motiv, să se urce, simplu, pe o corabie şi să se lase dus. în timp ce eu nu m-am abținut să promovez una dintre firmele locale în detrimentul alteia, cu excepția situațiilor când mi se pare absolut necesar să o fac, trebuie să vă spun că flota Dolphin este cea care operează pentru Centrul de Studii ale Coastei, care foloseşte profitul pentru a finanța studiul asupra migrației şi altor obieceiuri ale balenelor.

Excursia ține patru ore şi mult din acest timp implică drumul înspumat prin apa depopulată până la locurile unde balenele găsesc hrană. Balenele sunt migratoare – ele iernează în sud şi vin în nord vara. Poți vedea spinări care aparțin unor creaturi asemenea scoicilor cu barbă, cu cioc, cu spinări largi gri-negru şi burți gri deschis. Gurile lor (ca cele mai multe balene, acestea mănâncă plancton, sunt articulații gigantice fixate sus în capetele lor, şi ochii lor, surprinzător de mici, se află departe spre spate şi jos, aproape de gură. Poți vedea balene-pilot sau bancuri de delfini. Trebuie să vă previn că, din zi în zi şi din vară în vară, balenele sunt şi mai capricioase în alegerea locului în care se hrănesc. Ele sunt întotdeauna acolo, dar în unele veri se află prea departe pentru ca vasele să ajungă în locul unde se află ele şi să se întoarcă în intervalul de patru ore şi, în unele zile, pare că au decis pur şi simplu, să se afle într-un loc în care corăbiile nu pot ajunge. Urmărirea balenelor este un joc de noroc. Poți vedea nu mai mult de un salt îndepărtat sau două; te poți întoarce fără să fi văzut nimic altceva în afară de o formă migdalată, văzută de la distanță, aruncând în aer un minuscul jet de stropi de apă. Am participat la o excursie care nu şi-a atins scopul, în timpul căreia, după ore de navigat fără a vedea nimic, o femeie de vârstă mijlocie, care stătea la prova corăbiei în

costum cu pantaloni şi care avea în mână un cuibar de pai decorat cu căpşune, a spus: „Oh, haide, tu balenă trădătoare!” Leviatanii nu au răspuns.

Totuşi, într-o bună zi, le vei vedea venind la baza corăbiei şi acesta este unul dintre cele mai remarcabile lucruri care i se poate întâmpla unei fințe umane. Balenelor pare a nu le păsa de corabie – dacă au vreo reacție, aceasta pare a fi o curiozitate blajină, ca cea pe care o creatură care trăieşte pe uscat o are în fața unei pietre sau a unui arbore despre care ar jura că nu s-a aflat în acel loc până în ziua de ieri.

Sunt docile, dar în nici un caz aşa cum sunt docile bovinele. Sunt, desigur, imense, deşi nu-ți dai seama de acest lucru până nu vezi una de aproape. Sunt benigne, enorm de putenice şi fără interes pentru noi. Pe un alt plan, ele sunt extrem de cărnoase. Spinările lor lucioase sunt rănite şi crestate; carnea de pe pântece are încrețituri în care ți-ai putea cufunda toată mâna. Capetele şi corpurile lor sunt uneori pistruiate şi pătate ca fundurile unui Appaloosa. Fiind mamifere, ele nu sunt în totalitate lipsite de păr. Ochii lor au gene scurte, țepoase. Ele sforăie, suspină şi expiră; aruncă jeturi de apă prin orificiile de răsuflat, care formează o aură de aburi cu irizări, deasupra lor. Miros a peşte şi au un miros al lor, specific, miros care se aseamănă cu cel al peştelui, dar este mai uleios, mai puternic, aşa de viguros încât te temi că ți-ar putea pătrunde în haine şi în păr.

Dacă eşti foarte norocos, poți vedea o balenă făcând un salt din apă, cu trei sferturi din lungimea corpului ei şi recăzând înapoi cu o izbitură puternică. Atunci când face saltul, balena este pentru moment suspendată în înalt; cu tot tonajul ei, cu tot glasul ei smiorcăit, deşi cuvântul smiorcăit este greu de pus alături cu o ființă aşa de lunecoasă şi musculoasă. Dacă vezi una sărind, vei înțelege cât de perfect sunt construite (tu care niciodată nu ți-ai pus

cu adevărat în gând să megi drept), cât de mult seamănă cu nişte torpile vii. Nu există nici un element care să nu vorbească direct despre abilitatea lor de a înota. Aripioarele lor sunt enorme, rotunjite grațios, late şi plate, acoperite cu scoici. Gurile lor, făcute să primească vaste cantități de plancton, constituie aproape o treime din corpurile lor; capetele, privite din profil, sunt ca nişte pene care se termină în buzele late, aspre, ale gurii, peste care se suprapun, precum capacul unei cutii.

Balenele nu fac salturi prea des, în orice caz nu de dragul pasagerilor corăbiilor care vin în larg să le privească. Sunt predispuse mai mult să spargă suprafața apei, cu capetele sub apă, arătându-şi spinările rănite, scânteietoare, în timp ce inspiră oxigen prin orificiile de respirat. După un minut sau două se scufundă din nou. Spinările le dispar sub apă şi un moment mai târziu, se încovoaie pentru a se scufunda, îşi agită cozile negre bifurcşte, în mijlocul haosului de stropi şi spumă pe care l-au creat.

Odată, am stat şi am privit o cocoaşă înotând pe sub corabie, nu la mai mult de douăzeci de picioare spre adâncuri, aşa că i-am putut vedea corpul tot, aşa că am putut înțelege pe de-a-ntregul cât de plin de viață este şi am realizat că balena ocupa, cu adevărat, apa. Balena avea culoarea verde-intens în apa verzuie-albastră, lăsând umbre ca o rază X, formând o rețea de lumină palidă. Imaginea te tulbura şi era cumva înfricoşătoate, nu pentru că balena putea sau chiar vroia să facă vreun rău corăbiei, ci pentru că ni se revelase pe scurt, în regatul ei, vastitatea care se întindea sub noi, cu populațiile ei de peşti; verdele ei granular, filtrat de soare, care devine treptat mai profund, până la verde-jad, la smarald fără luciu şi apoi la negru pur; stâncile şi câmpiile şi văile ei scufundate sub ape, unde, printre fisuri înoată peşti mai întunecați, pe deasupra unui peisaj golaş, poros, de piatră, fără nevoia de a vedea pe unde

merg, unde plutesc în derivă puncte de luminiscență şi anemonele îşi unduiesc petalele translucide.

Epilog

Kenny şi cu mine ne-am întâlnit în Provincetown acum peste cincizeci de ani. Eu locuiam în Brooklyn pe atunci şi ieşisem pentru sfârşitul de săptămână cu prietenul meu Bob Applegarth (cel a cărui cenuşă am risipit-o cu ani mai târziu, pe duna cea mare de la capătul lui Snail Road). Kenny, care locuia în Manhattan, fusese în Provincetown pentru o săptămână, singur, deşi nu era prea des singur o dată ce ajungea acolo. Ne-am vorbit unul altuia întâmplător, aşa cum fac străinii, într-o galerie de artă, apoi ne-am întâlnit din nou, mai târziu în noaptea aceea, în faţa cafenelei Spiritus, unde am schimbat numerele de telefon. Dacă nu s-ar fi întâmplat să ne întâlnim a doua oară, mă tem că nu ne-am mai fi întâlnit niciodată; ne-am întrebat de-a lungul anilor dacă ne-am fi întâlnit vreodată, în cine ştie ce circumstanţe, în New York. Greu de crezut. Aveam puţine lucruri în comun. Dar Provincetown este acel loc unde oamenii despre care, practic, este greu de presupus să se întâlnească vreodată, nu numai că se
Întâlnesc, dar se văd unul cu altul din nou şi din nou. Kenny şi cu mine am fost împreună în ultimii cincisprezece ani şi încă mergem în Provincetown de câte ori avem ocazia. Ne imaginăm, glumind doar pe jumătate, ca pe nişte nătărăi bătrâni, împodobiţi cu puţin mai multe bijuterii de aur decât absolut necesar, plimbând în lesă baseţi cu păr sârmos, pe Commercial Street. îmi pot imagina o soartă şi mai rea. Oriunde mergi, Provincetown te va urmări mereu, la orice vârstă şi în orice condiţii. Pentru că timpul se mişcă cumva diferit aici, este posibil să te întorci după zece ani sau mai mult şi să te întâlneşti cu vreo cunoştinţă pe Commercial Street sau la A&P, care te va întreba simplu, ca şi cum nu

te-ar fi văzut de alaltăieri, cum o mai duci. Străzile din Provincetown nu sunt în nici un fel amenințătoare, cel puțin nu pentru cei care au apetit pentru toate pasiunile umane adunate la un loc. Dacă surzeşti şi orbeşti şi te ologeşti în Provincetown, unele persoane mai tinere cu conştiință civică îți vor conduce căruciorul în care te afli oriunde ai nevoie să mergi; dacă mori acolo, mlaştinile şi dunele sunt gata să-ți primească cenuşa. Cât timp eşti plin de viață şi sănătos, cât de mult timp ar dura, limbile aurii ale ceasului din turnul Primăriei vor marca fiecare oră cu un clopot electric, în timp ce noi, acolo jos, pe bucata noastră de pământ, cumpărăm sau vindem, pictăm sau scriem sau pescuim bibani, sau bârfim pe treptele oficiului poştal. Bătrânele case din fața golfului vor continua să viseze cel puțin până când golul dintre podelele lor se dovedeşte mai durabil decât podelele însele. Nisipurile vor continua să devoreze lent pădurile, care au fost prima imagine pe care Pelerinii au avut-o despre America de Nord, unde omul, după cum spune Fitzgerald „trebuie că şi-a ținut respirația la apariția acestui continent, obligat la o contemplare estetică pe care nici nu o înțelegea, nici nu o dorea, aflat față în față, pentru ultima dată în istorie, cu ceva proporțional cu capacitatea sa de a se uimi[11]. Stafia lui Dorothy Bradford va merge pe podeaua oceanului în larg la Herring Cove, îmbrăcată în iarbă de mare, înconjurată de luminile argintii ale peştilor, şi stafia lui Guglielmo Marconi îşi va bate mesajele spre cei ce au murit şi mai de mult decât el. Balenele vor tăia apa şi se vor tolăni în lumea lor din larg, se vor scufunda adânc în canioanele înnegurate şi vor înota spre sud când va veni vremea. Bâtlanii vor cutreiera bălțile făcute de maree; crabii cu cleştii lor albaştri cu extremitățile purpurii se vor îngrămădi pieziş peste propriile umbre. La vremea apusului, dunele vor căpăta lumina lor roz-oranj, şi imediat după apus, bărcile vor deveni luminiscente în port. Cenuşa celor

morți, bucățele din oasele lor se vor amesteca cu nisipul în mlaştinile sărate, iar vântul şi apa vor dispersa mai departe aşchiile de lemn, scoicile şi sfoara pe care le-am folosit la construirea diferitelor monumente funerare ale lui Billy. După lăsarea întunericului, ratonii şi oposumi îşi vor începe rondul; sconcşii vor ieşi din ascunzători şi vor înainta în oraş. Muzica estivală va umple aerul. Bătrânul cu orgă portabilă va cânta pentru mărunțişul oferit de trecători în fața bibliotecii publice. Oameni eleganți vor cânta imnurile zeițelor dispărute; cei care încearcă încă să trăiască din pescuit vor introduce fise în tonomatele care intonează cântecele din zilele lor de şcoală. Pe măsură ce noaptea înaintează spre zori, oamenii, în număr din ce în ce mai mic, vor hoinări pe străzi (pe care se plimbau cândva căpitanii-vânători de balene şi soțiile lor, pe care O'Neill a păşit în timpul furiilor lui alcoolice, pe care Radio Girl – cine mai ştie pe unde se află acum? – mergea anunțând noutățile), sperând la vreo surpriză sau sperând doar la ce poate conține sau pune la dispoziție noaptea, întotdeauna, pe orice vreme: mirosul apei şi sunetul ei; căsuțele stând grupate în fața imensității oceanului şi cerului; şi pescăruşii lunecând pe deasupra, albi ca porțelanul căutând din linişte lor înaltă indiferent ce le-ar fi bun de mâncat, aici jos, printre dune şi mlaştini, printre vârfurile negre ale acoperişurilor, printre luminițele risipite pe apă, în timp ce mareele se ridică şi se retrag.

Cuvânt de mulțumire al autorului

Dacă spațiul permite, ar fi potrivit să mulțumesc tuturor celor care iubesc sau trăiesc în Provincetown. Trebuie totuşi să mă limitez la cei care au citit această carte în manuscris şi m-au ajutat cu proza şi cu faptele. Le mulțumesc în mod special: lui Mark Adams, Janet Biehl, Ken Corbett, Melanie Braverman, Mary DeAngelis, Dennis Dermody, John Dowd,

Marie Howe, Anne Lord, Mark McCauslin, Molly Perdue, Sal Randolph, Marian Roth, Ellen Rousseau şi James Shannon.

Monumentul Pelegrinului şi Muzeul din Provincetown m-au sprijinit în obținerea de informații despre trecutul Provincetown-ului şi sunt în mod special recunoscător lui Jeffory Morris, creatorul muzeului. Am folosit, de asemenea, *Provincetown as a Stage* de Leona Rust Egan, *Time and the Town* de Mary Heaton Vorse şi eseurile lui Tony Vevers din catalogul Colecției Permanente a Asociației pentru Artă şi al Muzeului din Provincetown.

Doug Pepper, editorul meu, a fost visul devenit realitate al unui scriitor. Şi întotdeauna le voi fi recunoscător lui Gail Hochman, Meg Giles şi Marianne Merola.

Elogiind una dintre cele mai vechi aşezări din America, (atestată în anul 1720), Michael Cunningham, câştigător al premiului Pulitzer pentru romanul THE HOURS (ORELE), aduce în atenţia cititorului un oraş fascinant, PROVINCETOWN, situat în extremitatea nisipoasă de la Cape Cod.

Localitate izolată din punct de vedere geografic, excentrică şi răpitor de frumoasă, a constituit dintotdeauna o atracţie pentru călători.

„Este unul dintre acele locuri din lume în care te poţi pierde. Este un Maroc al Americii de Nord, un New Orleans al nordului."

Oraşul este şi o destinaţie îndrăgită de homosexuali şi lesbiene, dar şi un loc în care istoria şi arta sunt reprezentate din belşug.

Urmărindu-l pe Cunningham în drumurile sale prin Provincetown, pătrundem în istoria sa, în misterele şi ciudăţeniile sale, locuri despre care nu poti afla informaţii citind ghidurile de călătorie.

19,62 lei

Vivaldi

ISBN 973-9473-80-6
978-973-9473-80-4

6 422570 000992